Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

Najer Folksblat פרייז 30 גראשען

היינט 16 זייטען

נייער פאלקסבלאט

אומפארטייאישע פאליטיש-געזעלשאפטליכע טאג-צייטונג

Nr. 60/1355 | Łódź, Piątek, 9 marca 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאדז, פרייטאג י״ז אדר תרפ״ח | Nr. 60/1355

אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 24-71. | Adres redakcji i administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 2471.

CASINO

CASINO

היינט פייערליכע פרעמיערע!!

ווענען דעם פילם רעדט די גאנצע וועלט!

די גאנצע וועלט רעדט וועגען דעם פילם!

פילם-מייסטערווערק פון גרעסטער עמאציע, פון נישט-בעפעלקטער געמיטליכקייט און זוניגען געלעכטער

דער צירק

טראגי-קאמעדיע פון מענשליכען הארץ, מיטרייסענדע סימפאניע פון געלעכטער און טרעהרען, וואס קרעאירט דער איינציגער אונפערגלייכליכער וועלט-קינסטלער

דער שעפער פון „גאלדפיבער" און „קונדס"

CHARLIE CHAPLIN

אין דער ראלע פון דער צירק-רייטערין

MERNA KENNEDY

אין דער ראלע פון דער צירק-רייטערין

אט דאס זענען עטליכע פרעכטיגע אונפערגעסליכע סצענעס:

1) Charlie אין דער לייבען-שטייג, 2) Charlie דער דרעסירער פון מאלפעס, 3) Charlie זעהט זיך אין טויזענדער שפיגלען, 4) Charlie בעקומט א שלוקערץ פון הונגער, 5) Charlie פער-לאזט דעם צירק און געהט אין וואלד.

אנפאנג פון די פארשטעלונגען האלב 5 נאכמיטאג.

אנפאנג שבת פון האלב 2; זונטאג פון 12 נאכמ.

סימפאנישער ארקעסטער אונטער לייטונג פון ה׳ ל. קאנטאר,

פאספארטוס און הנחה-בילעטען אונגילטיג

ישיבת „תורת אליעזר"

בעיר לאדז ע״ש הרה״ק מרן אליעזר דוד בהרה״ק מרן הלל זצ״ל מראדאשיץ

ארדענט איין מיטוואך ויק״פ כ״ב אדר (14 מערץ) אין טאג פון דער יאהרצייט פינקטליך 5 נאכמ. אין גרויסען ענגלישען זאל, אלעע 1-טער מאי 2

א התחלת הספר ע״ש הנפטר זצ״ל

מיט׳ן אנטייל פון א גרויסען ארקעסטער מיט זעהר א רייכען פראגראם.

מיר בעטען בעצייטענס זיך צו פערזעהן מיט איינטריטס-קארטען.

איינטריטס-קארטען שוין צובעקומען: אין ראדאשיצער שטיבעל בושעזשינער 13, אין ישיבה-לאקאל פאדזשעטשנא 12, ביי ה״ה: קאליסקי נאוואמיעסקא 4, יאקובאוויטש דזשעלנא 49, מיכאלעך פיעטריקאווער 22, גראנעק אלעקסאנדראווסקא (באלוט) 8, מארגענלענדער לאגיעווניצקא 13 און אין טאג פון התחלת הספר ביי דער קאסע.

בעמערקונג: אהן איינטריטס-קארטען ווערט נישט אריינגעלאזען.

א גוטער

האנד-נייהער

צו ערשטע סארט מאגאזין-ארבייט ווערט געזוכט ביי מ. גראסמאן קאנסטאנטינער 58. ס׳ווערט אויך געזוכט א לערן-יונגעל.

האנדווערקער-פעראיין אין דער פוילישער רעפובליק, (זאכאדניע 66.

אכטונג לוין-וועבער — מיטגלידער און נישט-מיטגלידער!

מארגען, שבת, פונקט 2 בייטאג א וויכטיגע פערזאמלונג וועגען אויס-בעסערען אונזער טרויעריגע לאגע. קומט מאסענווייז!

דער אווענד פאר דער הילפס-קאסע ביי דער לוין-וועבער-סעקציע קומט-פאר שבת, דעם 17 מערץ, 8 אווענד אין ווארשאווער זאל, פאלודניאווע 36.

פאך-פערזאמלונגען קומען פאר:

סוחרישע שמעפער — היינט 7 אווענד. אויבערהעמדער-נייער — מארגען 2 נ.מ.

אלטווארג-שוסטער — " 7 " דאמען-מאגאזין-שניידער — מאנטאג 8 אוו.

אכטונג, מיטגלידער!

אלע פערארימטע מיטגלידער, וואס האבען פערלעגענע שטייערען, ווערען גע-בעטען תיכף צוקומען אין פעראיין און מיטברענגען אלע פאפירען. 678

מצות

צו בעקומען

פערשידענע מצה רעדלעך און שטעפ-רעדלעך ביים שלאסער וואלבארסקא 10.

השבת אבדה.

ס׳זענען פערלוירען געווארען 2 בלאנקא-וועקסלען צו 100 זל. יעדער. אויסשטעלער רו-זשינסקי צאהלבאר דעם 14 מאי 1928 אין דער צווייטער איז צאהלבאר דעם 29 מאי 1928 ביידע וועקסלען ווערען ערקלערט פאר אונגילטיג. דער עהרליכער פינדער ווערט געבעטען אבצו-ברענגען צו טשאשניאק קרו-טשא 14 (ניע״ם מא״ק)

אוונט-שול פון א. ב. וול. מעדעם

17 ציגל-גאס 17

ס׳ווערען אנגענומען נייע שילער אין אלע גרופן.

די איינשרייבונגען קומען פאר יעדן טאג פון 8—10 אוונט, א חוץ פרייטאג און שבת.

דער שכר-לימוד איז א צוגענגליכער.

א צימער

צו פערמיטען פאר יונגעלייט ביי אנ׳אנ-שטענדיגע פאמיליע צו צאה-לען מאנאטליך. קאנ-סטאנטינער 24 וו. 5.

8-טונג קליינהענדלער

אלע אונזערע מיטגלידער פון צענטראלען-קליינהענדלער פעראיין זאוואדז-קא 5, וועל-כע זענען

שולדיג פערשידענע פערלעגענע שטייערען

דארפען זיך מעלדען אין סעקרעטאריאט פון פעראיין. דער סעקרעטאריאט איז טעטיג טעגליך אויסער שבת פון 10 ביז 2 בייטאג און 6 ביז 9 אווענד

צענטראלען קליינהענדלער פעראיין זאוואדזקא 5

פּסח-הילפס-אַקציע „תּומכי אורחים"

אויפרוף

צו דער לאָדזער יודישער בעפעלקערונג.

דער הילפס=פעראיין תּומכי אורחים פּאָמאַרסקאַ 18 אָרגאַניזירט אויף דעם חיי=יאָהריגען פּסח אַ גרויסע פּסח=הילפס=אַקציע!!!

געדענקט אַז טויזענדער=נויטבעדערפטיגע בכבוד'ע פאַמיליעס וואַרטען אויף אייער הילף!!

געדענקט אַז די פּסח=אַקציע איז פאַרלויפיג די איינציגע פּסח=אַקציע אין לאָדז!!

געדענקט אַז דער חוב ליגט נאָר אויף די הונדערטער נבירים פון דער שטאָט לאָדז!!

מיר ווענדען זיך דעריבער צו אייך אונטערשטיצט די פּסח-אַקציע מיט אַ ברייטער האַנד, ווייל הונדערטער יודישע בכבוד'ע פאַמיליעס וועלען אַ דאַנק „תּומכי אורחים" האָבען די מעגליכקייט צו פייערען דעם גרויסען יום-טוב פּסח, צו דעם צוועק וועלען זיך צו אייך ווענדען פערוואַלטונגס-מיטגלידער און מיטגלידער מיט ספּעציעלע שפּענדע בלאָקס, אויך האָבען אַרויסגעשיקט אינקאַסענטען זאַמלען שפּענדען, און דער שפּענדער ווערט געבעטען צו זיין אויפמערקזאַם, אַז דאָס שפּענדע-ביכעל זאָל האָבען די אונטערשריפטען פון פּרעזעס, סעקרעטאַר און קאַסירער אונטער דעם פעראיינס-סטעמפּעל. עס איז צו ערוואַרטען, אַז די יודישע בעפעלקערונג וועט אונזער אַקציע אונטערשטיצען און דערמיט וועט איהר העלפען אייערע אייגענע ברידער און שוועסטער פון נויט.

מיט דרך ארץ

די פערוואַלטונג פון „תּומכי אורחים"

(—) פּרעזעס וו. מאַרקוספעלד.

שפּענדען פאַר די פּסח=אַקציע „תּומכי אורחים" נעמט אויך אָן די רעדאַקציע נייער פאָלקסבלאַט.

קיבא

ביים קאָאָפּעראַטיוו פון מלוכה קאָמונאַלע און געזעלשאַפט=ליכע בעאַמטע

40 שיענקעוויטשאַ 40

היינט און פאָלגענדע טעג! גרויסע פּרעמיערע! היינט און פאָלגענדע טעג!

קבר פון אומבעקאַנטען זעלנער

לויט דער בעוואוסטער ערצעהלונג פון **Andrzej Strug**

מאַסען פון טויזענדער רעוואָלוציאָנערע פויערים, גרויסע אַפּטיילונגען פון פּוילישע און רוסישע מיליטער-טרופּען. די אַקציע שפּילט זיך אָפּ אין קראָקאָ, אין וואַרשאַ, אין טיף-רוסלאַנד און אויפ'ן קרים, קריגס-פראָנט צווישען 1916 און 1920 יאָהר. — אין די הויפּטראָלען

Marja Malicka i J Leszczyński

אָנאָנס! דער נעכסטער פּראָגראַם: **„Podpory Tronu"** אין די הויפּטראָלען: **Pat i Patachon**

געזעלשאַפט „הזמיר", אַלעע קאָשטשושקאָ № 21

מאָרגען, שבת, דעם 10-טען מערץ, 9 אַ זייגער אָוועגד קומט פאָר אין אייגענעם לאָקאַל אַ גרויסער טראַדיציאָנעלער

פּורים=באַל.

אין פּראָגראַם בעטייליגען זיך: די אַרטיסטען פון „ארט" וועלכע וועלען אויפפיהרען ספּעציעל-אָנגעשריבענע הומאָריסטישע פּורים נומערן פון י. אַבערזשאַנעק, דער „הזמיר"-כאָר" און סאָליסטען-אויפטריט אונטער דער לייטונג פון פּראָפ. י. פייווישיס, אינסצע-ניזאַציע פון יודישע פאָלקס-לידער אונטער דער רעזשי פון ש. לעוויטין און אַנדערע איבעראַשונגען. נאָכ'ן פּראָגראַם טענץ ביז'ן גרויען פריהמאָרגען. 490

צוויי אָרקעסטערס. הערליכע דעקאָראַציעס.

בילעטען שוין צו בעקומען אין סעקרעטאַריאַט פון „הזמיר" פון 9—7 אָוועגד.

8-ונג האַנדווערקער פון אַלע פאַכן!

מאָרגען שבת'צונאַכט פּינקטליך 8 אָוועגד קומט פאָר אין לאָקאַל פון אונזער פערבאַנד פּאָלודניאָוואַ 4.

אַ גרויסער פּאָליטישער מיטינג

וועגען די בעפאָרשטעהענדע סענאַט-וואַהלען. 629

צענטר. יודישער האַנדוו. פערבאַנד פּאָלודניאָווא 4.

5 צימער און קוך אַלע בעקוו. קאָנסטאַנטינער

3 „ „ „ „ „		אַלעיע 1-טער מאַי
„ „ „ „ „ „		קאָנסטאַנטינער
2 „ „ „ „ „		פּאָמאַרסקאַ 4. שט.
„ „ „ „ „ „	און באַד	נייע צעגעלנ. 1 פר.
„ „ „ „ „ „		שקאָלנאַ

זאָפאָרט איבערצוגעבען זיך צו ווענדען:

אינה. **אַ. טענענבוים** Piotrkowska 38, tel. 41-01 **Biuro „Polruch"**

יוד. פּראָפ. אָג מאַזין=שניידער-מייסטער-פעראיין אַלעע 1 מאַי 2

אַכטונג מיטגלידער פון די סעקציעס דאַמען, מענער, פּאָרלעך לעמבעדגער, קאָלדרעס און טריקאָטאַזש!!!

שבת, ד. 10. ה. ח. 7 אַ זייגער אָוועגד קומט פאָר

אַנ'אַלגעמיינע פערזאַמלונג

געווידמעט אַ רייהע פראַגען, וואָס זענען פערבינדען מיט'ן צעך. איהר דאַרפט מיט-ברענגען די פּאַטענטען אויפ'ן יאָהר 1927, און די צוגעשיקטע קאַרטען פון דער צענטראַלע. ווער עס האָט אַזעלכע נישט זאָל זיך ווענדען אין סעקרעטאַריאַט פון פעראיין. פערנאַכלעסיגט נישט ווייל נאָר געציילטע טעג זענען געבליבען אַרויסצו-נעמען די בעפעהיגונגס-שיינען „Świadectwo uzdolnienia", אויף דער אייגענער פערזאַמלונג וועט אויך אונבעדינגט שוין אויסגעפּלעט ווערען די מאַשין. אַלע מיטגלידער, וואָס האָבען ביכלעך בילעטען און אייגענע בילעטען דאַרפען זיי ברענגען.

דאַמען-שניידער אַכטונג! זונטאָג 7 אָוועגד קומט פאָר אַ בעריכטס=פערזאַמלונג וועגען דער ערלעדיגונג פון לעצטען שטרייק.

קומט מאַסענווייז! 649 די פערוואַלטונג.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פריינד
ה' משה אַרנשטיין
מיט פרל. אַנדזשאַ דימאַנט
ווינשען מיר אַ גליקליכע צוקונפט
669 ש. קאָנטאָראָוויטש, ש. ניימאַן.

צו דער חתונה פון אונזער קוזין
הערמאַן פּראַגער
מיט פרל. אַנדזיאַ צימערמאַן
ווינשען מיר אַ הערצליכען מזל-טוב און אַ גליק-ליכע צוקונפט.
644 פאַמיליע ביאַלעק.

צו דער פערלאָבונג פון מיין ווערטע פריינדין
פרל. מאַניאַ קירשטיין
מיט ה' אַבראַם זיזאַק
גראַטולירט הערצליך און ווינשט אַ גליקליכע צוקונפט
642 העלאַ גאַנצאַרסקאַ.

אויף גינסטיגע בעדינגונגען! מעטאַל-בעטען, שפּאַציר-וועגע-לעך, מאַטראַצען ניבעטע, דרוטענע ווי אויך צו האַלטן בעטען „Patent" לויט מאָס - וואַש-מאַשינען און וויזשמאַטשקעס אַמבולינגסטע.

אין פאַבריקס-לאַגער
"DOBROPOL" Łódź
Piotrkowska73wpodworzu

א קוואַליפיצירטע
שפולערן
ווערט פון זאָפאָרט גע=זוכט ביי ווייסבוך פּאָלנאָצנאַ 4:

Dr. W. ŁAGUNOWSKI
הויט, וועגערישע קראַנקהייטען און מענערשוואַכקייט
42 נאַראָנסקאַ 42
עמפּפאַנג פון 9 ביז 10½ פאַרם און פון 1 ביז 2¾ נאַכמ.
זונ: פון 8 ביז 9 אינדגר. 708

צו דער פערלאָבונג פון אונזער חבר
ה' שמשון דרייהאַרן
מיט פרל. אַנדזשאַ ליפשיץ
גראַטולירען מיר הערצליך און ווינשען אַ גליקליכע צוקונפט
600
אַריה פּראַשקער,
קאָפּעל באַש,
און אבנר גאָלדשטיין.

Z intencji zaręczyn naszej koleżanki
p. ANDZI KUPERMINCÓWNY
z p. SUCHEREM BLAUSZTAJNEM
życzą szczęścia i świetnej przyszłości
Mania Wilczkowiczówna
Kuzynki: Gelrubinówny i
622 Lucyna Doktorczykówna

אכטונג, לאָדז און פּראָווינץ!

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז צו די בעפאָרשטעהענדע פייערטאָגע האָבען מיר פערזעהען אונזער לאַגער מיט אַ גרויסען אויסוואַהל פון פערשידענע

דיוואַנעס און כאָדניקעס, גאַרדינען, שטאָרען און באָנע-פּאָנס, טיש= און בעט = דעקען, קאָנטאָניערען, פּאָרטיערען און מעבעל = איבערצוג, גאַבעלינס, בראָקאַט א. ז. וו. אַלעס צו די ביליגסטע פאַבריקס-פרייזען.

הורט! .·. רעעלע בעהאַנדלונג! :—: גוטע בעדינגונגען! .·. דעטייל!

הויפּט=פערקויף פון פינסטער'ס פּלוש=דעקען.

F. FUTERMAN

Piotrkowska 28. — Telefon 29-21.

8-טונג בעקער און קאָנדיטאָר-אַרבייטער

מיטגלידער און נישט מיטגלידער!

שבת, דעם 10. מערץ ה. י. פּונקט 10 אַ זייגער פאָרמיטאָג קומט פאָר אין „אייראָפּעאישען" זאַל זגערזשער 17 אַנ'אויסערגעוועהנליכע

פערזאַמלונג

מיט'ן טאָג-אָרדנונג: 1) מצה-אַקציע, 2) דאָפּעל-לוין.

אַלע בעקער און קאָנדיטאָר-אַרבייטער, מוזען אומבעדינג קומען און דעצידירען וואָס מיר טוען ווייטער, ווען די בעקער-מייסטער וועלען מיט אונזער פערוואַלטונג נישט וועלען אונטערהאַנדלען, וועגען מצות-אויסאַרבייטען און נישט וועגען דאָפּעל-לוין.

דער פאַר יאָהריגער גוטער פערדינסט אויפ'ן חשבון פון אונזער פערשפּילטער מצה-אַקציע, פערגליסט זיך אויך היינט די בעקער-מייסטער, דעריבער מוזט איהר ווי איינער קומען אויף די אויבענדערמאָהנטע פערזאַמלונג פּינקטליך און מאַסענווייז.

איינטריט 25 גר. 689 די פערוואַלטונג.

פערבאטען דעם ארויספיהר פון קארן

וואַרשאָ, 9 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) אויף דער לעצטער זיצונג פון עקאָנאָמישען קאָמיטעט ביים מיניסטאָרען - ראַט איז בעשלאָסען געוואָרען אָפּצושטעלען דאָס ארויספיהרען קאָרן ביז׳ן שניט.

אַ חוץ דעם וועט די רעגירונג שאַפען גרויסע זאַפּאַס - שטעלען פון קאָרן, כּדי עס זאָל נישט קומען צו קיין יקרות.

נישט מאַרשאַלעק, נאָר פּרעזעס פון סיים.

וואַרשאָ, 9 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) עס קורסירען קלאַנגען, אַז עס וועלען אָפּגעשאַפט ווערען די טיטולען: מאַרשאַלעק פון סיים און סענאַט. עס זאָלען געוועהלט ווערען פּרעזעסען פון סיים און סענאַט.

דעם טיטעל מאַרשאַלעק, זאָל טראָגען בלויז יוזעף פּילסודסקי.

אויפשטאַנד פון אראבער געגען ענגלאנד.

300,000 אַראַבער מאַרשירן אויף איראַק און טראַנסיאָרדאַניע

לאָנדאָן, 9 (ספּ. טעל.) פון באַסאָרא איז מען מודיע, אַז די אָנפיהרער פון דריי שטאַרקסטע אַראַבישע שבטים האָבען, נאָך אַ בעראַטונג מיט׳ן קעניג פון העדזשאַס, אָנגעהויבען אַ מאַרש אויף איראַק און טראַנסיאָרדאַניע.

מען שמועסט, אַז דער קעניג פון העדזשאַס האָט אַרויסגעשיקט צו דער ראָזיגער עקספּעדיציע אַן׳אַרמעע פון 3 הונדערט טויזענד אַראַבישע קעמפער.

די ראָזיגע ידיעה האָט אין לאָנדאָן אַרויסגערופען אַן׳ערנסטען אונרוה. ענגלאַנד מוז צוליב דעם, וואָס ניכער צוגרייטען בעדייטענדע מיליטערישע קרעפטען, כּדי צו שיצען איהרע בעדראָהטע טעריטאָריעס.

אויף פסח הבע״ל

: עכטען : פסח׳דיגען

טוען מיר עמפפעהלען דעם פון לאַנגע יאָהרען בעקאַנטען און זעהר פיינעם

פראנק=קאפע=צוזאטץ

: עכטען : פסח׳דיגען

אין קיסטען און אויך אין רונדע פאַקונג.

ער איזט ערצייגט בהכשר גמור אונטער אויפזיכט פון הרה״ג הק׳ מו״ה יעקב פרענקעל תאומים שליט״א אבד״ק פאדגורזשע והגליל והתנו הרהמאה״ג וכו׳ מו״ה חיים קאננער שליט״א ובנו החריף וכו׳ מ׳ יחזקאל פרענקעל תאומים שליט״א.

דער גרינגער שטרייף אויף די פּעקלעך בעווייזט דעם כשר לחג הפסח און די פיינקייט דיזער וואַרע.

Henryka Francka Synowie

Fabryka Środków Kawowych S. A.

SKAWINA – KRAKÓW.

טראַגישער טויט פון יולעק בירנבוים.

פון ניצעי איז נעכטען אָנגעקומען די ידיעה, אַז דאָרט איז אויף אַ טראַגישען אופן אומגעקומען דער בעקאַנטער לאָדזשער אינדוסטריעלער יולעק בירנבוים.

איבערגעהענדיג די גאַס איז בירנבוים איבערגעפאָהרען געוואָרען דורך אַן׳אויטאָ און איז געבליבען טויט אויפ׳ן אָרט.

16-טע מלוכה - לאָטעריע

5. קלאַס 1. טאָג.

אין דער נעכטיגער ציהונג זענען אַרויס פאָלגענדע געווינסען:

15,000 זל. – 35,

5,000 – 102841 118334

3,000 – 62703 89609 124343

2,000 – 13436 18810 21318 64465 83599 87412 89022 98209 99337 104194

1,000 זל. – 1848 17276 34176 34227 34818 36438 36622 40100 41350 50774 53355 154891 6067 65085 78030 88187 103953 22874

דאַנקזאַגונג!

מיר דריקען אויס אונזער הערצליכען דאנק די

געברידער טויבע

פאַר זייער אויסערגעוועהנליך שעהן שפּילען אויף אונזער קינדער׳ס האָכציים און דערמיט האָבען זיי אונז און אונזערע געסט פיל פערגעניגען פערשאַפט.

מיט אַכטונג

S. Buchweitz z żoną

22 Piotrkowska 22

18

יודען! צוקלאַפּט נישט ווידער אַ יודישען מאַנדאַט!

א פערברעכען וועט בעגעהן דער יוד, וואָס וועט זונטאַג נישט שטימען

פאַר דער איינציגער יודישער ליסטע 18

אונזער קאַנדידאַט צום סענאַט איז ה׳

שלמה בודזינער

פּרעזעס פון דער יודישער קהלה, גרינדער און פּרעזעס פון רעטונגס-קאָמיטעט

לאָזט אייך נישט אָפּנאַרען דורך די מוסרים פון דער „אגודה"! זיי האָבען אַליין אין איינציגע וואַהל-קרייזען אַרויסגעשטעלט דעם ה׳ שלמה בודזינער אַלס זייער קאַנדידאַט צום סיים אָהן זיין וויסען!

נאַציאָנאַלע, רעליגיעזע יודען!

סוחרים, האַנדווערקער און קליינהענדלער!

ראַטעוועט דעם איינציגען יודישען מאַנדאַט צום סענאַט! אין דער גאַנצער לאָדזער וואָיעוואָדזטווא!

שטימט פאַר דעם פיהרער (פון די רעליגיעזע יודען) שלמה בודזינער!

מען אַנטלויפט פון דער „אגודה",

הרב לעווין

פון סאַמבאָר האָט זיך צוריקגעצויגען פון דער אגודה׳שער ליסטע. — — —

18

די נאַציאָנאַלע און רעליגיעזע יוגענד,

וועלכע האָט מיט אַזאַ איבערגעגעבענהייט און אָפּפערוויליגקייט מיטגעהאָלפען צום נצחון פון אונזער ליסטע ביי די סיים - וואַהלען, ווערט אויפגעפאָדערט צו מעלדען זיך היינט, ביז 3 נ. מ. אין הויפּט וואַהל - ביוראָ (צעגעלניאַנאַ 4), כּדי צו פערעגיסטרירען זיך צו דער

וואַהל-אַרבייט צום סענאַט אויף זונטאַג, 11 ה. ח.

אַלע פערעגיסטרירטע צו דער וואַהל אַרבייט דאַרפען זיך מעלדען מאָרגען מוצאי שבת פון 6 אַ זייגער אין הויפּט וואַהל-ביוראָ כּדי אַרויסצונעהמען די לעגיטימאַציעס.—

אונזערע פערטרויאונגס-מענער

אין די אַבוואַראָזע קאָמיסיעס ביי די סיים-וואַהלען (אין עלטער פון 30 יאָהר אָן) ווי אויך די פּערזאָנען, וואָס ווילען אַרבערנעהמען אַמטען אַלס פערטרויענס-מענער

אויף זונטאַג צו די סענאַט=וואַהלען

ווערען געבעטען צו מעלדען זיך היינט ביז 3 אַ זייגער נאָכמ. און מאָרגען מוצאי שבת פון 6 ביז 8 אין הויפּט וואַהל - ביוראָ (צעגעלניאַנאַ 4), כּדי אָפּצונעהמען די לעגיטימאַציעס.

מאָרגען מוצאי שבת 8 אין אָוענד קומט פאָר אין לאָקאַל פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אַ

אינפאָרמאַציע=פערזאַמלונג

צו וועלכער עס ווערען איינגעלאַדען אַלע פערעגיסטרירטע פערטרויענס-מענער.

גיט אייך אָפּ א חשבון הנפש!

אָסטראָוצער, אַמשינאָווער, סטריקאָווער, סאַבאַטשעווער, ראַדזימינער, ראַדאָמסקער, ראָספּשער, ראַדאָשיצער חסידים. לאָזט אייך נישט ווייטער פערפיהרען פון די אגודה׳שע רעדעל-פיהרער, וועלכע האָבען אייערע שטימען צום סיים אַרויסגעוואָרפען.

שטימט נאָר פאַר׳ שלמה בודזינער!

18

מאָרגען, מוצאי=שבת, דעם 10=טען מערץ, 8 אַ זייגער אין אָווענד קומען פאָר

דריי גרויסע וואהל=מיטינגען

1) אין „התאחדות" שענקיעוויטש 3/5; ‑‑ 2) אין „מזרחי" קילינסקי 44; ‑‑ 3) אין „בני-ציון" רזשגאָווסקא 7.

רעדנער: דעפּ. ד״ר ראָזענבלאַט, שלמה בודזינער, פּרעזעס פון דער יודישער קהלה, מ. העלמאַן, ד״ר א. טאַרטאַקאָווער, לאַווניק א. יאָעל, ראַטמ. י. מ. ביאַלער, א. אסט, י. ערליך, ח. מרגליות, י. שאַליט, מ. גרייווער, סטוד. ש. געליבטער, פ. לוביאַניקער, ד״ר נתן עק, פרנס ראובן האַפמאַן, דיר. אָרדינאַנס, ישראל לובאַטשינסקי און אלעזר באַהם. איינגאַנג פאַר וואַהל=בערעכטיגטע.

וואָרנונג! צוליב דעם, וואָס ביי די סיים-וואַהלען האָבען זיך געפונען אַזעלכע, וועלכע האָבען געוואָלט שטימען פאַר אַנדערע, פאָדערען מיר אויף אַלע וואַהל-בערעכטיגטע צו געהן שטימען מיט אַ צעטעל 18 באַלד אין דערפריה. די צעטלען 18 מוזען זיין פון ווייס פאַפּיר, ריין פון ביידע זייטען אָהן פונקטען, פאַטשקלעך און פלעקן. אויסער דעם 18 טאָר זיך גאָרנישט געפונען אויפ׳ן צעטעל

יודען! עס ליגט אויף אייך אַ חוב קדוש מיטצונעהמען אייערע קרובים און בעקאַנטע און געהן צוזאַמען שטימען פאַר די איינציגע יודישע ליסטע 18

דער זיג פון נ. 18 איז אנ'ענטשיידענער.

לאדז וועט זיכער האבען א יודישען סענאטאר, אויב אלע יודען וועלען שטימען פאר'ן קאנדידאט פון ליסטע 18.

אינטערוויאו פון „נייעם פאלקסבלאט" מיט דעפוטאט דר. י. ראזענבלאט.

אין א געשפרעך מיט אונזער מיטארבייטער האט ד"ר י. ראזענבלאט, וועלכער איז איצט צום 3-טען מאל געוועהלט געווארען אלס סיים-דעפוטאט פון לאדז, זיך ארויסגעזאגט וועגען די אקטועלע פראגען, וואס זענען פארבונדען מיט דער וואהל-קאמפאניעס.

אין אויסגאנג פון די וואהלען, — האט דעפ. ראזענבלאט אנגעהויבען זעגען פערהאנען 2 מאמענטען — דער אידעאלאגישער און דער פאקטישער. בנוגע דעם ערשטען זענען די רעזולטאטען גלענצענדע: ס'איז געפיהרט געווארען א קאמף צווישען דער אידעע פון איין זייט און צווישען מענשען, וואס האבען זיך צוזאמענגענומען צוליב'ן איינציגען צוועק צו בעקומען מאנדאטען.

ס'איז זעהר שווער צו זאגען, וואס האט פארבונדען די מענשען פון דעם אזוי-גערופענעם 33-טעל. זיי אליין קענען דערויף נישט געבען קיין תשובה. ס'קומט אויפ'ן געדאנק קרילאווס משל וועגען שוואן, ראק און דעם העכט. איינס איז זיכער, אז פונ'ם דריי-בונד האט איינער שוין אפגעזונגען זיין שוואנען-ליד דער צווייטער שלעפט זיך נאך ווי א ראק גאך יעדען, און דער דריטער, דער העכט, האט א פשוט'ע גאטור פון א העכט, אויפצופרעסען אלץ, וואס עס לאזט זיך. ס'איז בלויז א טרויעריגער בעווייז פון דער דעזארגאניזאציע אינ'ם פוילישען יודענטום, ווען ס'איז איבערהויפט מעגליך געווען, אז די אידעע (און וואס פאר אנ'אידעע!) דער הויפטזאל אויף וועלכען ס'איז געווען געשטיצט די עקזיסטענץ פונ'ם טויזענטער יאהרען-אלטען יודישען פאלק, איז געווען געצוואונגען צו מאכען א פלעביסציט ביי די יודען, צי זיי זענען איהם נאך געבליבען טריי, צי זיי ווילען אנפערטרויען זייער גורל איינציגע פאליטישע אוואנטוריסטען.

אין דער הינזיכט האט דאס יודענטום ארויסגעוויזען א געזונדטען חוש און הגם דער קאמף איז צוליב די בעקאנטע סיבות, וועגען וועלכע מיר קענען נאך איצט נישט רעדען, געווען אונגעהויער שווער, מוז מען פעסטשטעלען, אז דער יודיש נאציאנאלער געדאנק האט דערגרייכט אנ'ענטשיידענעם זיג.

נעהמט, למשל, לאדז. די גענויע סטאטיסטישע צאהלען, וואס מיר בעזיצען, בעווייזען, אז 25,000 יודען האבען ארויסגעוויזען א טיפע פערשטענדניש פאר'ן שווערען קאמף, און זייער אינסטינקט פון זעלבסטדערהאלטונג איז געוועזען שטארקער, ווי דאס אונזיניגע פחד-געפיהל, וואס יודען גופא האבען זיך בעמיהט צו פערשפרייטען; אז ער איז געוועזען שטארקער ווי דער טעראר, מיט וועלכען די אגודה-לייט מיט זייערע שותפים האבען געדרוקט די גאנצע בעפעלקערונג.

פיל גיבען זיך נישט אפ קיין דין וחשבון דערפון, ווי די יודישע גאס וואלט אויסגעזעהען, ווען די אגודהטיפען, וועלכע זענען גוט בעקאנט דורך זייער נעגאטיווער טעטיגקייט, וואלטען געווארען די פערטרעטער פון יודענטום און נאר דעם אומשטאנד האט מען צו פערדאנקען, וואס ס'האבען זיך געפונען טויזענדער יודען, וועלכע האבען זיך געלאזט פאנגען אויף די דעמאגאגישע שלאג-ווערטער פון דער אגודה. דער רעליגיעזער מאמענט שפילט דא ווירקליך נישט קיין ראלע, ווייל דוקא די אגודה'שע אנפיהרער טוען זייט א רייה פון יאהרען אלץ, כדי ארפצוזעצען דאס אנזעהען פונ'ם תורה-טרייען יודענטום. זיי בעמיהען זיך צו דערנידעריגען רביים און רבנים, וועלכע ווילען טאקע טריי בלייבען דער תורה. די זעלבע אגודהשע פיהרער, וועלכע אנטלויפען אליין אינערליך און אויסערליך פון יודענטום, וועלכע שעהמען זיך מיט'ן מלבוש, וואס זיי אליין האבען נאך מיט א קורצער צייט צוריק אליין געטראגען, און פיהרען ווען קיינער זעהט נישט א לעבען, וואס האט מיט פרומקייט גארנישט צו טון, אט די זעלבע, וואס ווייזען ארויס א טיפע פעראכטונג צו דער יודישער שפראך, צו דער איינציגער שפראך אגב אויף וועלכער זיי קאנען זיך נאך פערשטענדיגען, אויף אזוי ווייט אז א פרעזעס פון א יודישער קהלה האלט א רעדע צו א י ו ד י ש ע ן פערסאנאל פון דער י ו ד י ש ע ר קהלה נ י ש ט אויף לשון קודש, און נ י ש ט אויף יודיש, אט די מענשען קומען אין מאמענטען, ווען ס'ענטשיידעט זיך די יודישע לעבענס-פראגע און פאדערן אין נאמען פון דער תורה, אז יודען זאלען זיי אפגעבען זייערע שטימען און זייער פערטרויען. און אויב די יודען וועלען זיי נישט פאלגען, זענען זיי גרייט אנצונעהמען מאנדאטען אפילו פון נישט-יודישע הענט, כדי נאר צו בעקומען די בענקליך.

ס'נעהמט אן אנ'עקעל אויסצורעכנען די מיטלען, מיט וועלכע די אגודה און איהרע שותפים, וועלכע קענען אפילו נישט קיין עברי און רעדען א געבראכען יוריש, האבען זיך בענוצט אין דער לעצטער צייט, כדי צו דערגרייכען זייערע צוועקען. קיין שום זאך איז נישט געווען צו שמוציג, כדי עס צו ווארפען אויפ'ן ליידענדען יודענטום, כדי אונז צו דערנידריגען אין די אויגען פון אונזערע שונאים. די גרעסטע אנטיסעמיטען האבען קיינמאל נישט אויסגעטראכט אויף אונז ערגערע בלבולים ווי זיי האבען עס געטון.

דאס איז די מאראלישע זייט פון די וואהלען-רעזולטאטען. בנוגע דער פאקטישער צאהל-מעסיגער זייט, מוז מען מודה זיין, אז מיר האבען געליטען א מפלה, ווייל די צאהל מאנדאטען, אויף וועלכע מיר האבען געהאפט, איז נישט דערגרייכט געווארען. טיילווייז זענען אין דעם שולדיג די יודען גופא, ווייל אין קאליש, טשענסטאכאוו, ראדאם, לובלין א. אנד. שטעדט פון קאנגרעספוילען האבען די יודען, שטימענדיג פאר דער אגודה, וועלכע האט נישט געהאט בכלל קיין שום מעגליכקייט דארט אדורכצופיהרען א יוד, צוגעבראכען א רייה יודישע מאנדאטען, וועלכע עס האבען גע'ירש'ענט נישט יודען, און מעגליך אויך — פערביטערטע שונאים. אויף די קרעסען, הויפטזעכליך אין וואָלינער קאנט פעהלען פיל יודישע מאנדאטען צוליב סבות, וואס זענען פון אונז גאנץ אונאבהענגיג און איבער וועלכע מיר וועלען איצט נישט רעדען. עס איז נישט אויסגעשלאסען, אז אין אייניגע וואהל-קרייזען וועלען די וואהלען סקאסירט ווערען און מיר וועלען פון דארט צו בעקומען אייניגע פערטרעטער. היינט שטעלט זיך דער ס"ה אויף 14 ביז 15 מאנדאטען. אבער איין מעלה איז דערביי פערהאנען: די אלע געוועהלטע מענשען שטעהען אויף אנ'איינהייטליכען נאציאנאלען פראגראם און שטעהען זייט צעהנדליגער יאהרען אין קאמף פאר די לעבענס-רעכט פונ'ם יודישען פאלק.

— ווי איז אייער בעציהונג צו דער היינטיגער רעגירונג?

מיר בעטראכטען, אז ביי געוויסע בעדינגונגען וועט מען קענען מיט איהר צוזאמען געהן. זעלבסטפערשטענדליך, אויב מ'וועט פון איהר דערהאלטען זיכערהייטען, אז די יודישע פאדערונגען וועלען ווי אמגיכסטען ערפילט ווערען' און אז די דעמאקראטישע יסודות פון דער מלוכה וועלען נישט אנגעריהרט ווערען. דאס איז א זעהר וויכטיגער אומשטאנד גראד פאר אונז, יודען. עס איז אנ'אלטע ערפאהרונג, אז נאר אין א פרייהייטליכער עכט דעמאקראטישער אטמאספער קען זיך ענטוויקלען א נארמאל יודיש לעבען, קען דער סוחר, דער האנדווערקער און דער ארבייטער אונגעשטערט פערדינען זיין ברויט, און די בלבולים, אז דאס פוילישע יודענטום בעציהט זיך פיינדליך צו פוילען, גלויבט נישט קיין שום פערנונפטיגער פאליאק. דאס איז איינע פון די נידערטרעכטיגסטע מסירות, וואס איז געווארפען געווארען אויפ'ן כבוד פון פוילישען יודענטום.

ווי שטעלט איהר זיך פאר דעם אויסגאנג פון די סענאט-וואהלען?

— מיר האפען, אז די יודען וועלען איינזעהען דעם פעהלער, וועלכען זיי האבען געמאכט ביי די סיים-וואהלען. מיר ערווארטען, אז די ברייטסטע שיכטען פון דער יודישער בעפעלקערונג וועלען פערשטעהן, אז זיי וועלען ראטעווען יודישע מאנדאטען, ווען זיי וועלען אלע שטימען פארן 18.

שטימען פאר דער אגודה מיט פרי-

לוצקין קען נאר דער, וואס וויל זיין א בעל-משחית און וועלכער זאגט זיך: יעדער זאל זיין מיין פערטרעטער נאר נישט קיין יוד.

ספעציעל אין לאדז האבען מיר ארויסגעשטעלט אלס קאנדידאט אין סענאט אנ'אונפארטייאישען יוד, וועלכער איז גוט בעקאנט דער היגער יודישער בעפעלקערונג. הגם ער שטעהט אין ווארשאווער קרייז אויפ'ן ערשטען פלאץ, איז עס נויטווענדיג, אז אלע יודען אין לאדז און אין דער גאנצער לאדזער וואיעוואדזטווע זאלען מיט זייערע שטימען דעם דאזיגען קאנדידאט, ה' שלמה בודזינער וועהלען, דוקא דא אין דעם ארט, וואו ער וואוינט און וואו מ'קען איהם. אויף אזא אופן וועט אין ווארשא אויף זיין פלאץ ארייגגעהען אין סענאט אנ'אנדער יוד. מיר דערמאנען, אז דאס איז לייכט מעגליך, ווייל מיט 5 יאהר צוריק, ווען אלע יודען האבען דא געשטימט אויף אונזער ליסטע, זענען פון לאדז געוועהלט געווארען 2 סענאטארען. על כן פון יודען גופא הענגט אפ דער גורל פונ'ם יודישען סענאטאר אין לאדז.

פערבאטען די „וויקט"-פארשטעלונגען אין קישינעוו.

קישינעוו, (יט"א) די טרופע פון ווארשעווער קונסט-טעאטער „וויקט", וואס גאסטראלירט מיט גרויס ערפאלג איצט אין רומעניען, איז דורך דער ארטיגער מאכט פערבאטען געווארען צו געבען פארשטעלונגען אין קישינעוו.

רעוואלוציע-מוזיי קויפט א פאגראם-סקולפטור פון א יודישען סקולפטאר.

מאסקווע. (י.ט.א.) דער רעוואלוציע-מוזיי אין מאסקווע האט אפגעקויפט ביים יודישען סקולפטאר איטקינד א האלצערנע סקולפטור „פאגראם". עס איז כדאי צו בעמערקען, אז איטקינד, וועלכער איז בעקאנט אלס א זעהר בעגאבטער קינסטלער, לעבט אין גרויס נויט, און נישט-לאנג צוריק האט דער בילדונגס-קאמיסאריאט איהם ארויסגעגעבען אנ'איינמאליגע שטיצע פון 300 רובל.

נאך די וואלען

האט זיך די גאנצע לאדזער בעפעלקערונג איבערצייגט, אז דער גרעסטער אויסוואהל פון זייפען, פודערן

וויאויך אלערליי באמבאניערקעס וויאויך אלערליי

קאסמעטישע ארטיקלען

צו די נידריגסטע פרייזען.

11 י. דרוקער 11

זאוואדזקא

בעמערקונג: פאר אנגראסיסטען גרויסער ראבאט און די בעסטע בעדינגונגען.

מיט פערמאכטע אויגען

דערפיהלט מען עס גלייך אז דאס איז

שאקאלאד Plutos

דער פיינער געשמאק, די נאהרהאפטיגקייט און גוטקייט זענען די וואונדערליכע אייגענשאפטען פון „פלוטאס".

Dr. med. GRZEGORZ ROSENBERG

ספעציאל-ארצט פאר מאגען-, דארם-לעבער- און אינערליכע קראנקהייטען

Gdańska 44 (דלוגא)

טעלעפאן 24-44

נעהמט א פון 10 ביז 12 מיטאג און פון ביז 8.30 אוענד; זונטאג פון 10—1 מיטאג.

די ערצטליכע לאבאראטאריע פון ד"ר מעד.

ST. HURWICZ

(אנאליזען פון אורין, בלוט, קאל א. אז. וו. אונטערזוכונגען פון געשווירען, ראק, אויסשיילונגען א. אז. וו.)

איז איבערגעטראגען געווארען אויף

WSCHODNIA 76

(רוג נארוטאוויטש-גאס) טעל. 53-30.

Dr. med. ST. HEINRICH

POMORSKA 10, tel. 47-67.

ספעציאליסט פאר קינדער- און אינערע קראנקהייטען. בעהאנדלונג מיט קינסטליכע בערגזון-בעשטראהלונגען (קווארץלאמפען). נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג

„ארט"

ארטיסטישער רעווי און קאמער-טעאטער אונטער דער לייטונג פון מ. בראדערזאן.

ווייסער זאל פון „מאנטיפעל" זאכאדניא 43.

היינט און טעגליך

היינט, פרייטאג-2 פארשטעלונגען: אנהויב 8 און 10.15 אוענד מארגען, שבת-3 פארשטעל.: 4 נאכמ. (פאפול. פרייזן), 8 און 10.15 אוו.

ווידערהאלונג פון 5. פראגראם א.נ.

„מלוה מלכה"

1. פראלאג	5. מאמעניו מיין	9. מיין 1. דעפאזיטען
2. מלוה מלכה	6. כינעזישער פעכער	10. קאנטאניסטען
3. זייגערל	7. בלינדע	11. נאך דער חופה
4. שפאנישער סקעטש	8. קיישלען	12. גאשציני דוואורעווי

הנחה-בילעטען גילטיג מאנטאג, דינסטאג, מיטוואך און דאנערשטאג. פריי-קארטען — נור אויפ'ן ערשטען סעאנס.

גרויסער פערלוסט אנשטאט א זיכערען נצחון

בונד, פועלי ציון און די סיים־וואהלען

די מיינונג, אז אין רעזולטאט פון די סיים־וואהלען האבען די יודישע ארבייטער־פארטייען בונד און פועלי־ציון געליטען א שווערע מפלה איז שטארק איבערטריבען. אמת, ביידע פארטייען האבען פערלוירען שטימען אין פערגלייך מיט די לעצטע וואהלען צו די שטאדט־ראטען. דאס איז געווען אומפערמיידליך, אויף וויפיל ביי וואהלען שפילט די לעצטע און ענטשיידענע ראלע די פראגע וועגען שאנסען. יעדע פארטיי שטיצט זיך אויף א געוויסען קערן פון געטרייע, איבערגעגעבענע מיטגלידער און אנהענגער און אויף א קלענערער אדער גרעסערער פעריפעריע פון סימפאטיקער און צופעליגע מיטגעהר, פאר די לעצטע איז ענטשיידענד די פראגע, צי די געגעבענע פארטיי האט שאנסען צו בעקומען דעם מאנדאט, פאר וועלכען עס ווערט געפיהרט דער קאמף. ווענען די שאנסען שוואך אדער צווייפעלהאפט, דאן שאקלען זיך די צופעליגע אנהענגער אפ פון דער פארטיי און גיבען אוועק זייער שטים פאר אנ'אנדערער, וואס קלענער עס זענען דעריבער די שאנסען פון דער פארטיי, אלץ גרעסער דארפען זיין איהרע פערלוסטען ביי די וואהלען.

און אויב די יודישע ארבייטער־פארטייען זענען ארויס פון די וואהלען — ביי צווייפעלהאפטע שאנסען פון בונד און אבסאלוטער שאנסלאזיגקייט פון פועלי־ציון — דאך מיט א בעדייטענדער צאהל שטימען אין די יוד. צענטרן, בעווייזט עס, אז יעדע פון די דאזיגע פארטייען האט א געזונדען, שטאנדהאפטיגען און איבערגעגעבענעם פונדאמענט אויף וועלכען זי קאן זיך שטיצען, וואלטען די צווי פארטייען אזא קערן נישט בעזיצט, דאן וואלטען זיי ביי די וואהלען אינגאנצען געווארען צוברעכען און צושמעטערט. פארטייאיש שטעלט זיך אלוא פאר דער רעזולטאט פון די וואהלען פאר בונד און פועלי־ציון נישט אזוי טרויעריג, ווי מאנכע מיינען אדער ווילען דאס האבען.

דאס פערקלענערט אבער נישט אין דער מינדסטער מאס די בערעכטיגקייט און ערנסקייט פון דער תביעה, פון דער טענה, מיט וועלכער דער יודישער ארבייטער קאן קומען צו די יודישע ארבייטער־פארטייען. די טענות זענען פון א דאפעלטער נאטור: א פאליטישער און א מאראלישער.

קודם־כל: עס זענען פערטאכליעוועט געווארען, ממש ארויסגעווארפען געווארען אין גאס צוויי — אהן שום ספק — און אפשר נאך מעהר, יודישע ארבייטער מאנדאטען. די סאמע איינפאכסטע לאגיק, די פשוטסטע פאליטישע אריטמעטיק בעווייזט, אז אין ווארשא און אין לאדז זענען די יודישע ארבייטער־מאנדאטען געווען — אין ווארשא אבסאלוט און אין לאדז פולקאם — געזיכערט, ווען די ביידע פארטייען וואלטען געווען געגאנגען צוזאמען, אין איין בלאק. עס וואלט דא אבסאלוט געגילט דער פאליטיש־אריטמעטישער פאראדאקס, אז איינס פלוס איינס אינאיינעם מאכט אויס דריי, איינס און איינס—בעזונדער איז אנדערטהאלבען, אדער נאך וועניגער.

די יודישע ארבייטער־מאנדאטען האט געזיכערט, פאר זיי האט גאראנטירט די התלהבות, וועלכע ס'האט ארויסגערופען ביי די יודישע ארבייטער שוין דער קלאנג אליין, אז צווישען די פארטייען ווערען געפיהרט אונטערהאנדלונגען וועגען א וואהל־פעראייניגונג, וועגען א וואהל־בלאק. אלס נעגענמאטיוו צום בלאק זענען פון די פארטייאישע קרייזען ארוים־גערוקט געווארען די פסיכאלאגישע מניעות צו פיהרען געמיינזאם א וואהל־קאמפאניע נאך די ווילדע אגיטאציאנס־עקצעסען פון די שטאדט־ראט־וואהלען. עס דאכט זיך, אז פסיכאלאגיש האט זיך די זאך פארגעשטעלט גראד פערקעהרט ביי די גרויסע וועהלער־מאסען, וועלכע זענען נאר געווען פאסיווע צושויער פון דעם פריהערדיגען וואהל־קאמף, איז דוקא געווען פסיכילאגיש צוגעגרייט דער באדרען פאר וואפענשטילשטאנד, פאר אייניגקייט און אחדות. דער דאזיגער לאזונג האט געקאנט ווערען און וואלט אהן קיין שום ספק געווען א מעכטיג־אנשטעקענדיגער און היפנאטיזירענדער און וואלט געגעבען דעם נויטיגען עפעקט.

וועגען דעם מאראליש־אויפמונטערנדינען מאמענט פון זיג איז דאך איבריג צו רעדען; דער בעוואוסטזיין פון נצחון פון דעם אויסערליכען סימן פון קראפט וואלט בעפליגעלט די יודישע ארבייטער און געשטארקט זייערע ארגאניזאציעס און אינסטיטוציעס. אנשטאט דעם זענען דא — אפשר נישט בערעכטיגטע, אבער פאקטיש שווערע דעפעטיסטישע, ד. ה. רעסטרוקטיווע שטימונגען.

דא איז פארגעקומען א ממש טראגישער פלאנטער פון בעגאנגענע פעהלערן, וועלכע האבען געקאנט און געדארפט אויסגעמיטען ווערען און פאר וועלכע די יודישע ארבייטער־פארטייען וועלען לאנג שולדיג זיין אנ,ענטפער אנשטאט צו שניידען דעם זיג, וועלכער איז געווען פולשטענדיג רייף, וועלען די פארטייען מוזען לאטען און צורעכט־מאכען די אומזיסט אויסגעבראכטע און צוטרענצעלטע כוחות און ענערגיע.

ל. ב.

געהיימער געווער־שמוגעל

אויף דער איצטיגער סעסיע פון פעלקער־בונד־ראט

דער פעלקער־ליגע־ראט, וואס איז זיך די וואך צוזאמענגעקומען אין גענף, האט פאר זיך א שווערע אויפגאבע צו לעזען די אזוי גערופענע „קוילענוואַרפער" ־ פראגע, דעם ענין וועגען די געשמוגעלטע פינף וואגאן געוועהר, וואס זענען פון וועראנא געשיקט געווארען אויף אנ'אונבעוואוסטען אדרעס און זענען אויפגערעקט געווארען אויף דער עסטרייכישער גרעניץ אין סאן־גאטאר. די עסטרייכער האבען זיך געכאפט אביסעל צו שפעט, ווען דאס געוועהר (אין די קוויטען האט עס געהייסען „מאשינען־טיילען") איז שוין געווען אויפ'ן אונגארישען געביט. נישט קוקענדיג אויף דער פאדערונג פון די עסטרייכער, איז דער טראנספארט נישט צוריקגעגעבען געווארען.

די פרעסע האט אויפגעהויבען א טומעל, די דיפלאמאטען פון דער קליינער אנטאנט האבען איינגעזעהן יאין דער קאנטראבאנדע א בעשטעטיגונג, אז אונגארן מאכט געהיימע בעוואפנונגען. טשעכיען און בפרט יוגאסלאוויען, וועלכע האבען געהאט זייערע סבות צו זיין פערדעכטיג בנוגע אונגארן, בפרט נאך איהר פלירט מיט איטאליען, האבען געפאדערט ענערגישע שריט, דער רומענישער אויסערן ־ מיניסטער איז געווען מילדער (ער איז גראד דעמאלט געווען אין רוים).

געענדיגט האט עס זיך מיט דעם, וואס די מלוכות האבען זיך געווענדעט צו דער פעלקער ־ ליגע און איהר אויפמערקזאם געמאכט, אז זי האט דאס רעכט און עהנליכע פאלען צו מאכען אנ'אויספארשונג. דערווייל האט די אונגארישע רעגירונג אויפ'ן סמך פון די אייזענבאהן ־ געזעצען פערקויפט פון א ליציטאציע די „מאשינען־טייל'ען" אלס אייזען־ברוך, פאר נישט אויסקויפען דעם טראנספארט. די פרעסע פון דער קליינער אנטאנט האט פארגעווארפען, אז אונגארן וויל פערטושען דעם גאנצען ענין און בעטראכט עס פאר אנ' ארויסרוף בנוגע דער פעלקער ־ ליגע. דער פארזיצער פון פעלקער־ליגע־ראט, דער כינעזישער געזאנדטער אין פאריז טשענגלא האט טעלעגראפיש אויפגעפאדערט דעם אונגארישען פרעמיער בעטלען, אז די קוילענווארפער זאלען בלייבען נישט געריהרט ביז צו א בעשלוס פון פעלקער־ליגע־ראט. בעטלען האט געענטפערט, אז די אייזענבאהן־געזעצען מוז ער אפהיטען. ער האט אבער צוליב געטון און איז מסכים געווען דעם שוין פערקויפטען טראנספארט איבערצולאזען אויף דער באהן־סטאציע אין סאן־גאטאר.

די פראנצויזישע פרעסע שיט פעך און שוועבעל אויף אונגארן און פאדערט צו בעשטראפען די שולדיגע; טשעכיען און יוגאסלאוויען דערמאהנען איצט, אז זיי זענען געווען נענען אפשאפען די מיליטערישע קאנטראל איבער אונגארן —און די אונגארן— זיי בעטראכטען דאס ארייםמישען זיך פון דער פעלקער ־ ליגע אלס אטענטאט אויף זייער מלוכה־סובערעניטעט.

די איטאליענער נעהמען זיך אן פאר זייער פערבינדעטען, און מוסאליני זאל האבען מיטגעטיילט די גרויסע מלוכות, אז ער וועט פערטיידיגען די אונגארישע שטעלונג. דאס האט נאך מעהר פערשטארקט די אויפרעגונג פון די פראנצויזען, וועלכע ווייזען אן, אז דער טראנספארט שטאמט פון וועראנא. און דעריבער וויל אויך איטאליען פערווישען דעם ענין, אז ס'זאל נישט קומען צו דער ברייטער עפענטליכקייט.

זאל אונגארן ביי דער הילף פון איטאליען געלונגען צו נישט צו מאכען די קאמיסיע פון פעלקער ־ ליגע, וועט עס שטארק אפשוואכען דעם אויטאריטעט פון דער ליגע.

און נאך א קאנפליקט, וואס האט צו טון מיט אונגארן, וועט אויסקומען אויסצוגלייכען דער פעלקער ־ ליגע. בעת אין רומעניען איז אריינגעפיהרט געווארען די אגראר ־ רעפארם, זענען קאנפיסקירט געווארען פיל גיטער פון די אונגארישע פריצים. די אונגארען שאצען אפ די קאנפיסקירטע פערמעגענס אויף 300 מיליאן גאלד־קראן, די רומענער שלאגען פאר אלס פערגיטיגונג פאר אונגארן אפצוזאגען זיך פון א טייל אונגארישע צאהלונגען, וואס רומעניען דארף בעקומען. דאס בעטרעפט אנ'ערך פון עלף מיליאן גאלד־קראן און זיי דארפען איינגעצאהלט ווערען ווןפ 1931 ביז 1934. אויך די דאזיגע פראגע וועט דארפען בעהאנדלען די פעלקער־ליגע־ראט און אויסגלייכען די צרדים. א שווערע אויפגאבע, בפרט ווען די צרדים ווייזען ארוים א קנאפען ווילען צו א קאמפראמיס.

וו. ט—וו.

יודיש מיידעל בעקומען דעם הויכען ארדען „רויטע פאהן".

מאסקווע. (י.ט.א.) צום 10־יעהריגען יובילייו פון דיר רויטער ארמעע ועגען 28 פרויען, וועלכע האבען זיך אויסגעצייכענט מיט זייער העלדישקייט אין דער רויטער ארמעע, בעשאנקען געווארן מיט'ן הויכען סאוויעטישען ארדן, „רויטע פאהן" צווישען די בעשאנקענע איז אויך פערהאן דאס יודישע מיידעל מירע מאכנאווסקא. זי האט דעם ארדען בעקומען דערפאר, וואס זי האט אנטייל גענומען אין שטורמען די קראנשטאטער פעסטונג נעגען די אנטי־באלשעוויסטישע כחות.

פראצעס געגען יודישע סוחרים אין לענינגראד.

מאסקווע. (י.ט.א.) דא האט זיך פערענדיגט די אויספארשונג נעגען 50 סוחרים, אנגענטען און אנגעשטעלטע פון מאסקווא־נארווער ראיאן־קאאפעראטיוו, וועלכע ווערען בעשולדיגט אין געבען און נעמען כאבאר, צווישען די אנגעקלאגטע געפינען זיך אויך איינינע יודען ווי דער פערוואלטער פון קאאפעראטיוו א. לעווין, ווילשטיין, י. לעווין, ראבינאוויטש, ראץ, פרידמאן, כענן און עפשטיין.

יודען און קאזאקען / א בריף פון פראג

אין פראג האבען זיך געטראפען צוויי וועלט־בעריהמטע ארטיסטישע טרופעס: די דאנער קאזאקען פון זשאראוו און דער מאסקווער העברעאישער „הבימה"־טעאטער, וואס קומט צום ערשטען מאל קיין טשעכאסלאוואקיען. דער דאזיגער אריגינעלער צוזאמענטרעף האט פאסירט אין צוג, וואס איז געגאנגען פון דער דייטשער גרעניץ קיין פראג. אויף דער גרעניץ־סטאציע אין פאדמאקלי האבען זיך אין די טשעכאסלאוואקישע וואגאנען אריינגעזעצט די קאזאקען און יודען, וואס זענען געפאהרען נאך פרישע טריומפען קיין פראג. און אין פראג אויפ'ן מאסאריק־וואקזאל האבען זיך אין דער וועלבער צייט געפארעט צוויי אימפרעסאריעס— דער קאזאקישער און דער יודישער, וועלכע האבען זיך געגרייט אויפצונעהמען זייערע געסט.

די קאזאקען זענען אויפגענומען געווארען פייערליכער— זיי זענען שוין אלטע בעקאנטע אין פראג און זיי מקבל פנים צו זיין איז ארוים כמעט די גאנצע פראגגער קאזאקען־קאלאניע, און ווען ס'איז אנגעקומען דער צוג האט דער עולם מיט נייגער אנגעקוקט די צוויי גרופען, וואס זענען אזוי פערשידענארטיג לויט זייער אויסזעהן, לויט זייערע טיפען און רעדען אויף דערזעלבער שפראך. וואס פאר א שפראך? האבען געפרעגט די אויסלענדער, און די טרענער האבען בעפרידיגט די נייערינקייט — אויף רוסיש!

די דאנער און די „הבמה'ווצעס האטבען לעבהאפט געשמועסט, זיך געפארעט ארום דעם באגאזש און האבען זיך בעמיהט אויף רוסיש צוזאמענצורעדען מיט די טשעכישע טרעגער.

פון וואקזאל זענען זיך די צוויי גרופען פונאנדערגעפאהרען אין פערשידענע עקען שטאט: זשאראוו'ס כאר איז אויפגעטראטען אינ'ם גרויסען זאל „לוצערנא" און הבימה האט אנגעהויבען איהרע גאסטראלען אין שטאדטישען טעאטער דער צוג איז אנגעקומען 4 א זייגער, הייסט עס אין פערלויף פון 3 שעה האט מען זיך געדארפט צוגרייטען צום אויפטריט

אין אווענד איז לעבעדיג, אין שטאטישען טעאטער, וואו הבימה הויבט אן צו שפילען 7 א זייגער, סיי אין „לוצערן"' וואו זשאראוו'ס כאר הויבט אן זיין קאנצערט פינקטליך 8. ביי „הבימה" געהט אנ'סקי'ס „דבוק". וואכטאנגאווס זשעני שוועבט איבער דער פארשטעלונג, דאס פובליקום איז אנגעשטרענגט און קוקט אויפמערקזאם צו צו די געשעהנישען אויף דער ביהנע, הגם זי פערשטעהט נישט די מעלאדישע שפראך, וואס קלינגט אפ פון דער ביהנע. אויפ'ן באלקאן זעהט מען אויף זייערע ערטער אלע טשעכישע און דייטשע קריטיקער אין פאיע הערט מען טשעכיש, דייטש און רוסיש. אין טעאטער איז א גרויסער טאג און א גרויסער ערפאלג. די אפלאדיסמענטען— וואס אמאל אלץ שטארקער, און נאכ'ן צווייטען אקט פערוואנדלען זיי זיך אין אנ'אוואציע דעם דרייטען אקט האב איך צום בעדויערען נישט געזעהן: כ'האב געאיילט אין „לוצערן".

אין זאל א טומעל פונ'ם 4,000 קעפיגען עולם. ס'פערהילכען די בעגייסטערונג אויסדרוקען אויף רוסיש, טשעכיש, דייטש פראנצויזיש. און אינטערעסאנט, אז גוואלדיג בעגייסטערט זענען די דייטשען בעת דער צווייטער אפטיילונג ווערען די ארטיסטען בעגריסט פון זייער קאלאניע. מ'לייגט אנ'אדרעס און זשאראוו בעקומט א מתנה א דירינגענטען־שטעקעלע דער עולם מאכט אוואציעס. די ארטיסטען לאזט מען לאנג נישט אפ אבער די צייט איז ביי זיי אויסגערעכענט: 11 א זייגער מוזען זיי שוין אפפאהרען מיט'ן ווינער צוג.

אין 5 טעג ארום פאהרט קיין ווין 'אויך די „הבימה".

ס—א.

סענסאציאנעלע ערקלערונגען בעת'ן פראצעס פון רומענישע סטודענטען.

די רומענישע רעגירונג טראגט די פעראנטווארטליכקייט פאר די אנטי־יודישע עקסצעסען.

בוקארעשט. (י.ט.א.) בעת דעם פראצעס געגען 28 רומענישע סטודענטען, וואס ווערען גע'משפט דורכ'ן מיליטערישען געריכט אין קלויזענבורג, פאר אנטייל נעמען אין די אנטי־יודישע עקסצעסן אין גראסווארדיין, האט דר בעשולדיגטער פאפעסקו אבגעגעבען א סענסאציאנערע ערקלערונג, אז די רעגירונג איז מעהר שולדיג אין די עקסצעסען ווי די סטודענטען, דער פראקוראר האט גלייך אריינגעטראגן א פארשלאג, אז די געריכטס־פערהאנדלונגען זאלען זיין געהיימע. דאס געריכט האט דעם פארשלאג נישט אנגענומען. פאפעסקו האט ווייטער ערקלערט, אז די מאכט האט געהאט א מעגליכקייט נישט צו דערלאזען צו די עקסצעסען. פאפעסקו און דער פרעפעקט פון גראסווארדיין האבען טעלעגראפירט צום אינערן־מיניסטעריום, פארערענדיג אינסטרוקציעס ווי זיך צו פערהאלטען. אבער די רעגירונג האט נישט ארויסגעוויזען קיין שום אינטערעס צו דעם ענין, מיניסטער טאטארעסקו האט דעם בעשולדיגטען שפעטער ערקלערט, אז מען וואלט דעם גאנצען ענין געקענט פערטושען, ווען די עקסצעסען וואלטען זיך בעגרעניצט נאר צו גראסווארדיין. אזוי אבער ווי די עקסצעסען האבען זיך פערשפרייט אויף אנדערע געגענדען, איז שוין די רעגירונג געווען געצוואונגען צו אינטערווענירען.

דער בעשולדיגטער וואונדערט זיך דעריבער זעהר שטארק, וואס די רעגירונג קלאגט איצט אן די טיכטיגסטע סטודענטען אין געריכט.

די סענסאציאנעלע ערקלערונגען פון פאפעסקו האבען אין די היגע געזעלשאפטליכע קרייזען געמאכט א שטארקען איינדרוק.

די יודען אויפ'ן ווייטען מזרח.

זייער צאהל אין יאפאן און כינא.

בערלין. (י.ט.א.) די טעג האט לאנדגעריכטסראט דר. שטערן געהאלטען, אויפ'ן סמך פון זיינע רייזע־איינדריקען, א רעפעראט אין דער הויכשול פאר דער וויסענשאפט פון יודענטום וועגען די יודען אויפ'ן ווייטען מזרח.

דר. שטערן האט אין זיין רעפעראט געשילדערט די ענטוויקלונג פון דער כינעזישער קולטור־רעוואלוציע, אין משך פון איהר ענטוויקלונג זענען פערשוואונדען די כינעזישע יודען, וואס זענען מיט א יאהר 50 צוריק מיט'ן אויסערליכען אויסזעהן און זייער לעבענסשטייגער געווארען עהנליך צו די כינעזער. אמאל איז דער צענטער פון די כינעזישע יודען געווען אין קייפונג־פו ביים געלען טייך.

שוין אין אנהויב פון דער קריסטוסערע האבען געוויסע יודישע סוחרים געוואנדערט דורך פערסיע און אינדיען קיין כינע. די דאזיגע ידיעות ווערען בעשטעטיגט דורך דאמאלסטיגע רייזענדער און יעזואיטען־מיסיאנערען. אין משך פון פיל יאהרהונדערטער זענען די כינעזישע יודען אויסערליך געווען פולשטענדיג אסימילירט מיט די כינעזער.

אין יאפאן זענען יודען אין די אמאלינע צייטען בכלל נישט געווען, איצט וואוינען דארט פון 2000 ביז 3000 יודען, הויפטזעכליך אין די שטעט נאנאסקי, טאקיא און יאקאהאמא, א בעדיייטענדער טייל פון זיי לעבט אין גאנץ שווערע מאטעריעלע בעדינגונגען.

אין כינע איז די צאהל יודען פיל גרעסער, אין כארבין אליין וואוינען ביז 10,000 יודען, וואס זענען געקומען פון רוסלאנד בעת דער מלחמה און רעוואָלוציע. פיל יודען, וואס שטאמען פון ענגלאנד און אינדיען פערנעהמען אין שאנגהאי און האנקאנג גאנץ פעראנטווארטליכע שטעלעס, א געוויסע צייט האט דעם פאסטען פון גובערנאטאר פערנומען דער יוד נאטאן. מעהרסטענטיילס פערנעמען זיך די יודען מיט האנדעל און האנדווערק.

דער קעניג פון סענסאַציעס

דער זשורנאַליסט וויליאַם סטעד און זיין בערימטער פּראָצעס וועגן האַנדלען מיט מיידלעך

אין איינעם פון די לאָנדאָנער וקנים הייזער איז געשטאָרבען אַ געוויסע רעבעקאַ רזשאַרעטי. ראַכט זיך, װעמען קאָן אינטערעסירען אַ פּערלאָזענע איינזאַמע 80־יעהריגע זקנה. אָבער װעגען רזשאַרעטי קאָן מען דערצעהלען זעהר פיל אינטערעסאַנטעס. מיט רזשאַרעטי איז אַװעק פון דער װעלט דער לעצטער העלד פון אַ גאָר אויסערגעװעהנליכער צייטונגס־סענסאַציע, װעגען װעלכער ענגלאַנד און אַלע לענדער, װאו ס'ערשיינט נאָר אַ צייטונג, איז געגאַנגען אויף רעדער אין משך פון אַ גאַנצען יאָהר. און ענגלאַנד איז אַרום דער ראָזינער סענסאַציע געשאַפען געװאָרען אַ גאַנצע ליטעראַטור, װעלכע איז געלייענט געװאָרען דורך מיליאָנען מענשען און איז איבערגעזעצט געװאָרען אין אַלע שפּראַכען.

מאַלע װאָס עס קאָן אַלץ שאַפען סענסאַציע. דאָס פאַלען פון אַ קאַבינעט אַ שרפה מיט מענשליכע קרבנות, אַן אויסערגעװעהנליכער רעפּעראַציע, אַ גרויזאַמער מאָרד, אַ זיג פון אַ ספּאָרטאָן, אַ געשלעג אין פּאַרלאַמענט — דאָס אַלץ איז „סענסאַציע", „אַן'אמת'ער זשורנאַליסט" איז דער, װעלכער קאָן װעגען אַ געלויף פון הינד דערצעהלען אַזוי שפּאַנענד, פּונקט װי ס'װאָלט זיך געהאַנדעלט װעגען אַ מיליאָן כינעזער װאָס האָבען זיך אַריינגעדרונגען אין איי־ראָפּע" — אַזוי האָט געזאָגט דער גרינ־דער פון פּאַריזער פיגאַראָ, װעלכער האָט צונויפגעשטעלט אַ טיץ װעג־װייזער פאַר זיינע מיטאַרבייטער, „יעדער פירנער קאָן דערצעהלען עפּעס סענסאַציאָנעלעס, זאָגט אין אַן'אַנדער אָרט דער פאָטער פון דער סענסאַציאָנעלער זשורנאַליסטיק. מ'דאַרף נאָר דעם פירנער אויסגעפונען, אויספלוטפען איהם און דערנאָך זיין ערצעהלען גוט צוװירצען. אַ חוץ דעם דאַרף אַ זשורנאַליסט נישט נאָר שרייבען סענסאַציאָנעל, װאו לכל הפחות אויף צװיי שעה קומען מיט דער סענסאַציע פריהער פאַר זיינע קאָלעגען.

דער גרויסער ערפינדער פון סענסאַציעס איז געװען אין ענגלאַנד װיליאַם סטעד. זיין גאַנץ לעבען איז געװען איין קייט פון סענסאַציעס. אין יאָהר 1906 האָבען אין ענגלאַנד ביי די װאַהלען אָפּגעהאַלטען אַ גראַנדיעזען נצחון די ליבעראַלען, אין נייעם קאַבינעט האָט געזאָלט אַריין איינער פון די גרעסטע מלוכה־מענער טשאַרלאַ דילק און אָט קומט סטעד און ערקלערט, אַז ער װעט אויפרייסען דעם גאַנצען קאַבינעט מיט אַ סענסאַציע, אויב דילק װעט אַריין אין דער רעגירונג, ער האָט אָפּגעדרוקט אין זשורנאַל „רעװי און רעװאָס" אַן'אַלטען ראָמאַנטישען פּראָצעס, אין װעלכען דילק האָט פיגורירט אַלס העלד, און דער ערשטער מיניסטער, דער קעמפּבעל באַנערמאַן האָט געמוזט פאָלגען דעם זשור־נאַליסט און רילקין אין דער רעגירונג נישט אַריינגענומען.

צװיי יאָהר נאָכדעם האָט סטעד אין דער רעדאַקציע פון זיין זשורנאַל איינגעאָרדענט אַ סענסאַציאָנעלע פּאָסט־פּיורא: יעדער האָט דאָרט פאַר צװיי גינער (11 דאָלאַר) געקאָנט אויפ'ן טע־לעפאָן אַרויסרופען פון יענער װעלט װעמען ער האָט נאָר געװאָלט. זיין על־טער־באָבע, שעקספּיר'ן, אדם הראשון'ען יוליוס צעזאַר'ן. סטעד'ס אַגענט אויף יענער װעלט איז געװען זיין פערשטאָר־בענע פריינדין רזשוליע.

אפילו סטעד'ס טויט איז געװען אַ נע־װאַלדיגע סענסאַציע! ער איז אומגע־קומען בעת דער בעריהמטער טראַגי־שער קאַטאַסטראָפע אויף דער שיף „טי־טאַניק".

אָבער די גרעסטע סענסאַציע אין לעבען פון סטעד'ן איז פערבונדען מיט'ן נאָמען פון רעבעקאַ רזשאַרעטי. דאָס איז געװען אין יאָהר 1884, שטודירענדיג דאָס לעבען פון דער לאָנדאָנער אונ־טערװעלט האָט זיך דער פיהרער פון דער רעטונגס־אַרמעע בוז אָנגעשטויסען אויף אַ רייה פאַקטען, װעלכע האָבען בע־װיזען, אַז אין לאָנדאָן עקזיסטירט אַ גלענ־צענד אָרגאַניזירטער האַנדעל מיט מינ־דעריעהריגע מיידלעך, װעלכע װערען פער־קויפט און געקויפט דורך רייכע בעל־תאווה'ניקעס. דער מאַרק־פּרייז פאַר אַ מיידעל פון 11—13 יאָהר איז געװען יאָהר איז געװען 3—5 פונט שטערלינג. די רעטונגס־אַרמעע (אַ פערצװייגטע װאויל־טעטינקייטס־ און שיף־נעזעלשאַפט, װעלכע עקזיסטירט ביז'ן היינטיגען טאָג) האָט בעשלאָסען אונטערצונעהמען אַ קאַמפּאַניע געגען דער ראָזיגער ערשיי־נונג, בוז האָט זיך געװענדעט נאָך הילף צו סטעד'ן, װעלכער האָט דעמאָלט רע־דאַגירט די „נייע אָװענר־צייטונג „פעל־מעל".

סטעד האָט זיך אָנגעכאַפּט פאַר דער סענסאַציאָנעלער טעמע, און אין זיין צייטונג האָבען זיך אָנגעהויבען בעװייזען צושמעטערנדע אַרטיקלען אונטערן נאָמען „מיידלעך, װאָס װערען געבראַכט פאַר קרבנות אין מאָרגנעם בבל". ס'איז זיך גאָרנישט פאַרצושטעלען די סענסאַציע, װעלכע די דאָזיגע אַרטיקלען האָבען אַרויסגערופען אין ענגלאַנד און אין אויסלאַנד, אין ענגלאַנד האָבען פיל גע־לייקענט דעם פאַקט פון האַנדעל מיט מיידלעך און האָבען בעהויפּט, אַז דאָס האָט אויסגעטראַכט דער זשורנאַליסט אין גייעג נאָך סענסאַציע, אויפ'ן קאָנטינענט װידער האָט מען חוזק געמאַכט איבער דער „צניעות'דיגער" ענגלאַנד און אין די בלעטער האָבען זיך בעװיזען אָהן אַ שיער בייזע קאַריקאַטורען אויף די דאָרטיגע זיטען.

סטעדס אַרטיקלען „מיידלעך, װאָס װערען געבראַכט פאַר קרבנות אין מאָ־רגנעם בבל" זענען אַרויס אין אַ בע־זונדער בוך און זענען איבערגעזעצט גע־װאָרען אין אַלע שפּראַכען, אין יאָהר 1885 אז דעם פּאַרלאַמענט דערלאַנגט געװאָרען אַ פּעטיציע מיט מיליאָנער אונ־טערשריפטען. אין דער פּעטיציע איז גע־פאָדערט געװאָרען, אַז דער עלטער פון „מיידלעך, װעלכע גיבען זיך איבער לויט זייער פרייען װילען", זאָל געהעכערט װע־רען ביז 16 יאָהר.

אַ גרויסער טייל פון דער ענגלישער פּרעסע האָט װייטער בעהויפּט, אַז די גאַנצע מעשה איז דורך סטעד'ן אויסגע־טראַכט לשם סענסאַציע. דעמאָלט האָט סטעד בעשלאָסען אויף אַן'אויסערגע־װעהנליכען אופן צו בעװייזען, אַז ער איז גערעכט.

סטעד האָט זיך געשטעלט אין קאָנ־טאַקט מיט רעבעקאַ רזשעראַטי, אַ גע־װעזענער נאַסען־פרוי און „טוהמע", און דורך איהר פערמיטלונג האָט ער זיך איינגעקויפט אַ 13־יעהריג מיידעל עליזע אַרמסטראָנג. דאָס מיידעל איז פער־שאַכערט געװאָרען לויט'ן געװעהנליכען אופן. ס'האָט איהר געבראַכט אין אַ שאַנד־הויז, דאָרט האָט מען איהר אָנ־געשיכורט און איבערגעגעבען סטעד'ן, װעלכער האָט דאָס מיידעל איבערגעגע־בען דעם מיטגליד פון דער רעטונגס־אַרמעע עליזאַבעט קאמב. פרוי קאמב האָט דאָס מיידעל אַװעקגעפיהרט אין דער שװייץ און דאָרט איבערגעלאָזט אין זיכערע הענד, אַזוי אַרום האָט סטעד בעװיזען, אַז אין ענגלאַנד קויפט מען און מ'פערקויפט מיידלעך.

אָבער אין גייעג נאָך סענסאַציע איז סטעד און זיינע געהילפען בעגאַנגען אַ פערברעכען געגען געזעץ: זיי האָבען גע־מאַכט אַ קרימינעלע טראַנזאַקציע. סטעד רזשאַרעטי און צװיי װייטערע געהילפען זע־נען צוגעצויגען געװאָרען צו פעראַנט־װאָרטליכקייט פאַר קויפען אַ מיידעל. דאָס געריכט האָט סטעד'ן פערמשפּט אויף 3 חדשים תפיסה (װעלכע ער איז אגב קיינמאָל נישט אָפּגעזעסען). רע־בעקאַ רזשאַרעטי האָט בעקומען 6 חדשים איין געהילף אַ חודש און איין פערמיט־לער — 6 חדשים טורמע. סטעד האָט דעם אורטייל אויפגענומען רוהיג, ער האָט נאָר בעװיזען, װאָס די סענסאַציע האָט זיך אַזוי גיך געענדיגט.

אין יאָהר 1900 אָדער 1901 האָט מיך װיליאַם סטעד איינגעלאַדען צו זיך איך בין צו איהם אַװעק אינאיינעם מיט דעם בעקאַנטען רעװאָלוציאָנער פעליקס װאָלכאָװסקי אין ענגלאַנד איז אָנגענו־מען, אַז װען איהר קומט צו עמיצען צו גאַסט, איז װאָס איהר זאָלט נישט זעהן, דאַרפט איהר זיך מאַכען נישט זעהענדיג און זיך נישט װאונדערען, אַז כ'האָב גע־געבען אַ קוק אויף סטעד'ן, בין איך געװאָרען איבעראַשט:

דער זשורנאַליסט איז געגאַנגען אָנגעטון װי אַן'ענגלישער אַרעסטאַנט: אַ געלע מאַרינאַרקע אין שװאַרצע פּאַסען און פּונקט אַזעלכע קורצע הויזע. דער קאָפּ איז געװען בעדעקט מיט אַ געל היטעל. איך האָב געמאַכט אַזאַ מינע, װי נאָר אַזוי דאַרף עס זיין און אז עס װאונדערט מיך גאָרנישט.

— איהר זייט איבעראַשט פון מיין קאָסטיום? — האָט ענדליך סטעד גע־פרעגט.

— אָך, לגמרי נישט.

— זעהט איהר היינט איז דער יאָהר־טאָג זינט מ'האָט מיך פערמשפּט. און דעם טאָג טראָג איך שטענדיג אַרעס־טאַנטען־קליידער, — האָט דער זשור־נאַליסט ערקלערט.

אָט דאָס אַלץ האָב איך זיך דער־מאָהנט, װען כ'בין געװאויר געװאָרען װעגען טויט פון רעבעקאַ רזשאַרעטי. נאָכ'ן פּראָצעס האָט זיך נאָך אַ פערציג יאָהר געלעבט אין זקנים־הויז פון דער רעטונגס־אַרמעע.

דיאָנעאָ.

זאַל פילהאַרמאָניע, נאַרוטאָװיטשאַ 20.

גאַסטראָלען פון די בעליבטע אַרטיסטען
חנה לערנער און דוד זיידערמאַן

פרייטאָג, דעם 9 טען און שבת, דעם 10־טען מערץ, 9 אין אָװענד־
די לאַנג־ערװאַרטעטע פּיעסע — דער שלאָגער פון אַמעריקאַ
מאַשקע װערט אַ כלה
אָפּערעטע אין 3 אַקטען מיט פּראָלאָג פון שטיינבערג.
הויפּט־ראָלען: „מאַשקע"—חנה לערנער; „װאָלאָדיאַ"—דוד זיידערמאַן רעזשיס. פון ד. זיידערמאַן. — האַנדלונג: 1. אַקט: אין רוסלאַנד; 2־טער און 3־טער אַקט: אין אַמעריקאַ, די שענסטע און פריילעכסטע קופּלעטען, דועטען, טערצעטען, קװאַרטעטען װערען געזונגען אין דער פּיעסע „מאַשקע װערט אַ כלה".

שבת, דעם 10־טען, 3.30 נאָכמיטאָג צו ביליגע פּרייזען
„אחשורוש"
היסטאָרישע אָפּערעטע אין 5 אַקטען פון גאָלדפאַדען.
הויפּט־ראָל „מרדכי הצדיק"—דוד זיידערמאַן.

זונטאָג, ד. 11־טען, 9 אָװ. די ליבלינגס־פּיעסע פון לאָדז־אָפּער. אין 3 אַקטען
צו ביליגע פּרייזען **„די רומענישע חתונה"**
הויפּט־ראָלען: „דבורה"—חנה לערנער; „ישראל"—דוד זיידערמאַן.

מאָנטאָג, ד. 12־טן, 9 אָװ. גרויסע פּאָפּולערע פאָרשטעל. פון 1 ביז 2.50
„דער ישיבה־בחור"
לעבענס־בילד אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טענץ פון זאָלאָטאַרעװסקי.
הויפּט־ראָלען: „ביינישל"—חנה לערנער; „אביגדור'ל"—ד. זיידערמאַן.
ס'נעהמען אָנטייל פּ ר ו י ע ן: בעזמאַן, זװוקינאַ, מאַכאַראָװסקאַ, פּאָדערמאַן.
מ ע נ ע ר: אַריעל, אייזענבערג, בירנבוים, באַלבירסקי, האַמבורגער, מאַכאַ־ראָװסקי, נייהויז, פּאָליאַנסקי, צווייליך. מוזיקאַלישע לייטונג: ל. זעלמאַן.
טענץ איינשטודירט פון טאַנץ־מייסטער ב. לייבאָװיטש.
אַדמיניסטראַטאָר: **א. בעזמאַן.** ביהנע־לייטער: **מאַכאַראָװסקי.**
בילעטען אויף אַלע פאָרשטעלונגען צו בעקומען אין פילהאַרמאָניע־קאַסע.

אין הויף פון לעצטען צאַר

טאָג־בוך פון דער הויפדאַמע אַננאַ װירובאָװאַ.

יודיש—ל. בראַנט.

31)

9. יולי.

דער זקן זאָגט:

די צאַרישע מיניסטאָרען זעהען נישט פיל װייטער פאַר זייער נאָז, אָט איז זיי עפּעס גראַף טאָלסטאָי נישט געפעלען גע־װאָרען, האָבען זיי עפּעס דעם סינאָד אנגעזונגען, און דער סינאָד פרעהט זיך. די פּאָפּעס — דאָס זענען דאָך פערקויפטע נשמות... אויך די מעשה, זיי האָבען זיך געװאָלט אויספיינערען — האָט מען טאָלסטאָי'ען אַריינגעלעגט אין חרם. זיי האָבען געמיינט — ער װעט זיך צעװיינען, קומען, צו די פיס פאַלען: „גיט, זייט מוחל, אייער ברכה!" און איהם איז דאָס אַפילו נישט איינגעפאַ־לען! און פּאַפּאַ, װען טאָלסטאָי האָט געהאַלטען ביים שטאַרבען, האָט אַזוי געזאָגט דורך טרעהרען: „נישט ער פאַר דער קירך, נאָר די קירך פאַר איהם איז שולדיג, װאָס ער שטאַרבט נישט װי אַ קריסט, אַהן חרפה די קירך האָט געקענט בעשטראָפען, אָבער זי האָט נישט בעװיזען איבערצוציהען איהם אויף איהר זייט!" אָט װאָס פּאַפּאַ האָט געזאָגט, און זיי האָבען געמיינט, זיי האָבען זיך אויסגעפיינערט פאַר'ן „צאַר־באַטיושקאַ!" הינטלעך בלינדע, נישט קיין רעגירער.

און װי גערעכט ער איז! אָך, װי ער איז גערעכט!

דאָס פערשטויסען טאָלסטאָי'ען פון דער קירך האָט אַריינ־געבראַכט פיל צער אין דער צאַרישער פאַמיליע.

מאַמאַ זאָגט:

— גראַף ל. טאָלסטאָי איז דער גרעסטער װעלט־מוח, אַ געניוס...

און דער דאָזיגער מענש, װעלכער האָט געלעבט אין אונ־זער צייט, האָט זיך מיט צאָרן בעצויגען צו אונז, װייל לגבי איהם האָבען די קירכען־לייט אָנגעװענדעט די זעלבע בייטש, װי צום ערשטען בעסטען קוכער יונגעל. און דאָס איז אַזוי שװער! בעזונדערס דערפאַר, װאָס גאַנץ אייראָפּאַ האַלט עס פאַר אונזער שולד. און נאָך דערפאַר, װייל „קריג און פרידען" איז דאָס בעס־טע רוסישע בוך...

מיך האָט אַ ביסעל פערװאונדערט, װאָס מאַמאַ האָט זיך אַזוי אָפּגערופען װעגען דעם דאָזיגען בוך, װייל גראַף טאָלסטאָי זאָגט גאַנץ אָפענהערציג דאָרט אַרויס זיינע סימפּאַטיעס צו די סאָלדאַטען און נישט צו די גענעראַלען, און נאָך מאַכט ער אַבי־סעל חוזק פון צאַר אַלעקסאַנדער פּאַװלאָװיטש... און בכלל פון די קיסרים... נאָר אין דער הינזיכט איז מאַמאַ זיך געטריי: זי איז אַ קולטורעלער מענש און פון דעם קאָן זי נישט אַװעקגעהן.

און איינמאָל האָט זי צו מיר געזאָגט:

— אַך, אַננעט, װען איך װאָלט נישט געװען קיין קייזערין, װאָלט איך צוגעשטאַנען צו די, װאָס האַסען אונז, די קיסרים, — אַזוי פיל אַכזריות! אַזאַ ענגהאַרציגקייט! אָבער מיר, קיסרים, זע־נען גאָטס געזאַלבטע און מיר מוזען טראָגען דעם קרייץ...

פּאַפּאַ טראָגט דעם קרייץ.

אַ מאָדנע זאַך — װען דו קוקסט זיך צו צו פּאַפּאַ און מאַ־מאַ, זענען זיי ביידע בעשאַפען „נישט פאַר ערהאַבענקייט און רוהם", װי עס בעזינגט זיי דער קייזערליכער פּאָעט ק. ר.[1] זיי זענען טיף גלויביגע מענשען, שטילע... זיי האָבען ליב זייער רוה, זייערע קינדער! און דער גורל האָט זיי געהייסען הערשען. נאַטירליך, די לאַגע פון אַ מענשען לעגט נישט בלויז אַרויף פליכטען, נאָר זי דעמאָראַליזירט אויך, בעזונדערס — מאַכט.

איך װייס דאָס פון זיך. מאַכט — מאַכט זעהר קאַליע. פערדרעהט דעם קאָפּ. שטויסט אַװעק פון'ם װעג פון אַ בעשיי־דען, פרום לעבען. און דאָך איז מאַמאַ די גרעסטע מאַרטירערין, און איהר, אין בוכשטעבליכען זין, טוט אַלץ װעה. זי טראָגט אַזוי פיל פעראַנטװאָרטליכקייט, אַזוי פיל דאגות, און האָט אַזוי װעניג זיינע פרייד.

18—7.

סטאָליפּין פערלאַנגט דורכאויס מ'זאָל װי ס'ניט איז בעזײ־טיגען איליאָדאָר'ן פון צאַריצין. ער האָט געזאָגט צו פּאַפּאַ:

— מ'קאָן נישט דערלאָזען אַפילו אויפ'ן רעליגיעזען באָדען צו אָרגאַניזירען פּאָגראָמען. איליאָדאָר איז אַ פאַנאַטיקער און אַ געפעהרליכער מאָנאַך. דער דאָזיגער משוגענער ברענגט מיט זיך שאַנדע. װעגען איהם רעדט מען צו פיל. מ'דאַרף איהם אַװעק־רוימען פון צאַריצין. דאָרט װערט צוגעגרייט אַ נעסט פון אויפ־שטאַנד.

[1] גרויספירשט קאָנסטאַנטין קאָנסטאַנטינאָװיטש.

איך מיין — סטאָליפּין איז גערעכט. איליאָדאָר — דאָס איז אַ בייזאַרטיגער געשװיר. מ'דאַרף איהם מאַכען אונשעדליך, אָבער דער זקן זאָגט:

— מ'דאַרף נאָך אַביסעל צװואַרטען. װייל אַז נישט, אויב מ'װעט איהם נעהמען בגראַנדע, װעט דאָס פאָלק איהם האַלטען פאַר אַ מאַרטירער. און דאָס פאָלק האָט ליידענשאַפטליך ליב מאַרטירער!

װי קלוג ער בעטראַכט אַלצדינג!

9.9.

און דאָך האָט דער סינאָד, אונטער'ן איינפלוס פון סטאָלי־פּינ'ען, אויסגעפיהרט דאָס זייניגע. איליאָדאָר'ן האָט מען אַריבער־געפיהרט פון צאַריצין אין נאָװאָסיעלעװסקער קלויסטער ס'זאָל זיין װעניגער טומעל. און דער זקן האָט זיך בעליידיגט, װאָס מ'האָט דאָס געמאַכט אָהן איהם. ער האָט געזאָגט:

— אויב זיי בעשליסען אָהן מיר, װעל איך דעם בעשלוס מאַכען צונישט... זאָל ער בלייבען אין צאַריצין, כל זמן איך איך פערלאַנג דאָס!

מאַמאַ, כאָטש זי איז בעליידיגט אויף איליאָדאָר'ן פאַר זיין שװינדלערישען שפּיצעל מיט דעם קאַזאַנער הייליגען בילד, האָט זי דאָך נישט געפועלט ביי זיך אָפּצוזאָגען דעם זקן, דערי־בער איז דער בעשלוס פון סינאָד אָפּגעשאַפט געװאָרען און אי־ליאָדאָר איז איבערגעלאָזט געװאָרען אין צאַריצין.

און פּירשט אַנדראָניקאָװ איז געקומען צופאָהרען און האָט געזאָגט:

— צוליב זיין גוטסקייט שיצט פּאַטער גריגאָרי זיין אייגע־נעם שונא איליאָדאָר'ן, און דער דאָזיגער שונא װאַרט נאָר אויף אַ גינסטיגען מאָמענט, כדי איהם צו דערדריקען!

איך האָב איהם בערוהיגט, ערקלערענדיג, אַז דערדריקען דעם זקן איז נישט אַזוי לייכט, װייל איליאָדאָר'ן און גערמאָ־גענ'ען דולדעט מאַמאַ נאָר אַ דאַנק גריגאָרי יעפימאָװיטש'ן, און ס'איז גענוג זיינס אַ װאָרט, אַז מ'זאָל איליאָדאָר'ן אַװעקרוימען.

אַנדראָניקאָװ האָט אַ שמייכעל געטון:

— אַננאַ אַלעקסאַנדראָװנאַ, צי דען װייסט איהר נישט, אַז דער זקן איז אויך אַ שטערבליכער מענש, און ביי אָט די טייב־לעך װעט די האַנד נישט איצטער טון צו דערהרג'ענען דעם, װעלכער שטעהט זיי אין װעג?

און, ער האָט די װערטער געזאָגט אַזוי, אַז אַ שודער איז מיר אַדורך איבער'ן לייב.

אַזוי פיל שונאים, אַזוי פיל שונאים! און דער עיקר — פון אַלע זייטען. גאָט, היט און בעשירעם איהם!

(פאָרטזעצונג קומט).

לאָדז, 9-טען מערץ 1928

נייער פאָלקסבלאַט
לאָדז, 9-טען מערץ 1928

ענגלאַנד און אירלאַנד

דער קאַמף צווישען ענגלאַנד און אירלאַנד. — די וויקטאָריאַנישע עפּאָכע. — דער יודישער נאַציאָנאַליזם און פּאַרטייען. — די האָמרול־בעוועגונג. — די אירלענדישע פּאַרלאַמענטס־פראַקציע. — עלסטערס אָפּאָזיציע. — די באָיקאָט־בעוועגונג. — די פעראייניגונג פון דרום און צפון

דאָס יאָהר 1921 וועט אין דער געשיכטע פון דער ענגלישער וועלט־הערשאַפט פערעגיסטרירעט ווערען אַלס אַ סוף פון אַ לאַנגער תקופה, פון פערביטערסטען קאַמף און שנאה צווישען ענגלאַנד און אירלאַנד. דאָס איז געווען אַ מוטיגע איניציאַטיוו פון לאָיד־דזשאָרדזש אין די לעצטע יאָהרען פון דער ליבעראַלער הערשאַפט אין אַ צייט, בשעת דער ליבעראַליזם האָט שוין געהאַלטען ביי דער שקיעה, אַז ער האָט געקענט זיך האַלטען נאָר דורך דער קאָאַליציע מיט דעם לינקען קאָנסערוואַטיווען פליגעל. אין דער פּאָליטיק פון לאָיד־דזשאָרדזש האָט אַלעמאָל געשמעקט אַ רעאַלע אַוואַנטורע. זי האָט געזיגט דורך איהר סופּריז, דורך איהר אומדערוואַרטקייט, דורך איהר פּלוצימקייט און דורך דער ווייטקייט פון דער פּערספּעקטיוו.

די גאַנצע עפּאָכע פון דער קעניגין וויקטאָריע איז געווען פערפולט מיט צוזאַמענשטויסען, קאָנפליקטען, אויפטרייסלונגען און רעוואָלוציעס מיט אירלאַנד. די פּאָליטיק אין ענגלישען פּאַרלאַמענט האָט אין אַ סך וויכטיגע פּרטים בעקומען איהר כאַראַקטער דורך דעם אירישען נאַציאָנאַליזם. אין אירלאַנד גופא איז נישט געווען קיין שלום. די אירישע פּאַרטייען האָבען זיך שטענדיג אַרומגעשלאָגען, האָבען מיטאַנאַנדער ליידענשאַפטלעך געקעמפּט. ענגלאַנד האָט דערהאַלטען איהר הערשאַפט אין די קאָלאָניעס דורכדעם, וואָס די בעפעלקערונג פון די קאָלאָניעס איז געווען צוריסען אויף גרופּעס און פּאַרטייען. אין אירלאַנד איז דאָס נישט געלונגען. אַלע פּאַרטייען האָבען אָפּגעשלאָסען אַ שלום, כדי צו בעקעמפען די ענגלישע טיראַניי און עקספּלואַטאַציע.

אין דער גאַנצער קאַמפס־צייט האָט אירלאַנד געפאָדערט פאַר זיך זעלבסטפערוואַלטונג „האָמרול”. די ליבעראַלע פּאַרטיי האָט טיילווייז שוין אין פריהערע צייטען די פאָדערונג סאַנקציאָנירט. צוליב דעם איז אין יאָהר 1986 די ליבעראַלע פּאַרטיי געוואָרען צושפּאָלטען. אין יאָהר 1911 איז די פאָדערונג פון „האָמרול” געוואָרען די סיבה פון דעם, וואָס דער אויבער־פּאַרלאַמענט האָט אויפגעהערט צו זיין אַ געזעצגעבענדיגער פאַקטאָר, ווייל נאָר אויף דעם וועג האָט דער פאָלקס־פּאַרלאַמענט בעקומען די מעגליכקייט צו פערווירקליכען די פאָדערונג.

די פּאָליטיק פון דער אירלענדישער פראַקציע אין ענגלישען פּאַרלאַמענט איז געווען נישט ליבעראַל און נישט קאָנסערוואַטיוו. זי איז געווען אירלענדיש־נאַציאָנאַליסטיש. זי האָט אַרויסגעפּרעסט פון די פּאַרטייען די גרעסטע טובת־הנאה פאַר זיך און האָט זיך צוגעשלאָסען צו דער פּאַרטיי, וועלכע האָט איהר געבאָטען דעם גרעסטען ריוח פאַר די אירלענדישע אינטערעסען. צום ערשטען מאָל האָט אירלאַנד געוויילט רעפּוטאַטען אין יאָהר 1829 בשעת די קאַטאָליקען האָבען בעקומען וואַהלרעכט. דרום־אירלאַנד איז קאַטויליש און קלעריקאַל. די ערשטע רעפּוטאַטען זענען אַריינגעקומען אין פּאַרלאַמענט אונטער דער אָנפיהרונג פון דניאל אָקאָנעל און האָבען זיך בעהעפט צו דער ליבעראַלער פּאַרטיי. אין יאָהר 1874 האָט אייזעק בעט געשאַפען אַן איינציגע קאַטויליש־אירלענדישע נאַציאָנאַליסטישע פּאַרטיי־אָרגאַניזאַציע מיט 56 רעפּוטאַטען, וועלכע האָבען זיך פערגרעסערט נאָך דער פערברייטערונג פון וואַהלרעכט אין יאָהר 1884 אויף 82 רעפּוטאַטען. דורך אַזאַ צאָהל האָבען זיי געמוזט בעקומען אין פּאַרלאַמענט די שטאַרקסטע השפּעה אויף דער גאַנצער ענגלישער פּאָליטיק. די פּאַרטייען האָבען זיך געמוזט מיט זיי רעכענען און בשעת מ'האָט דאָס נישט געוואָלט טון, האָבען די אירלענדער אָרגאַניזירט די שאַרפסטע אָבסטרוקציע אין אַ שפּעטערדיגען פעריאָד איז דער פיהרער פון דער נאַציאָנאַליסטישער פּאַרטיי געוואָרען רעדמאָנד. דער לעצטער האָט נישט געקוקט אויף קיין שום טראַדיציעס און אויף קיין שום מנהגים. אַלץ, וואָס פאַר ענגלאַנד איז געווען הייליג, איז פאַר איהם געווען וואָכעדיג און גרוי, דורך אַזאַ פּאָליטיק פון אָבסטרוקציע און עקשנות האָבען זיי געצוואונגען דעם פּאַרלאַמענט איינצופיהרען די אַגראַר־רעפאָרם, וועלכע האָט פערטריבען פון אירלאַנד אַלע אַנגליקאַנישע גלחים און אַגראַרישע גרויס־פּריצים. גאַנץ אירלאַנד איז אַרונטער אונטער דער השפּעה פון דעם קאַטוילישען גלח און פון די אירלענדישע פּאַרטיי־לידערס.

דער צפון פון אירלאַנד, עלסטער, האָט געפיהרט אַ להיפוכדיגע פּאָליטיק. דאָרט זענען קיין קאַטאָליקען נישטאָ. די גאַנצע בעפעלקערונג איז פּראָטעסטאַנטיש. דער אינטערעס פון עלסטער איז צונויפגעפאַלען מיט די טענדענצען פון ענגלאַנד. זיי האָבען געקעמפּט געגען די בעשטרעבונגען פון דרום־אירלאַנד און האָבען בשום אופן נישט געוואָלט מסכים זיין אויף דער „האָמרול”־פּאָליטיק פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי. אַ צייט לאַנג האָט די קאָנסערוואַטאָרען אַרומגענומען די פּאָליטיק פון עלסטער און האָבען זיך אויף איהר געשטיצט, בשעת זיי האָבען זיך געמוזט פערטיידיגען געגען די מעכטיגע נאַציאָנאַליסטישע כוואַליעס, וועלכע זענען אַריבערגעשטורעמט פון דרום־אירלאַנד. עלסטער איז אָבער געווען צו קליין און צו שוואַך, כדי דעם אימפּעריאַליזם פון די קאָנסערוואַטיווע אויפצוהאַלטען. די השפּעה פון עלסטער איז גיך פערשוואונדען און דער גאַנצער קאַמף איז פאָרגעקומען צווישען דעם קאַטוילישען דרום־אירלאַנד און ענגלאַנד.

אין אירלאַנד גופא האָט זיך געבילדעט אַ צווייטע פּאַרטיי אַ חוץ דער נאַציאָנאַליסטישער, וועלכע איז אין עיקר בעשטאַנען פון ליטעראַטען און אַנדערע פרייע פּראָפעסיעס. די פּאַרטיי איז געווען אַזוי גוט נאַציאָנאַליסטיש, ווי די פּאַרטיי פון רעדמאָנד. זי האָט אָבער אָפּגעוואָרפען יעדען געדאַנק וועגען אַ קלעריקאַליזירונג. די רעליגיע איז פאַר איהר געווען אַ פּריוואַטער ענין פון דעם יחיד. אין דער פּאַרטיי זענען געווען הן קאַטאָליקען, הן פּראָטעסטאַנטען און אַ פּילו איינצעלנע אַנגליקאַנער. זי האָט געשטרעבט צו אַ שלום צווישען צפון און דרום־אירלאַנד.

אין יאָהר 1905 זענען ביידע פּאַרטייען געוואָרען אויפגערודערט דורך דעם, וואָס אויף זייער אַרענע פון לעבען איז אַרויפמאַרשירט אַ נייע פּאַרטיי, די זין־פּעגערס. די פּאַרטיי איז געווען אַ סך ראַדיקאַלער און אַ סך רעוואָלוציאָנערער די זין־פּעגערס האָבען נישט געוואָלט וויסען פון קיין שום פּשרות. זיי האָבען נישט געוואָלט האָבען פון ענגלאַנד קיין שום טובה, קיין שום רעפאָרם און קיין שום קאָנצעסיע. זיי האָבען אויפגעשריבען אויף זייער פאָהן די פולע זעלבסטשטענדיגקייט פון אירלאַנד.

זיי האָבען באָיקאָטירט אַלע ענגלישע אינדוסטריע־פּראָדוקטען, דעם ענגלישען פּאַרלאַמענט, די ענגלישע פערוואַלטונג און האָבען בענוצט גוואַלד־טאַטען, טעראָריסטישע מיטלען געגען די ענגלישע בעאַמטע. אין זייער פּראָפּאַגאַנדע האָבען די נייע פּאַרטיי־לידערס אָנגעצונדען די טיפסטע און שטאַרקסטע שנאה געגען אַלץ, וואָס שטאַמט פון ענגלאַנד. אפילו די ענגלישע שפּראַך האָבען זיי געוואָלט באָיקאָטירען.

די זין־פּעגערס האָבען געהאַט אַ גרויסען ערפאָלג ביי דער בעפעלקערונג. די אַלטע פּאַרטייען האָבען נישט מעהר געהאַט קיין מעגליכקייט אויף פּראָפּאַגאַנדע און אַרבייט. מען האָט זיי פון אומעטום פערטריבען. אין יאָהר 1916. אין דער צייט פון וועלט־קריג האָבען זיי געוואָלט אָפּרייסען דורך אַ רעוואָלוציע אירלאַנד, פון ענגלאַנד. דאָס איז זיי אָבער נישט געלונגען. דער אויפשטאַנד איז גיך געוואָרען אונטערדריקט. אָבער די באָיקאָט־טענדענץ האָט זיך נאָך פערשטאַרקט, אפילו דאָס געריכט איז געוואָרען באָיקאָטירט און אויף זייער אָרט האָט מען אָרגאַניזירט פּריוואַטע שוק־געריכטען. ביי די וואַהלען פון יאָהר 1919 האָבען די נאַציאָנאַליסטען פערלוירען אַלע מאַנדאַטען און די גאַנצע אירלענדישע פאָרשטעהערשאַפט איז אַריבערגעגאַנגען אין די הענד פון די זין־פּעגערס.

געגענוואַרטיג האָט אירלאַנד איהר איינגענעם פּאַרלאַמענט און אַ מדרגה פון זעלבסטשטענדיגקייט, אויף וועלכער קיינער האָט זיך נאָך מיט עטליכע יאָהר צוריק נישט געריכט. אין פּאַרלאַמענט הערשט נאָר איין פּאַרטיי: די ראַדיקאַלע זין־פּעגערס. די פּאַרטיי איז אַנטי־קלעריקאַל און תוך גענומען שפּיגעלט זי נישט אָפּ די קולטור־מדרגה און דעם אינטערעסען־קאָמפּלעקט פון לאַנד. דער נאַציאָנאַליסטישער שיכרות האָט איהר אַרויפגעבראַכט אויף דעם הויך־פּונקט פון איהר מאַכט. איצט, בשעת אירלאַנד איז שוין געזיכערט און איז אין אַ גרויסער מאָס בעפרייט, וועט זי צוריק בעקומען איהר ניכטערקייט און די בעוואוסטזיינקייט פון איהרע ווירטשאַפטליכע און קירכליכע אינטערעסען און דעמאָלט וועלען אויספאַלען די וואַהלען נאָר אַנדערש.

די הויפּט־שאלה איז אויך היינט, די פעראייניגונג פון דרום און צפון. עלסטער איז אַ קליינער געביט. ער איז אָבער ווירטשאַפטליך שטאַרק. ער האָט איצט אַן איינגענעם פּאַרלאַמענט און אַ זעלבסטשטענדיגע פערוואַלטונג. דער קיום פון דרום איז אין אַ סכנה, אויב ער וועט זיך נישט ווידער פערבינדען מיט'ן צפון.

משה גודין.

דאָס נייע מיטעל צו מאַכען פון אַלט יונג

(אַ בריף פון ווין)

דעם מענשען'ס גרעסטע שרעק אויף דער וועלט איז נישט דער טויט, נאָר זיין אָנזאָגער און נאָהנטער מחותן — די עלטער. כלזמן מען איז יונג גליט דאָס בלוט אין די אָדערן, און דער מענש האָט אונטערנעמונגס־גייסט איבערצוקומען אַלע ערדישע שטרויכלונגען. בעווייזט זיך אָבער די ערשטע ווייסע האָר, און ווערט דער רוקען געבויגען און די פיס הויבען זיך אָן צו שאָקלען, פערלירט מען דעם מוט און ס'ווערט קאַלאַמוטנע אויפ'ן האַרצען.

ס'איז דערום נישט קיין וואונדער, אַז צווישען אַלע חלומות, וואָס די מענשהייט האָט געטרוימט צו רעאַליזירען, הן דורך רעליגיע און הן דורך וויסענשאַפט, איז דער טרוים פון אייביגער יוגענט תמיד געווען דער, וועלכער האָט אַם שטאַרקסטען אַפּעלירט צו דער פאַנטאַזיע. שוין אין די גאָר אַלטע צייטען האָט מען דורך כשוף און אָפּשפּרעכונגען געזוכט וואָס ווייטער אָפּצושטופּען די עלטער. די מענשליכע פאַנטאַזיע, ווערענדיג צעהיצט פון'ם בלויען געדאַנק פון אַן אייביגער יוגענט, איז געגאַנגען נאָך אַ שריט ווייטער, זי האָט זיך פאָרגעשטעלט, די פאַנטאַזיע, אַז עס עקזיסטירט ערגעץ אויף דעם וועלט־קוגעל אַ געבענשטער וואַסער, אָדער קוואַל, וואָס בעזיצט די וואונדערבאַרע קראַפט צו ריקצובריינגען די פערלאָפענע און פערלוירענע יוגענט. וואו דער קוואַל איז, האָט קיינער נישט געוואוסט. האָט מען זיך אַרויסגעלאָזט אין אַלע טיילען פון דער וועלט זוכען דאָס וואַסער. אַלעמען איז בעקאַנט ווי דער פאַרשער פּאָנס דע לעאָן, קומענדיג אין אַמעריקאַ, איז געפאָהרען נאָך פלאָרידע דאָרט זוכען דעם קוואַל פון אייביגער יוגענט — און ליידער איהם נאַטירליך נישט געפונען.

מיט דער צייט און מיט דעם אויפשוואונג פון דער וויסענשאַפט האָט דער מענש זיך אָפּגעקערט פון דער לעגענדאַרישער מעגליכקייט יונג צו ווערען דורך קוואַל־וואַסער און האָט זיך געווענדעט צו דער אַלמעכטיגער, אַלוויסענדער וויסענשאַפט, אום צו ראַטעווען זיך פון זיין ביטערסטען שונא — די עלטער. און אַז די וויסענשאַפט האָט זיך אין אַ געוויסער מאָס, אַרויסגעצייגט פאַרלעסליכער ווי די פאַנטאַזיע, ווייסט יעדער איינער.

וואָראָנאָוו און שטיינאַכ'ס בעריהמטע מעטאָדע יונג צו מאַכען עלטערע און פריהצייטיג פערעלטערטע מענשען דורך איינפלאַנצען דריזען פון אַפען — איז פאַר אַ צייט לאַנג געווען פּאָפּולער און האָט פערשפּראָכען ענדליך דורך דער וויסענשאַפט, צו לייזען דעם פּראָבלעם. שטוינענדע געשיכטעס פלעגען מיט אייניגע יאָהר צוריק דערצעהלט ווערען וועגען די וואונדער, וואָס די צוויי דאָקטוירים פלעגען אויפטון דורך זייערע אָפּעראַציעס. מען פלעגט דערצעהלען, אַז 70־יעהריגע, האַלב־אָפּגעשטאָרבענע מענער פלעגען צוריקקריגען זייער יוגענט־קראַפט, און אַז אפילו גייסטיג פלעגען זיי אויפלעבען, ווען די נייע דריזען פלעגען אין זיי אַריינגעשטעלט ווערען. לעצטענס אָבער האָט די וואָראָנאָוו־שטיינאַך מעטאָדע פערלוירען איהר פּאָפּולאַריטעט און קאָן בעטראַכט ווערען אַלס אַ דורכפאַל. אמת איז, לויט ווי עהרליכע מעדיצינער ערקלערען, אַז אין פיל פאַלען פלעגט דער נייער אַפען־דריז האָבען אַ גוואַלדיגע ווירקונג אויף דעם אָפּעריירטען זקן. פאַר אַ קורצער צייט האָט ער אויפגעלעבט, אָבער נישט אויף לאַנג. נאָך דער ערשטער גינסטיגער ווירקונג איז געווענליך איינגעטראָטען אַ רעאַקציע. דער זקן פלעגט צוריק אַלט ווערען; די יוגענט־כחות, וועלכע האָבען פאַר אַ וויל זיך אומגעקערט, זענען פערשוואונדען — און נישט איינמאָל איז דער אַלטער געשטאָרבען נאָך פריהער ווי ער וואָלט נאָרמאַל זיך געווען אָפּגעזעגענט פון אונזער זינדיגער וועלט.

אָבער איצט קומט אַ נייע סענסאַציע פון ווין — וועגען דער זעלבער אַנגעלעגענהייט. עס ווערט ערקלערט, אַז אַ דאָקטאָר, קאַרל דאָפּלער, האָט אויסגעפונען אַ גאַנץ נייע מעטאָדע צוריקצובריינגען די יוגענט. און נישט נאָר דאָס — די מעטאָדע איז פיל פּשוט'ער ווי די וואָראָנאָוו־שטיינאַך מעטאָדע, און מען דאַרף נישט אָנקומען צו די אַפען, צו גנב'ענען זייער דריזען.

עלטער קומט אָפּ צו פריה, לויט ווי יעדער דאָקטאָר ווייסט, דורך דעם וואָס געוויסע נערווען אין די בלוט־אָדערען ציהען זיך איין און מאַכען שמעלער די בלוט־רעהר, אַזוי, אַז גענוג פריש בלוט קאָן דורך זיי נישט צירקולירען. מיט יאָהרען צוריק האָט אַ פראַנצויזישער דאָקטאָר ד"ר. לערידוש, פרובירט בעזייטיגען דעם דאָזיגען איבעל דורך אויסשניידען די קליינע נערווען פון די בלוט־אָדערען, אַז דאָס בלוט זאָל בעסער קאָנען צירקולירען. אָבער ווען מען נעמט אין בעטראַכט, אַז עס געפינען זיך דאָרט טויזענטער פון די דאָזיגע נערווען, און אַז זיי זענען מיקראָסקאָפּיש קליין, קאָן מען פערשטעהן, פאַרוואָס דר. לעריזש'ס פּלאַן איז נישט געווען דורכפיהרבאַר.

דר. קאַרל דאָפּלער'ס מעטאָדע, לויט ווי עס ווערט בעריכטעט פון ווין, איז באַזירט אויף דעם פראַנצויזישען דאָקטאָר'ס אידעע, אָבער ער בענוצט אַן אַנדער טעכניק צו מאַכען דאָס בלוט אין די אָדערען פליסען פרייער אַנשטאָט אַ מעסער, נוצט ער מעדיצין. ער שניידט אויף אַן אָדער אַנ'ם אינגינאַל געגענט פון'ם גוף (ביים דיך) און רייבט אין די עפענונג מיט אַ זיבען־פּראָצענטיגע אויפלייזונג פון פענאָל, פענאַל, ווי עס ווערט ערקלערט, צעשטערט די נערווען, וועלכע שרומפען איין די בלוט־רעהר, און ווען דאָס ווערט געטון, לויפט דאָס בלוט איבעראַל מיט נייער קראַפט, בריינגענדיג אַ נייע אויפלעבונג אינ'ם גאַנצען גוף.

לויט ידיעות, וועלכע זענען אָנגעקומען פון ווין, טוט די מעטאָדע אויך ממש וואונדער. עס ווערט דערצעהלט, אַז אַ 54־יעהריגער מאַן, וועלכער איז זייט יאָהרען געווען קראַנק און פריהצייטיג פערעלטערט, אַזוי, אַז ער האָט אויסגעזעהן ווי אַ זקן פון 70 יאָהר, איז נאָך דער קליינער אָפּעראַציע געוואָרען צוריק געזונט נאָרמאַל. אפילו זיינע האָר האָבען צוריק אָנגעפאַנגען וואַקסען און האָבען צוריקגעקריגען זייער אַמאָליגען שוואַרצען קאָליר.

ס'איז נאָך צו פריה אַרויסצוזאָגען אַן ענטגילטיגע מיינונג וועגען דער נייער מעטאָדע יונג צו מאַכען פריהצייטיג אַלט־געוואָרענע מענשען — אָבער, אַז זי איז טעאָרעטיש גוט בעגרינדעט — אין דעם איז נישטאָ קיין צווייפעל.

ה. מ. שטיגליץ.

די פויערישע שחיטה אויף די פריצים

אויפשטאַנד פון די פוילישע פויערים אין יאָהר 1846

פון יוסף מאַרגאָשעס

אין פאָריגען אַרטיקעל *) וועגען דעם פויערים-אויפשטאַנד אין יאָהר 1846, האָבען מיר דערצעהלט ווי דער פוילישער פריץ, גראַף רעי, פון פשעצלאַוו, וועלכער איז געווען דער אָנפיהרער פון דעם גאַנצען אויפשטאַנד, וואָס די פריצים האָבען געפלאַנעוועט געגען דער עסטרייכישער רעגירונג, האָט, ווען ער האָט זיך געקליבען אין וועג אַריין, קיין דעמביץ, געזעהן אין שפיגעל אַ פיגור פון אַן אַלטען יודען, וועלכער האָט איהם מיט דער האַנד געדראָהט. דאָס זעלבע, האָט דער פריץ געזעהן, ווען ער איז שוין געווען נישט ווייט פון שטאָט. דעמאָלסט האָט איהם דער אַלטער יוד אויך געגעבען אַזאַ פעסטען קלאַפּ איבער'ן פנים, אַז דער העלדישער גראַף, וועלכער האָט ביז איצט געריטען אויף אַ פערד, האָט זיך אַזוי שטאַרק געשראָקען, דאָס ער האָט זיך מעהר אויפ'ן פערד נישט געקענט האַלטען און ער האָט געמוזט, דעם קורצען וועג אין שטאָט אַריין, פאָהרען אין קאַרעטע, צוזאַמען מיט זיין ווייב, די גרעפין, און זייערע קינדער.

דער חסידישער פילאָזאָף און היסטאָריקער ר' אהרן מאַרקוס, דערצעהלט וועגען די ווייטערע פּאַסירונגען פאָלגענדעס:

הינטער דעם שטעטעל דעמביץ איז פערהאַנען אַ גרויסער טייך, די וויסלאָק, וועלכען מען מוז דורכפאָהרען, איידער מען קומט אין שטאָט אַריין. אַז דער גראַף מיט זיין קאַרעטע און דער וואָגען (מיט די בעהאַלטענע כלי-זיין און געווערען) וואָס האָט איהם בעגלייט, איז געקומען צום וואַסער, האָבען זיי זיך געמוזט, אויף אַ ווייל, אָפּשטעלען ביי דער קרעטשמע נעבען וואַסער.

עס זענען דאָרט געווען עטליכע גוים, וועלכע פיהרען געוועהנליך אַריבער דעם וואַסער. אָבער זיי האָבען זיך עפּעס היינט נישט געאיילט אַריבערצופיהרען דעם פריץ, ווי זיי פלעגען דאָס שטענדיג טוהן.

אַנשטאָט די גוים זאָלען זיך נעהמען צו זייער אַרבייט, איז צו דער קאַרעטע צוגעגאַנגען אַ פויערישער שוסטער, אַ נידעריגער הויקער, מיט'ן נאָמען פּאַריס, און ער האָט, חוצפה'דיג, אָנגעהויבען אַריינצוקוקען אין דער קאַרעטע אַריין. דאָס האָט דעם שטאָלצען, כראַביע שטאַרק פערדראָסען און מיט שאַרפע ווערטער האָט ער דעם הויקער'דיגען שוסטער געפרעגט, וואָס ער זוכט דאָס אַזוי אין דער קאַרעטע.

דער קליינער גוי האָט זיך אָבער גאָרנישט פערלוירען און ער האָט געפרעגט, ווי קומט עס, וואָס ער האָט מיט זיך היינט אַ געלאָדענע ביקס. ביי די ווערטער האָט ער פון פריץ'ס האַנד אַרויסגענומען די ביקס און ער האָט זי גענומען פּרובען, אויב זי איז אַ געלאָדענע. עס האָט נישט געדויערט קיין איין מינוט און דער שוסטער האָט שוין געהאַט אויסגעשאָסען אויפ'ן וואַסער אַרויף פון דעם פריץ'ס ביקס.

אַז דער איינער ביקסען-שאָס האָט נאָר אָפּגעקראַכט אין דעם קליינעם שטעטעל, האָט זיך תיכף אָנגעהויבען אַ שרעקליכע בהלה. די שטענדיג דערשראָקענע יודען זענען געוואָרען זעהר איבערראַשט און זיי האָבען זיך אָנגעהויבען צו בעהאַלטען, וואו זיי האָבען נאָר געקענט, אויף בוידימס און קעלערס.

עס איז פונקט געווען פרייטאָג און די יודישע ווייבער האָבען געהאַלטען אין מיטען קנעטען און באַקען די חלות, אָבער ווען עס האָט זיך אָנגעהויבען די גרויסע בהלה, האָבען זיי געלאָזט אַלעס שטעהן און זיי זענען אַנטלאָפען, צוזאַמען מיט זייערע מענער און קינדער.

ווי גרויס די שרעק איז געווען, דערצעהלט ר' אהרן מאַרקוס אַ זעהר אינטערעסאַנטען עפּיזאָד, וואָס עס האָט איהם דערצעהלט אַ יוד, וועלכער איז פונקט אין דער זעלבער מינוט פון דער בהלה געקומען אויף דער וועלט.

ווען זיין מוטער איז מיט איהם געגאַנגען צו קינד און ער האָט זיך געריסען צו קומען אויף דער ליכטיגער וועלט, האָט זיך פונקט דערהערט דער אומגליקליכער שאָס. די העבאַם און די עטליכע ווייבער, וועלכע זענען געווען ביי דער געווינערין, האָבען זיך אַזוי שטאַרק דערשראָקען, אַז זיי האָבען אַלע געכאַפּט די יולדת אין אַ לייליך אַריין און זיי זענען מיט איהר אַנטלאָפען אין אַ קעלער אַריין און דאָרט איז ער געבוירען געוואָרען, מיט מזל...

נאָכדעם ווי דער הויקערדיגער שוסטער האָט אויסגעשאָסען פון דעם פריץ'ס ביקס און האָט זי געפונען אַ געלאָדענע, איז ער ביי זיך שוין געוואָרען שטייף און האָט אָנגענומען דעם אויסזעהן פון אַ גאַנצען קאָמאַנדירער. ער האָט געגעבען אַ וואונק און די פויערים, וועלכע זענען געווען דערביי, האָבען דעם העלדישען גראַף אַרויסגעשלעפּט פון זיין קאַרעטע און האָבען איהם,—הגם זיי האָבען אפילו קיין שטעקענס מיט זיך נישט געהאַט, — אָנגעהויבען מערדערליך צו שלאָגען.

אויף דעם גראַף'ס גרויסען אומגליק, איז פונקט אין דער צייט אָנגעפאָהרען אַ פויער, וועלכער האָט געפיהרט האָלץ אין שטאָט אַריין צום פערקויפען. די אַרומשטעהענדע פויערים האָבען זיך באַלד צוגעכאַפּט צום וואָגען און מיט שטיקער האָלץ האָבען זיי אָנגעהויבען צו שלאָגען דעם אומגליקליכען גראַף רעי, אַז דער גאַנצער וועג איז באַלד געוואָרען רויט פון זיין בלוט...

דער דאָזיגער גראַף איז נישט געווען דער איינציגער עדעל-מאַן, וועלכער איז דעמאָלסט אַזוי טראַגיש אומגעקומען. מיט איהם זענען אין דער זעלבער שעה נאָך געטויטעט געוואָרען פון די צעווילדעוועטע פויערים אַנדערע זעכצעהן פריצים פון דעם העכסטען אַדעל.

בעת די דאָזיגע שחיטה איז פאָרגעקומען, האָבען זיך פלוצים בעוויזען גאַנצע פלאַמען פייער. דאָס האָבען די פויערים אָנגעצונדען אין מיטען מאַרק פון דעמביץ בינטלעך שטרוי און דאָס האָט געדינט אַלס סיגנאַל צו זייערע פערבינדעטע פריינד אין די אַרומיגע דערפער, זיי זאָלען תיכף קומען אין שטעטעל אַריין, כדי אַנטייל צו נעהמען אין דעם אויפשטאַנד געגען די פריצים.

און איידער עס איז אַוועק אַ האַלבע שעה, איז שוין דעמביץ געווען פול מיט פויערים. זיי האָבען דעמאָלס אָנגעמאַכט אַ מורא'דיגע שחיטה אויף אַלע פריצים, וועלכע זיי האָבען נאָר געקענט געפינען אין שטעטעל.

איינער פון די פויערים, טאַקע פון דעם שטעטעל פשעצלאַוו, האָט זיך געוואָלט איבערצייגען, צי זיין פריץ, דער גראַף רעי, לעבט נאָך, האָט ער איהם אַריינגעשטאָכען אַן אייזערנעווידלע אין בויך אַריין...

עס האָבען זיך אָנגעהויבען שרעקליכע טעג. עס האָט ווילד אויסגעבראָכען דער אַזוי לאַנג אין זיך בעהאַלטענער און דערשטיקטער פאָלקס צאָרן, וועלכער איז געווען אָנגעקליבען ביי די פויערים זייט עטליכע הונדערט יאָהר. מען האָט געהאַלטען אין איין רויבען און מאָרדען. אין דער גאַנצער אומגעגענד זענען אין די פאָר טעג, וואָס דער פויערישער אויפשטאַנד האָט אָנגעהאַלטען, דערהרג'עט געוואָרען איבער צוויי הונדערט פוילישע פריצים. עס זענען נאָר געבליבען לעבען די יעניגע, וועמען עס האָט אָפּגעגליקט זיך אויסצובעהאַלטען, עד כי יעבור זעם.

כמעט אַלע פריצישע הויפען אין דער גאַנצער אומגעגענד, פון דער שטאָט רישאָ ביז נאָך קראָקאָ, אַ מהלך פון איבער עטליכע און צוואַנציג מיילען אין דער לאַנג און אין דער ברייט, איז געזעהן געוואָרען אַ רויך פון די פלאַמען. דאָס וואָס די צעווילדעוועטע פויערים האָבען נישט געקענט אוועקשלעפען אָדער פערניכטען, האָבען זיי פערברענט און אוועקגעלאָזט מיט'ן פייער.

נאָך מיט דרייסיג אָדער פערציג יאָהרען שפעטער, האָט מען אין דער גאַנצער אומגעגענד, וואו דאָס אַלעס איז פאָרגעקומען, געקענט זעהן אין מיטען פעלד אַן אויפגעשיט בערגעל ערד מיט אַ צלם. דאָס זענען געווען די קברים פון די פוילישע פריצים, וועמען די פויערים האָבען געכאַפּט אַנטלויפענדיג און האָבען זיי אויפ'ן אָרט גע'הרג'עט, מען האָט זיי דערנאָך בעגראָבען אויף די געוועהנליכע קריסטליכע בית-עולם'ס אָבער אין אָנדענקען אין די רציחות, וואָס זענען פון די פויערים בעגאַנגען געוואָרען, האָט מען אויף די דאָזיגע פלעצער אוועקגעשטעלט צלמים, צום אייביגען אָנדענקען... **)

די עסטרייכישע רעגירונג — וועמען דאָס אַלעס איז געווען צו פערדאַנקען — האָט זיך אין די ערשטע עטליכע טעג נישט געמישט און געמאַכט זיך נישט וויסענדיג וועגען דעם, וואָס עס געהט פאָר אין לאַנד. ערשט אַז די פוילישע פריצים האָבען אָנגעמאַכט אַ געוואַלד, מען זאָל זיי בעשיצען, ווען נישט, וועלען זיי אַלע פערניכטעט ווערען, האָט די רעגירונג געעפענט די אויגען און אָנגעהויבען עפּעס צו טוהן. אין לאַנד גופא זענען פונקט דעמאָלס גאָר נישט געווען קיין זעלנער (דאָס האָט זיי די רעגירונג מיט עטליכע וואָכען פריהער געהאַט אוועקגעשיקט צו דער רוסישער גרעניץ...) און עס האָט ווידער געמוזט נעהמען עטליכע טעג, ביז עס זענען געקומען זעלנער פון עסטרייך און פון אונגאַרן. און ביז דאָס איז געשעהן, האָבען די פויערים שוין געהאַט אָפּגעטוהן פולשטענדיג זייער פערניכטונגס-אַרבייט...

געבליבען לעבען זענען נאָר די דאָזיגע פוילישע פריצים, וועמען עס איז געלונגען זיך אויסצובעהאַלטען אין די ערשטע עטליכע טעג פון דעם אויפשטאַנד. מעהרערע פון אַזעלכע פריצים האָבען געהאַט צו פערדאַנקען זייערע געראַטעוועטע לעבענס, וואָס זייערע יודישע אַרענדאַרעס האָבען זיי — מיט גרויס מסירת נפש אויסבעהאַלטען אין זייערע קרעטשמעס און קעלערס.

עס ווערען וועגען דעם דערצעהלט פערשידענע, שפּאַסיגע מעשיות. ווי פוילישע שלאַכטשיצעס האָבען זיך פערקליידעט פאַר יודישע ווייבער און האָבען אין די קרעטשמעס געטוהן פערשידענע אַרבייטען, ווי מעלקען די קיה, אָדער מאָהלען אין די „זשאַרנעס", אַבי מען זאָל זיי נישט דערקענען און מען זאָל מיינען, אַז זיי זענען דאָס קרובים פון די אַרענדאַרעס. אַ היבש ביסעל פריצים זענען מעהר ווי אַ וואָך צייט געווען בעהאַלטען אין די פינסטערע קעלערס פון די יודישע אַרענדאַרעס און האָבען דאָרט אָפּגעוואַרט ביז דאָס עסטרייכישע מיליטער איז דאָך ענדליך געקומען און האָט דאָס לאַנד אַביסעל בערוהיגט.

אַ זעהר שעהן מעשה'לע ווערט דערצעהלט פון אַזאַ זעהר שטאָלצען פוילישען פריץ, וועלכער איז געווען בעהאַלטען אין אַ יודישען קעלער און זיין אַרענדאַר האָט איהם אין געהיים געבראַכט עסען.

איין מאָל איז דער יוד געקומען אין קעלער אַריין און פאַר גרויס איילעניש, און אפשר אויך פאַר שרעק, אַז מען זאָל איהם פון דרויסען נישט דערזעהן, האָט ער גאָר פערגעסען אַראָפּצונעהמען דאָס היטעל פאַר זיינע גנאָדען, דעם פוילישען פריץ.

דעם פריץ האָט דער דאָזיגער גרויסער נישט-דרך-ארץ זעהר שטאַרק פערדראָסען און נישט קוקענדיג אויף דער גרויסער סכנה, אַז מען קען איהם נאָך פון דרויסען דערהערען, האָט ער צום יוד אַ געשריי געטוהן:

— זשידזשע! זדעים טשאַפּקאָ! (יוד! נעהם אַראָפּ דאָס היטעל!)

דער גרויסער און מיוחס'דיגער פריץ פון ריגליץ, איז דורך אַ צייט פון אַ גאַנצער וואָך געזעסען אין דעם ריגליצער בית-המדרש, פערקליידעט אַלס יוד און ער האָט זיך געשאָקעלט איבער דער גמרא...

קיין יורען האָבען די צעווילדעוועטע פויערים נישט געטשעפּעט. פערקעהרט, זיי האָבען דורך דער גאַנצער צייט מיט זיי געלעבט אין דער בעסטער פריינדשאַפט.

*) זעה „נייער פאָלקסבלאַט" 54.

**) אין דעם גרויסען דאָרף זגורסקא, צווישען ראַדאָמישל און מילעץ, וואו מיין שווינער-פאַטער, דער בעוואוסטער גביר ר' מרדכי דוד שפיגליך ע"ה, איז יאָהרען לאַנג געווען דער גוטס-פאַכטער, האָט זיך אין מיטען פעלד, נישט ווייט פון קירכע, געפונען אַזאַ בערגעל מיט אַ שטיינערנעם צלם. עס איז דאָרט אויך געווען אַן אויפשריפט, אַז אויף דעם אָרט איז דער אַלטער פריץ בראַניאַווסקי, פון זיינע אייגענע אונטערטאַנען, די פויערים, דערהרג'עט געוואָרען און דעם קאָנטראַקט וואָס [illegible] האָט געשלאָסען מיט מיין שווינער-פאַטער ע"ה, איז געווען אַ פונקט' דאָס צעהן קלאַפטער אַרום און אַרום דעם בערגעל מיט'ן צלם, טאָרען קיין מאָל נישט צואַקערט ווערען און עס האָט אויך געמוזט בלייבען פריי אַ שמאָלער וועג פונ'ם גאַרטען ביז צום בערגעל.

אַ גרויסער אויסוואַהל פון
נייעסטע מאָדערנע
שייטלען
פאַלקעס און האַלבע פאַלקעס
צו בעקומען קאַמיעננאַ 5
2-טען הויף, 2. שטאָק ביי פאַרושוצקי.

דוד פרישמאַנ'ס מגידות

און אחד העם אַלס חסידישער רבי.

אינטערעסאַנטע יודישע אַנעקדאָטען.

איך וועל דאָ איבערגעבען אַ ווערטעל פון דוד פרישמאַן, וואָס איך האָב געהערט פון איהם אַליין, און וואָס איז, דאַכט זיך, נאָך אין ערגעץ נישט געווען געדרוקט. דאָס איז געווען אין יאָהר 1919 איך האָב דעמאָלט געאַרבייט אין וואַרשא אין דער צייטונג „היינט". פרישמאַן האָט דאָרט יעדע וואָך געשריבען זיין פעליעטאָן, אָבער ער פלעגט יעדען טאָג קומען אין רעדאַקציע אַביסעל שמועסען, און גאַנץ אָפט האָב איך איהם בעגלייט, ווען ער איז אַהיימגעגאַנגען פון רעדאַקציע. איינמאָל איז דעמאָלט ערשינען אין אַ יודישער צייטונג אַן אַרטיקעל מיט דעם נאָמען „פאַרוואָס ענגלאַנד האָט געגעבען יודען ארץ־ישראל". אויפ'ן וועג האָבען מיר גערעדט וועגען דעם אַרטיקעל, און פרישמאַן, מיט זיין שמייכעל פון אונטער די ברילען, האָט דערנאָך דערצעהלט אַזאַ אַנעקדאָט.

אַ מגיד איז אַמאָל געשטאַנען אין אַ בית־מדרש אויף דער בימה און געזאָגט אַ דרשה. אָנגעהויבען האָט ער מיט די ווערטער: אין חומש שטעהט, ווי משה רבינו האָט געזאָגט צו די יודען: „אתם נצבים היום כלכם, ראשיכם שבטיכם, זקניכם, מלכיכם". דער טייטש איז: „איהר שטעהט דאָ היינט, איהר אַלע, אייערע עלטסטע, אייערע שבטים, אייערע זקנים און אייערע מלכים". פרעגט זיך, האָט דער מגיד געזאָגט, אַ האַרבע קשיא: ווי אַזוי שטעהט דאָ „מלכיכם", „אייערע מלכים", סטייטש, דעמאָלט אין דער מדבר האָבען דאָך די יודען נאָך קיין מלכים נישט געהאַט? נאָר דער תירוץ דערויף איז, דער אלשיך הקדוש זאָגט— אָבער אינמיטען ווי דער מגיד וויל זאָגען דעם תירוץ, רופט זיך אָפּ איינער פון בית־מדרש: וואָסער קשיא איז עס? אין פסוק שטעהט דאָך נאָר אינגאַנצען נישט דאָס וואָרט „מלכיכם"? — „אַזוי האָט זיך אָנגערופען דער מגיד אַביסעל פאַרטראַכט, עס שטעהט נישט „מלכיכם"? נו, דאָס איז אויך אַ גאַנץ גוטער תירוץ, נאָר מען קען זאָגען נאָך אַ תירוץ: דער אלשיך הקדוש זאָגט — און אַזוי האָט ער ווייטער פערענדיגט די דרשה.

אין תירוץ — האָט פרישמאַן געזאָגט אויף דער קשיא „פאַרוואָס ענגלאַנד האָט געגעבען יודען ארץ־ישראל", איז: ענגלאַנד האָט גאָרנישט געגעבען, דער צווייטער תירוץ איז: דער אלשיך הקדוש זאָגט, און אַזוי ווייטער.

מיט אַ קורצער צייט צוריק איז ער שינען אין ארץ־ישראל אַ באַנד „רשומות". דאָס איז אַזאַ זשורנאַל, אין וועלכען עס ווערען געדרוקט אינטערעסאַנטע „זכרונות" פון גרויסע יודישע מענער, מערקווירדיגע יודישע לעבענס־מנהגים, געשיכטע־דאָקומענטען און אין דעם דאָזיגען באַנד זענען אויך געדרוקט „זכרונות" פון דעם בעריהמטען העברעאישען שריפטשטעלער אחד־העם, וועלכער האָט זיינע „זכרונות" געשריבען נישט לאַנג, איידער ער איז געשטאָרבען.

ער דערצעהלט דאָ אַן אינטערעסאַנטע מעשה, ווי אַזוי ער, אחד־העם, וואָס פרומע יודען האָבען איהם שפּעטער פערשריען אַלס אַפּיקורס, אַלס כופר־בעיקר, האָט איינמאָל געפיהרט ראָליע אַלס „רבי", אַלס אמת'ער חסידישער רבי, געפּראַוועט טיש, געטיילט „שיריים" און זאָגאַר בעוויזען אַ מופת".

פאָרגעקומען איז עס אַזוי:

אחד־העמ'ס פּרוי האָט געהאַט אַ זיידען אַ בעריהמטען רבי אין רוזלאַנד אין וואָלינער געגענט; ער האָט געהייסען רבי יעקב ישראל פון טשערקאַס. ווען אחד־העם האָט חתונה געהאַט, איז דער דאָזיגער רבי שוין געווען אַן אַלטער מאַן און האָט נישט געקאָנט זיין אויף דער חתונה. דעריבער איז אחד־העם מיט זיין פּרוי אין אַ פּאָר וואָכען נאָך דער חתונה געפאָהרען צו גאַסט אויף שבת קיין טשערקאַס. דער טשערקאַסער רבי איז דעמאָלט געווען אַזוי אַלט און שוואַך, אַז ער האָט שוין צום עולם חסידים נישט געקאָנט אַרויסקומען, נישט געקאָנט פּראַווען קיין טישען, נאָר איז תמיד געלעגען צו־בעט. דעריבער איז אין טשערקאַס געווען אַ מנהג, אַז אויף יעדען שבת פלעגט קומען צו פאָהרען קיין טשערקאַס אַן אַנדער אייניקעל פון אַלטען רבי און דאָס אייניקעל פלעגט פּראַווען דעם טיש פאַר די חסידים, טיילען שיריים, זאָגען תורה, אויך אויף יענעם שבת, ווען אחד־העם איז מיט זיין פּרוי געקומען צו גאַסט, איז געקומען צו פאָהרען אַן אייניקעל, כדי צו זיין דער במקום רבי. אחד־העם האָט זיך מיט דעם אייניקעל געטראָפען פרייטאָג, און אין אַ שמועס האָט דאָס אייניקעל געזאָגט צו אחד־העמ'ען אַז ער, דאָס אייניקעל, וועט פריהער, פאַר אחד־העם, אַוועקפאָהרען באַלד נאָך שבת פון טשערקאַס, נעמליך באַלד זונטאָג. דערויף האָט איהם אחד־העם געענטפערט, אַז ניין, אַז ער, אחד־העם וועט פריהער אַוועקפאָהרען. חסידים האָבען דעם שמועס געהערט. פרייטאָג ביינאַכט האָט זיך דאָס אייניקעל צושטאָכען אַ פוס און איז באַלד שווער שלאָף געוואָרען און זיך געמוזט לייגען צו־בעט. עס איז נישט געווען ווער עס זאָל פּראַווען דעם טיש. הכלל חסידים האָבען באַלד געזאָגט, אַז דאָס איז אַ „מופת" פון אחד־העם, און עס האָבען נישט געהאָלפען אחד־העמ'ס טענות. אחד־העם האָט יענעם שבת זיך געזעצט אין בית־המדרש ביי די חסידים אויבענאָן ביים טיש, אויף דעם רבי'ס אָרט, געפּראַוועט דעם טיש מיט אַלע רבנישע מנהגים, געטיילט „שיריים" און געווען רבי. אחד־העם האָט טאַקע בעוויזען דעם „מופת" אויך, וואָרים דאָס אייניקעל האָט אַזוי גיך נישט געקאָנט אַוועקפאָהרען און אחד העם איז פריהער פון דאָרט אַוועקגעפאָהרען.

ש. פּראַגער.

אסטמע

ערצעהלונג

פון אסיף דימאוו

אין דעם פאנסיאן, געפינט זיך א פרוי שוויינדזיכטיג, זי רעדט נישט מיט די יוד־פעריגע געסט, דאס עסען ברענגט מען איהר אין צימער אריין. און דאך — דערצעהלען די מענשען, וועלכע וואוינען נאהענט צו איהר, אז שפעט אין אווענט הערען זיי איהר שטימע. זי רעדט אזוי:

— נו, נו, איצט וועט שוין זיין גענוג, דו קאנסט דאך נישט ערוואַרטען איך זאל זיצען מיט דיר דעם גאנצען אווענט, האסט געהאט א גוטען טאג, ביזט געגאנגען שפאצירען און איצט איז דאך צייט זיך אויסצורוהען. נישט אזוי?

קיינער ענטפערט נישט. דאס הייסט, די שכנים הערען נישט די שטים פון דעם, צו וועמען די פרוי רעדט. אבער מסתמא ענטפערט ער דאך, ווייל די פרוי מאכט א פויזע און דערנאך רעדט זי ווייטער:

— יא, איך מוז דיר זאגען גאנץ אפען, אז איך בין מיט דיר נישט צופריעדען, ווי האסטו זיך היינט בענומען, ווען דער הער דאקטאר איז געקומען. אזוי בעגעגענט מען א געבילדעטען, אנ'אינטעליגענטען מענשען? איך פרעג דאך דיר, פארוואס ענטפערסטו נישט?

און דא הערט זיך דער ענטפער:

— האו, האו.

דאס בילט א הונט, א הינטעל, א פאסקודנע, קליינע, קריכענדיגע בעשעפעניש מיט איין אויג. צו דעם הינטעל רעדט דאס די פרוי, ווייל צו עמיצען מוז מען דאך רעדען כאטש איין מאל און טאג.

ווען מ'טרעפט זיך צופעליג מיט דער דאזיגער פרוי אין קארידאר, מיינט מען, אז דאס איז אנ'אלטיטשקע באבע. אזוי געבויגען, אזוי גלייכגילטיג גייט זי ארום. אבער אין אמת' איז זי גארנישט אזוי אלט. איהרע האר זענען אפילו נאך נישט גרוי.

ווי עס זעהט אויס, איז זי נישט ארים. זי האט געלד. יעדענפאלס נויטיגט זי זיך נישט. זי וואוינט שוין דא אין דעם גאנץ גוטען פענסיאן־הויז עטליכע וואכען און פערנעהמט דעם בעסטען צימער. און דאס קאסט גארנישט אזוי ביליג, ווייל דא איז א בעקאנטער קור־ארט, גוט בעוואוסט אין דער גאנצער וועלט. אהער קומען צופאהרען מענשען פון אלע עקען וועלט, וועלכע זוכען גוטע לופט. די היגע לופט — בעהויפטען די דאקטוירים, איז זעהר גוט פאר בראנכיט, אסטמא, שוואכע לונגען, קאן מען היימט עס מיינען, אז די פרוי איז קראנק, דאס איז דאס איינציגע, וואס מ'ווייסט וועגען איהר, איבעריגענס: וועמען אינטערעסירט זי, זי צאהלט פינקטליך, וואס עס קומט, זי האט פון צייט צו צייט א בעזוך פון דעם היגען דאקטאר און מעהר וויל מען פון איהר נישט וויסען. איהר נאמען? עפעס א נישט־געוועהנליכער, אנ'אויסלענדישער: קוּלאווסקי, קולינצקי, קארניצקי... אלע אויסלענדער האבען אומגעפעהר אזעלכע נעמען, און טאקע, וואס איז דער אונטערשיד?

אזוי לעבט זי רוהיג, שטיל, געבויגען.—א טייל פונ'ם פאנסיאן־לעבען, א געגענשטאנד, וועלכער צאהלט — א נאמט, עס מוזען דאך זיין געסט, אז נישט, ווי וואלט א פענסיאן עקזיסטירט?

מען טשעפעט זי נישט און זי טשעפעט קיינעם נישט. זי איז צופרידען,— אזוי שיינט עס. א ביסעל אומצופרידען מיט איהר איז דער באלעבאס: מאנכע מאל צינדט זי אן בייגאכט די עלעקטריע און לאזט זי ברענען ביז פריה אין מארגען, און עלעקטריציטעט קאסט געלד. דער באלעבאס האט איהר געזאגט. אבער זי האט דערקלערט: זי ליידט פון אסטמא און ווען זי בעקומט ביינאכט אנ'אנפאל—קאן זי זיך דאך נישט העלפען. זי מוז אנצינדען דעם לאמפ און זיצען און ווארטען ביז דער בייזער אנפאל פערשווינדט. יעדענפאלס פערשפרעכט דער דאקטאר, אז מיט דער צייט וועלען די אנפאלען ווערען שוואכער און זי וועט נישט אויסברענגען אזוי פיל עלעקטריציטעט.

און דער באלעבאס האט בעשלאסען צו ווארטען ביז דער צייט, ווען די קראנקייט וועט גרינגער ווערען.

מענשען פלעגען קומען, ווארטען א פאר וואכען, א פאר טעג, און אוועקפאהרען... אבער זי האט געוואוינט די גאנצע צייט—עס האט אויסגעזעהן, אז זי האט נישט געהאט וואוהין אוועקצופאהרען. — פענסיאן, איז פענסיאן.

ווינטער איז דער הויפט־סעזאן, עס קומען צופאהרען מענשען און מאנכע מאל טרעפט מען בעקאנטע. די פרוי האט קיינעם נישט דערווארטעט און קיינעם נישט געוואלט זעהן. אבער איין מארגען האט זי מעכאניש דורכגעליינט אויפ'ן שווארצען ברעט, וואו מען פערשרייבט די נעמען פון די איינוואוינער...

אראלף הערבסט.

זי איז געבליבען שטעהן אויף א וויל, זיך פערטראכט און ווייטער געגאנגען.

*

עס מוז אודאי זיין דערזעלבער אראלף הערבסט, וועלכען זי האט געקאנט מיט א סך יאהרען צוריק. וויפיל? עס מוז זיין שוין א יאהר פופצען. זי איז געווען יונג, שיין, מ'פלעגט זאגען: — רייצענד. געווען פערהייראט מיט א רייכען פאבריקאנט. אויף זיין שטיינער האט ער זי געליבט אבער אין די יאהרען ווייל מען אליין ליבען און נישט געליבט זיין. אראלף הערבסט איז דעמאלט געווען פול מיט פייער פון זיין יוגענט. עס האט זיך איהם א ים געוויזען דעמאלט, ווי דאס ווייזט זיך אויך א סך יונגע, לייכטזיניגע נישט־פערהייראטע מענער, אז יעדע שעהנע פרוי, וועלכע ווי בעגעגענען, געהערט צו זיי, בעזונדערס א פערהייראטע פרוי. ווי קומט זי דערצו צו האבען א מאן, אז ער, דער יונגערמאן, לעבט אויף דער וועלט. דאס הייסט, צו האבען א מאן — דאס קאן זי נאך. מאנכע מאל איז דאס נאך בעסער, אבער ליב צו האבען אנ'אייגענעם מאן, — דאס טאר דאך נישט זיין און קאן נישט זיין.

און אט דעם זין האט אראלף הערבסט אנגעהויבען זיינע אטאקעס. די פעסטונג איז נישט געווען גוט בעשיצט, האט נישט געוואלט זיך צו־לאנג האלטען. עס האט פאסירט, וואס געוועהנליך עס קומט פאר אין אזא פאל. די שעהנע פרוי, וואס האט געוואלט ליבען, האט בעקומען די מעגליכקייט אזוי צו טון. דער פערליבטער צוקער־פאבריקאנט האט פרובירט פראטעסטירען אבער — געהע פראטעסטיר נעגען א ווירבער, נעגען א ים־פערפלייצונג!...

איהר ראמאן מיט אראלף הערבסט האט אנגענומען א פארם פון אנ'עפענטליכען סקאנדאל. ביידע זענען געווען צו פיל און צו ערנסט בעשעפטיגט מיט זייער ליבע און זיך נישט געקימערט ארום קיין זאך. די יונגע פרוי האט פערלאזען דאס הויז פון דעם פאבריקאנט, זיך בעזעצט אעין א האטעל־צימער און איז געווען גליקליך, אז זי האט געקאנט אויך אויף דעם שטיינער בעווייזען אראלפ'ן ווי זי האט איהם ליב.

אבער מענער פון דעם סארט ווי אראלף, האבען ליב צו בעקעמפען א פעסטונג אבער ווייניגער ליב זי לענגער איינצוהאלטען. ער האט גארנישט גערעכענט צו נעהמען די זאך אזוי ערנסט. די ליבע, וועלכע ער האט געפונען ביי דער פרוי, אז זנעווען פאר איהם צו־ערנסט. עס איז שוין נאר קיין שפאס נישט געווען. מיט יעדען טאג איז די סיטואציע געווארען ערנסטער און די פרוי דריגענדיגער. ער האט בעשלאסען מאכען א סוף פון דעם, אבער באלד האט ער דערזעהן, אז דאס איז גארנישט אזוי לייכט. ער האט פרובירט זיין גראב און ברוטאל — דער רעזולטאט איז געווען א פונקט פערקערטער...

דא האט פאסירט, אז אראלף האט זיך באקענט מיט א יונג רייך מיידעל און מ,האט אנגעהויבען צו רעדען, אז עס גייט צו א שידוך.

—איהר געהט הייראטען מיט דעם מיידעל?—האט איהם די פרוי געפרעגט.

—איך ווייס נאך נישט, מסתמא וועט עס זיך אזוי ענדיגען, — האט ער געענטפערט.

אין דערזעלבער נאכט האט זי זיך געשאסען, אבער די קויל איז אריינגעפלויגען אין די לונגען, נישט אנגערירענדיג דאס הארץ, זי איז געבליבען לעבען מיט א פאר יאהר שפעטער, ווען זי איז געווארען עלטער, האט זי בעקומען אסטמא — א רעזולטאט פון דער וואונד.

אראלף איז אייעק פון איהר לעבען און איצט, נאך פופצעהן יאהר, האבען ווי זיך ווידער געטראפען.

*

— וואס איז מיט דעם הער פון נומער זיבען,—האט זי געפרעגט דאס דינסטמיידעל אויף מארגען פריה: — איך האב געהערט ווי ער איז ארומגענאנגען די גאנצע נאכט איבער זיין צימער.

—דער הער הערבסט איז קראנק אויף אסטמא,—האט דאס דינסטמיידעל געזאגט: — ער האט מיך היינט אוועקגעשיקט קויפען עפעס א מעדיצין. איך האב פערגעסען דעם נאמען, וואס העלפט נעגען אנ'אנפאל, אבער מען קאן עס דא נישט בעקומען.

— אדרענאלין?

— יא, דאס איז עס.

די פרוי האט זיך נישט בעוויזען דעם גאנצען טאג. זי האט נישט געהאט קיין מוט צו טרעפען זיך מיט דעם מענשען, וועלכער האט רואינירט איהר גאנץ לעבען. צוליב איהם האט זי פערלוירען איהר מאן, איהר רעפוטאציע, רייכטום, געזונדהייט. אראלף, וועלכער האט פערבראכט א שלאפלאזע נאכט, איז געשלאפען דעם גאנצען טאג.

עס איז געקומען דער אווענט. מיט שרעק האט זי געווארט אויף דער נאכט זי האט געפיהלט, אז היינטיגע נאכט וועט זי בעקומען א שווערען אנפאל פון אסטמא. ביי איהר איז נאך געבליבען א ביסעל אדרענאלין, וועלכער העלפט צו בעקעמפען די שרעקליכע קראנקהייט. אבער וועט עס זיין גענוג?

ביינאכט האט זי ווידער דערהערט ווי אראלף געהט ארום אין זיין צימער. ער ליידט ווידער פון אסטמא. אויך זי האט שוין דערפיהלט דעם אייזערנעם דרוק ארום דער ברוסט. א שטארקע האנט האט זי אנגעפאנגען צו דריקען און צו שטיקען. אויבען זענען די שריט געווארען נערוועזער, קראנקהאפטער...

זי האט א קלונג געטון, דאס פערשלאפענע דינסטמיידעל איז אריין צו איהר.

— איהר ווילט עפעס?

— יא, האט זי געענטפערט. נעהמט דאס פלעשעל און טראגט עס אריין צו דעם הערען פון נומער זיבען. זאגט איהם, אז איהר האט עס נאר וואס בעקומען פון דעם אפטייקער...

די ארויפגעצוואונגענע ליבע

דאס, וואס מיר דערצעהלען דא איז נישט קיין אויסגעטראכטע מעשה, נאר א פאקט פון דער וועלט־געשיכטע.

און אט וואס די געשיכטע, די שטרענגע ריכטערין, דערצעהלט:

אין דעם בייזען גייסט פון דער שפאנישער אינקוויזיציע האבען טארקוועמאדא'ס טייוועלשע גלחים צווישען אלע מאטער־מאשינען ערפינדען אויך די מאטער־מאשין פון ליבע.

מען האט די יונגערע געפאנגענע, וואס האבען זיך געפונען אין די קעלערען פון דער אינקוויזיציע, דורך ליבע פערפייניגט צו א לעבען, וואס איז שרעקליכער ווי דער טויט.

איהר פרעגט: פערפייניגט דורך ליבע? וואס מיינט דאס?

ווען א יונג פארל האט זיך פערזינדיגט פאר דער אינקוויזיציע, דערצעהלט די געשיכטע, פלעגען די קאטוילישע שדים די גלחים, אויסטון זיי אדם־נאקעט, צובינדען דעם מאן און די פרוי פעסט איינעם צום צווייטען, מויל צו מויל, ברוסט צו ברוסט און קני צו קני, דאן האט מען זיי אריינגעבראכט אין דעם אזוי גערופענעם „קאמער פון ליבע“, וואו מען האט זיי אוועקגעליינט אויף א בעט פאר 48 שטונדען צייט.

48 שטונדען ליבע! — וויפיל מענשען שטעלען זיך עס פאר אלס דעם גן־עדן אויף דער וועלט.

אבער טארקוועמאדא'ס גלחים האבען בעסער געקענט די מענשליכע נאטור.

ווארים עס איז געווען שרעקליך אנצוקוקען די צוויי מענשען־קינדער, נאכדעם ווי מען האט זיי בעפרייט פון דעם „ליבע־קאמער“. זיי זענען געווען געבראכען פויזש און גייסטיג און אויף זייערע בלאסע אויסגעמוטשעטע פנים'ער האט זיך אויסגעמאלט א סיטער עקעל.

עס האט זיי אפגעגרוילט איינעם פון אנדערען.

און דער דאזיגער עקעל און גרויל

בריוו פון א פרוי, וואס בעקלאגט זיך, אז איהר מאן ליבט איהר צופיל

איז אריבערגעגאנגען אויפ'ן גאנצען געשלעכט פון דעם מענשען, וואס מען האט פריהער געליבט.

א פארל, וואס איז געווען פאר צוויי מעת־לעת פערשפארט אין דעם ליבע־קאמער, איז געווען טויט פאר דער וועלט זיי האבען שוין מעהר נישט געקאנט פיהרען קיין פאמיליען־לעבען.

דאס איז געווען די שטראף פון דער אינקוויזיציע — די איבערגעזעטיגטע ליבע האט געטויט אלע חושים און געמאכט דאס לעבען פון די אומגליקליכע פאר א יאמערטאל.

אבער וואס טארקוועמאדא'ס גלחים האבען געוואוסט, ווייס נישט, ווי עס ווייזט אויס, דער מאן פון דער „צופיל געליבטער ווייבעל“, ווי זי רופט זיך.

און מיט א פערביטערט הארץ שרייבט זי:

איך בין זיכער, אז א סך פרויען וואלטען זיך געוואונשען צו האבען אזא גוטען מאן, ווי איך האב: אבער איך פרעג אייך: ווי קאן א פרוי לעבען מיט א מאן, וואס בעטראכט איהר נאר ווי א שפילצייג?

און דאס איז מיין מאן.

ער ליבט מיך זעהר שטארק, מיין מאן, אבער זיין ליבע איז א בעליידיגענדיגע, אדער גאר א ברוטאלע.

איהם געהען נישט אן מיינע געפיהלען און עס ארט איהם נישט און ער פרעגט קיינמאל נישט, צי בין איך גרייט אנצונעמען זיין ליבע. פאר איהם איז גענוג, וואס ער ליבט מיך. וואס איך פיהל — איז נישט זיין עסק.

אבער וואס מעהר ער קושט מיך, אלץ מעהר שטויסט ער מיך אפ, און וואס מעהר ער צערטעלט מיך, אלץ שטארקער איז מיין עקעל צו איהם, כאטש איך קען נישט זאגען, אז איך האס איהם, ווייל ער איז זעהר גוט צו מיר.

דאך בין איך זעהר אומגליקליך, און ווען נישט אונזערע קינדערלעך, וואלט איך איהם געוויס נישט פערטראגען און וואלט איהם פערלאזט.

ווארים קיין פרוי קען דאך נישט האבען קיין רעספעקט און געוויס נישט קיין ליבע צו א מאן, וואס קוקט אויף איהר נאר ווי א מיטעל פאר זיינע פערגעניגענס!

איך גלויב, אז די פראגע פערדינט בעהאנדעלט צו ווערען אין דער צייטונג און זאלען טאקע די מענער פערשטעהן בעסער אפצושאצען זייערע פרויען, וואס זענען דא דאך מענשען מיט א נשמה און מיט געפיהלען, מיט וואס מען דארף זיך רעכענען...

אבער די דאזיגע פראגע, ווי די „צופיל געליבטע ווייבעל“ רופט עס, איז שוין אנ'אלטע. זי איז שוין געפרעגט געווארען אין אלטע צייטען און ביי אלע פעלקער און יעדער האט איהר געלעזט אויף זיין אופן.

ווען מען האט אמאל געפרעגט דעם יודישען חכם רבי יוחנן, אויף וויפיל א מאן זאל ליבען זיין פרוי, איז געווען דער ענטפער, אויף וויפיל די פרוי אליין ערווארט געליבט צו ווערען.

דער יודישער חכם, הייסט עס, איז ארויס פון דעם שטאנדפונקט, אז אין ליבע האט די פרוי דאס ערשטע ווארט, א מאן קאן נישט ליבען זיין פרוי נעגען איהר ווילען. ער מוז זיך רעכענען מיט איהרע געפיהלען און מיט איהר צושטאנד.

און נאך מעהר. ביי יודען האט מען געלערנט, אז א מאן זאל איבערהויפט נישט צופיל פערברענגען מיט זיין פרוי און נישט זיין איהר צופיל אויף די אויגען, כדי ער זאל איהר נישט נמאס ווערען.

דער דאזיגער רעספעקט, וואס יודען האבען ארויסגעצייגט זייערע פרויען אין צוזאמענלעבען, איז געווען פונקט דער היפך פון דעם בעגריף, וואס די דעמאלדיגע הערשער, די רוימער האבען געהאט וועגען פרויען און ליבע.

פאר די רוימער איז די פרוי געווען טאקע נישט מעהר ווי א שטיק אייגענטום, וואס איז זיי געגעבען געווארען נאר פאר דעם צוועק צו פערשאפען זיי פערגעניגען.

א רוימישער מאן האט בעטראכט פאר זיין רעכט צו צווינגען זיין פרוי צו ליבע נעגען איהר ווילען. ער האט זיך קיינמאל נישט געקימערט וועגען איהרע געפיהלען.

און אט די פערשידענע בעציהונגען פון דעם יודישען מאן און דעם רוימישען צו דער פרוי האבען געבראכט אויך פערשידענע רעזולטאטען.

בעת די יודישע פרויען זענען געווען בעוואוסט מיט זייער צניעות און טריי־הייט צו זייערע מענער, האבען די רוימישע פרויען זיך אויסגעצייכענט מיט זייער ווילדער צעלאזענקייט און הפקרות, וואס האט צעפוילט אלע שיכטען פון דער רוימישער געזעלשאפט.

ווייל א פרוי, וואס ווערט פון איהר מאן דערנידעריגט צו א שפיי־קעסטעל, א פרוי וואס ווערט געצוואונגען צו ליבע פון איהר חיה־מאן, קאן איהם נישט דעם פעקטירען. ער עקעלט איהר אפ און זי פערהאסט איהם און ווערט איהם פאלש.

עס איז נישטא קיין גרעסערע פיין, ווי ארויפגעצוואונגענע ליבע.

דאס האבען גוט געוואוסט די גלחים פון דער אינקוויזיציע, וואס האבען געמאטערט זייערע קרבנות אין קאמער פון ליבע.

נאר דאס ווייסען נישט אזעלכע מענער, ווי פון דער „צופיל געליבטער ווייבעל“. זיי ווייסען נישט, אז אויך די ליבע מוז זיין מיט א מאס און מיט א גרענעץ, אדער זי ענדיגט זיך אין האס און אומטריישאפט.

דער קונדס

הומאר — **סאטירע**

קללות פון דער וואך.

זאלסט אזוי כוח האבען צו לעבען, ווי דער בונד האט געהאט כוח אריינצו־פיהרען א מאנדאט אין סיים.

*

דאס זאלסטו האבען פון הימעל, וואס דאס יודישע שול־וועזען, וואלט געקאנט האבען פון דער אגודה...

*

ס,זאלען פון דיר פאלען אזעלכע שטי־קער, ווי ס'איז געפאלען פון דער פועלי־ציון.

*

דיין זיווג זאל דיר אזוי עולה־יפה זיין, ווי דער זיווג פון די פאלקיסטען מיט דער אגודה...

*

ס'זאל אויף דיר מקויים ווערען כאטש א העלפט פון דעם וואס „33“־טעל" ווינשט דעם „18“־טעל.

אויף דער שוועל.

— וואס זאגסטו צו די סענאט־וואה־לען?

— איך זאג, אז וואהלען איז אנ'אפ־געגעבענע זאך.

— דהיינו?

— גאר פשוט: איצט שטימען מיר פאר זיי, און אז זיי זיצען אין סענאט „שטימען“ זיי פאר אונז.

*

א סיים־רעפוטאט איז געגליכען צו א לאקאמאטיוו: — צוערשט רוישט ער, און ווען ער קומט אויף דער שטעל — פייפט ער אן.

*

אין די וואהל־קאמיסיעס האבען גע־דארפט זיצען ראקטוירים.

— דהיינו? פארוואס עפעס דוקא ראקטוירים.

— ווייל פון די גאנצע וואהלען וועלען מיר דאך סוף־כל־סוף האבען א גוטע קרענק...

*

— פאר וועמען האבען זי געשטימט

— פאר מיין מאן.

— ?

— נו יא, איך צום ערשט און ער שפעטער, האב איך דאך געשטימט פאר איהם.

ערב=סענאט.

ס'ענען שוין די טעג געציילטע
צו דעם גרויסען יום=הדין,
ווען דער גורל וועט בעשטימען —
ווער אהער און ווער אהין.

אלע לויפען צו די וואהלען,
גיבען זייער שטימע אפ,
ווער ס'זאל קריכען אויפ'ן בענקעל,
ווער ס'זאל פאלען בארג אראפ.

נאר די איינציגע, די מיידלעך,
האבען פיינט צו שטימען נאר,
ווייל זיי ווילען קיינמאל ווערען
עלטער מעהר פון 18 יאהר...

מיידלעך, מיידלעך! צו די וואהלען!
נישט צו שטימען איז גישט גלאט
ווייל איהר האט פון לאנג שוין
שטים=רעכט צום סענאט...

כ'האב פאר אייך א גוטע עצה —
ר'זאלט פון שאנד נישט ווערען רויט;
מ'זאל ביים שטימען נישט דערקענען,
אז איהר זייט אנ'אלטע מויד...

ווען איהר וועט נאר לויפען שטימען,
זאלט איהר בייטען דעם פאסאן:
ר'זאלט פערבייטען די מלבושים —
מענער=הויזען טוט זיך אן...

פישעלע.

אונזער ארבייטס-פערמיטלער.

עם ווערען געזוכט:

א טרעפערין, וואס זאל טרעפען ווען די גמינע וועט אנהויבען פערטיילען די קוילען פאר די ארימעלייט.

א שלאסער צו עפענען די קאסעס פון די לאדזער גבירים אויף צדקה.

א טורנער פאר'ן יודישען ספארט- און טורן-פעראיין „מכבי“.

א בעאמטין אין דער קהלה וואס זאל מיט די אינטערעסאנטען רעדען יודיש.

א רעכטען „פועלי-ציון“, וואס האט געשטימט פאר די פ. פ. ס.

אנ'אנאנס אין די יודישע צייטונגען פון „טאז“.

א געררער חסיד, וואס זאל שטימען פאר שלמה בודזינער אין סענאט.

אנ'אגודה'ניק וואס איז צופרידען מיט'ן אויסגאנג פון די וואהלען.

א קלוגען מענש זאל אונז זאגען, ווען די יודישע ארבייטער-פארטייען וועלען זיך פעראייניגען.

א קרן-קימת-פושקע אריינצושטעלען אין קאבינעט פון לאווניק מארגאליס.

א גוי אין ווארטע-זאל פון לאווניק יאפעל.

אינטערוויאוען פון „קונדס“.

פרעזעס ר' לייביש מינצבערג

— וואס זאגט איהר עפעס פאניע דאזארצע צו דעם וואהל־אויסגאנג?

— כ'האב שוין איבערגענומען די פרעזעסור פון דער יודישער גמינע...

— אבער די סיים־וואהלען, פאניע פרעזעשע?!

— יא, רוס האט זיך אפיסעל גע־עקשנט, אבער ער האט געמוזט...

דאזאר אפרים לוזער.

— וואס הערט מען עפים מיט די וואהל־שאנסען?

— נידער מיט דער שפעקולאציע! — זאל לעבען דער יודישער הארעפאשניק!

— און וואס הערט מען עפים מכוח קאוועל, לובלין און ביאליסטאק?...

— **כאלופניקעס פון אלע לענדער פעראייניגט אייך...**

ראטמ. האלענדערסקי.

— ווי האט איהר זיך עפים ארויס־געררעהט פון רעם וואהל־פלאנטער?

— נידער מיט דער קארוועלע!

— איז טאקי קיין איין פעצעקישער מאנדאט נישטא אין פוילישען סיים?

— איך טראג אריין א פארשלאג וועגען דעם.

דעפ. דר. ראזענבלאט.

— מזל־טוב ה' דאקטאר, איהר זאלט אייער מאנדאט געזונדערהייט טראגען און געזונדערהייט צוררייסען!

— נישט מיר האבען צוריסען, נאר די אגודה האט צוריסען...

אדוו. ווייצמאן.

— ווי פיהלט איהר זיך נאך די וואה־לען?

— איך נעם זיך נישט אונטער אזא פערברעכען צו פערטייריגען.

י. ש.

צו דער יודישער קהלה.

(עפענטליכע ווענדונג).

פונקט אזוי ווי מיר האבען זיך פאר פורים געווענדעט צו אייך, ווי אזוי מיר זאלען אדורכפיהרען א פורים־שפיל און איהר מיט אייער רוטין האט אונז גע־געבען די בעסטע אינפארמאציעס, אזוי ווענדען מיר זיך איצט צו אייך, איהר זאלט אונז לערנען אדורכפיהרען א גרויסע פסח־עקציע, מיר ווייסען דאך, אז איהר זענט מייסטערס אין די דאזי־עניגים: איהר פערשטעהט די אקציע אדורכצופיהרען אין דער לעצטער מינוט אין סאמע ערב־פסח און ס'זאל קיין געלד נישט קאסטען. איהר קענט דאך די קינק, ווי אזוי עס ווערט פון מיסט קארטאפעל, פון וואסער — בארשט, פון ביינער—רפלייש און ווייך פון ש... שמות. איהר ווייסט דאך ווי אזוי מ'קאזט שטעהן ארעמעלייט עטליכע טעג אין די רייהען, כדי זיי זאלען האבען שפעטער א בעסערען אפעטיט צום עסען; איהר ווייסט דאך אויך, אז ארבייטענדיג לטובת א פסח־עקציע זאל אונזער אייגען געשעפט נישט ליידען

איהר האט אזא גרויסע ערפאהרונג, וואס איהר וועט געוויס אויך היי־יאהר אויסנוצען.

מיר בעטען אייך דעריבער, אז איהר זאלט אונז אויך אפטיילען פון אייער כבוד עפים פאר אונז, כדי מיר זאלען קענען אדורכפיהרען א פסח־עקציע פאר די ארימעלייט און פאר אונז.

מיט דרך ארץ

200 חברות

וואס ווילען אדורכפיהרען א פסח־עקציע.

פרנסה בריוח

וועט האבען דער, וואס וועט זיך אונטערנעהמען צו טראגען אויף זיך די חרפה פון „33“ - טעל.

אפערטען — צו די דורכגעפאלענע.

אין די ציין פון טיגער

סענסאציאנעלער ראמאן

פון מאריס לעבלאן

91)

מאזע האט אין הארצען געטראכט, אז דער שעף האט נאך נישט געמוזט איינגאנצען קומען צו זיך, אויב ער רעכענט מיט איין בעוועגונג פון צויבער-שטעקעלע בעפרייען פון טורמע די פרוי פאוויל און סויווער'ן. מאזע האט צוגעפיהרט דאן לואי צום אויטא פון פרעפעקט; דאן לואי איז שוין ווידער געווען פריש און פרעהליך, ווי אין די בעסטע צייטען זיינע.

— ס'איז פאר מיר א גרויסער כסוד, וואס דער פרעפעקט האט זיך געוואקעלט נאך מיין ווארנונג, און איז אפגעטראטען ערשט אין דער לעצטער מינוט. איך מוז גוט האלטען די הערען אין מיינע הענד, אויב זיי הארכען יעדע בעוועגונג מיינע. ווען איך וואלט נישט געווען די פערקערפערונג פון בעשיידענקייט!.,

זיי זענען געקומען אויפ'ן בולוואר סושע, וואו ס'איז גע־שטאנען אזא גרויסער המון, אז זיי האבען געמוזט ארויסשטייגען פון אויטא. מאזע איז פערבייגעגאנגען דעם קארדאן פון פאליציאנ־טען, וועלכע האבען געהיטען דעם צוגאנג צו דער ווילע, און דורכפיהרענדיג דאן לואי אויף דער צווייטער זייט, האט ער צו איהם געזאגט:

— ביטע, ווארט צו דא אויף מיר איך וועל געהן מודיע זיין דעם פאליציי-פרעפעקט.

אקעגענאיבער אין בלאסען שיין פון פריהמארגען-הימעל האט דאן לואי דערזעהן די חורבות, וועלכע זענען אנגעמאכט געווארען דורכ'ן אויפרייס. זיי האבען זיך איהם אויסגעוויזען נישט אזוי ווייט גרויס, ווי ער האט זיך גערעכט. נישט קוקענדיג דעראויף, וואס עטליכע סופיטען זענען איינגעפאלען, זענען די מויערען געבליבען גאנץ. אפילו דער פאוויליאנביים אינזש. פאוויל האט אויסערליך נישט אזוי געליטען און — וואס איז געווען צום מערקווירדיגסטען — די עלעקטריע, וועלכע דער פרעפעקט האט ארויסגעהענדיג, נישט פערדרעהט, האט ווייטער געברענט. אין גערטענדעל און אויף דער גאס איז געווען אנגעווארפען מעבעל, געהיט דורך פאליציי און מיליטער.

— געהט, זייט מוחל, נאך מיר, ה' שעף, — האט געזאגט מאזע, וועלכער איז געקומען צו דאן לואי און האט איהם גענו־מען פיהרען צום ווערקשטעל פון אינזשיניער פאוויל.

א טייל פון דער פאדלאגע איז געווען פערניכטעט, די ווענד לינקס פון פאדער-צימער זענען געווען אויסגעבראכען און כדי אויפצוהאלטען דעם סופיט, האבען צוויי ארבייטער אונטערגע־שטעלט בעלקעס. סוף כל סוף האט דער אויפרייס נישט געגעבען די רעזולטאטען, אויף וועלכע ס'האט זיך גערעכט דער, וואס האט דעם אויפרייס איינגעארדענט.

אין ווערקשטעל האט זיך געפונען דעמאליאן, אויך די אלע, וועלכע האבען דארט פערבראכט די נאכט; ס'זענען אויך געווען אייניגע אנגעזעהענע פערזענליכקייטען פון געריכט אין פאליציי. נאר קאמיסאר וועבער, נישט וועלענדיג זיך בעגעגענען מיט זיין שונא, איז נאר וואס געהאט אוועקגעפאהרען.

דאס אנקומען פון דאן לואי האט אלעמען איבערראשט. דער פרעפעקט איז איהם ענטקעגענגעגאנגען א פאר טריט און געזאגט:

— איהר וועט ערלויבען מיר זאלען אייך אויסדריקען אונ־זער דאנק. איהר האט אונז געראטעוועט דאס לעבען, מיר בע־שטעטיגען דאס אלע, וואס אנבעלאנגט מיר, איז דאס שוין צום צווייטען מאל.

— איהר האט א גלענצענדע געלעגענהייט מיר אפצודאנקען, ה' פרעפעקט — האט דאן לואי געענטפערט, — דהיינו, ווען איהר ערלויבט מיר צו דערפיהרען ביז'ן סוף די זאך, וואס כ'האב אנגעהויבען. יא, ה' פרעפעקט, מיין היינטיגע טאט איז נאר דער אנהויב פון מיין ארבייט. איך וואלט זי געהאלטען פאר געענדיגט, ווען מיר געלינגט צו בעפרייען מאריא אננא פאוויל און גאסטאן סוווער'ן.

— הא, הא! — האט געלאכט ה' דעמאליאן.

— צי איז דאס א צו גרויסע פאדערונג?

— פערלאנגען קאן מען, אבי נאר אין די גרעניצען פון דער מעגליכקייט. אבער — די אומשולדיגקייט פון די דאזיגע מענשען איז נישט פון מיר אנבעלאנגט.

— אבער פון אייך איז אנבעלאנגט ערוועגטעל זיי מודיע צו זיין, אויב כ'וועל בעווייזען זייער אומשולד.

— פערשטעהט זיך, אויב איהר וועט דאס מיר אויפווייזען, אז ס'זאל קיין ספק נישט זיין.

נישט קוקענדיג אויף אלעם און אפשר נאך מעהר, ווי ביז איצט, האט דאן לואי'ס זיכערקייט אין זיך געמאכט אנ'איינדרוק אויף ה' דעמאליאן, וועלכער האט באלד צוגעגעבען:

— איך קאן אייך מיטטיילען דעם רעזולטאט פון דער אויס־פארשונג, אמת, אויבערפלעכליכער, וועלכע מיר האבען דורכגע־פיהרט. דאס קאן אייך צוניץ קומען. מיר האבען נעמליך פעסט־געשטעלט, אז די באמבע איז אוועקגעלעגט געווארען ביים אריינ־גאנג אין פאדערצימער, וואהרשיינליך אונטער דעם פארקעט.

— דאס איז איבריג, ה' פרעפעקט, נישט וויכטיגע פרטים. די וויכטיגסטע זאך איז, אז איהר זאלט געוואויער ווערען דעם גאנצען אמת.

דער פרעפעקט איז צוגעגאנגען נעהנטער צו דאן לואי. די ריכטער און אגענטען האבען זיי ארומגערינגעלט. מיט א פיבעד־האפטען אומגעדולד האט מען זיך צוגעהערט צו יעדען ווארט זיינעם. דער מאמענט איז געווען אנ'אויסערגעוועהנליך ערנסטער. אלעמענס הערצער האבען געקלאפט מיט א פערשטארקטען טעמפא.

(פארזעצונג קומט).

קינא "MIMOZA"
178 קילינסקי 178

ס'ווערט דעמאנסטרירט דער גרויסער פילם א. ג.

הײַנט און פאלגענדע טעג! 4 עקראן-קינסטלער אין איין פראגראם!

"דעם טײַוועלס שאטען"

Lya de Putti, C. Demster, A. Menjou, R. Cortez

אין די הויפטראלן. אנאנס! דער נעקסטער פראגראם: "דער ראמאן פון א פערפיהרעריז" אין די הויפטראלן.

פראפעסאר דר. זאבלודאווסקי

דער ערפינדער פון מאסאזש= און הייל=גימנאסטיק.

דר. זאבלודאווסקי ג. פראפעסאר פון בערלינער אוניווערזיטעט און אויך פון ג. קײַזערלינכען הויף אין בערלין און אנדערע הויכגעשטעלטע פערזענליכקייטען, וועלכע ער האט בדייי מיט מאסאזש און הייל-גימנאסטיק אויסקורירט זעהר שווער-לײַדענדע קראנקע ווי צום בײַשפיל: אויף ישיאס, פאראליזש, העמאטרעזעס, פערפעטונג, געלענג-פערשטייפונג, ארטערעטיום און אנד. קראנקהייטען. שוין 20 יאהר דינט דאס אלס בעווייז, אז נאך פראפ. דר. זאבלודאווסקי'ס טויט איז קיין אנדערער אויף זײַן ארט געשטא... ערווייבער דארף זיך יעדער קראנקער, וואס נויטיגט זיך אין מאסאזש און הייל-גימנאסטיק גליקליך שעצען ווען זיי טרעפען צו זוכען א די לאסירטען שילער, וועלכער האט פון דעם גרויסען קינסטלער'ס האנד געלערנט

דיפלאמירטער ג. שילער פון פראפ. זאבלודאווסקי אין בערלין

פ. קארנבערג, פאמאזש. שולץ 41

בעזוכט דאנקבריף פון בערימטע פערזענליכקייטען פאר אויסקורירען פון פאראליזש, ושי... לא'ס פערשטייפונג, ארטעריטיום, פערפעטונג א.ד.גל. בלויז מיט מאסאזש און הייל-גימנאסטיק...

א, יף ראטעס! א,יף ראטעס!

דאס נײַ-ערעפענטע

טאפעציר = געשעפט

24 № קאנסטאנטינער-גאס № 24

(פראנט = געוועלב) — עמפפעהלט דער געעהרטער קונדשאפט א רײַכען אויסוואהל פון געבעטע שטיהל, קאזעטקעס, אטאמאנען, מאטראצען און נאך אנדערע פערשידענע טאפעציר-געגענשטענדען. צוגענגליכע פרײַזען! רעיעלע בעהאנדלונג! קומט איבערצײַגט אײַך!

Dr. med.

L. Pikielny

בעטעיאך-אינטערן- נירען, בלאזען- און הארן-קראנקהייטען

Nawrot 8,

telefon 19-90.

קאבינעט פון 4—7 אין אוונט

אכטונג, היטעל-סוחרים

פון דער פראווינץ און אין דער שטאט לאדז!

די בילינגסטע קוועלע פון אלערלײַ

היטלען

פון דער בעסטער אויסארבייטונג קאנט איהר בעקומען נאר אין דער היטעל = מאכעריי "SPÓLKA"

אין לאדז אויף נאוואמיעסקא 19.

פראנט, ערשטער שטאק.

קומט, איבערצײַגט אײַך! קומט, איבערצײַגט אײַך!

דאמען=מאשען און דייזע-קופערס

צו בעקומען אין א ל. פראמער, ציגעל-גאס 38,

גרויסען אויסוואהל בײַ בעמ.: א פראצאווניע אויפ'ן ארט. 620

ועתה אישים שמעו לי ועל תסורו מאמרי פי

לדברי הקשיבה לאמרי הט אזניך

און אז דו דארפסט ערלעדיגען מאנדאווע ספראוועס, זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

17 פעטריקאווער 17

דורכגאנג זאבאדניא 52, וואו ס'ווערט ערלעדיגט אין געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאוו אלערלײַ ביטעס קלאוזולעס, זאבעזפיעטשעניעס אויף אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס צו ווילנע און קארנע אפאזיציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אוושאנדראזיעמטשי, וועגען פעסער אין קאמיסאריאט-רזשאנדו און אלע פאליציי-בעצירקען, אקטען אינטערציזיעס, אקטען דאראוויזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. ספעציאליסט פון שותפות-אקטען

מיט אכטונג י. מאנעלא, רעכט-קאנסולענט.

לעטשניצע

פון דאקטוירים = ספעצ. און דענטיסטען = קאבינעט.

פעטריקאווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראנקהייטען	ד"ר ב. ראבינזאהן " מ. וואלפמאן " א. טענענבוים	פון 2½—3½ און 7—8 " 12—2 " 4—6
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר י. שרייבער " א. פאכשאנסקי	פון 2½—4 און 7—8 " 12—1 און 5—6
פרויען-קראנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אלטערמאן " מ. פעלדמאן פרוי ד"ר ח. זעלדאוויטש-כראמשקא " גוסמאווא זאנד טענענבוים	פון 11—1 " 5½—7½ שבת, זונט., דינסט., דאנ. 3—4 זונט., מאנט., מיט., פרײַט. 3—5
קינדער-קראנקהייטען	ד"ר ס. גוטענטאג " ל. פאמיליער	פון 10—11 און 6—7 " 12—1 און 4—5
נערווען-קראנק.	ד"ר מ. משלאנקא	פון 6—7 זונטאג 1—1½
אויגען-קראנקהייטען	ד"ר י. סמופאי " ס. האלעגדערמכא	פון 1—2 און 4—5 11—12, 6—8 זונט. 12—...
נאז, האלז און אויערן-קראנק.	ד"ר מ. קלאמשקא " באל. כאן	פון 11—1 און 7—8 " 3½—5½
הויט- און וועגערישע קראנק.	ד"ר פ. ברוין " י. מאלאוויטשיק	פון 12½—3½ " 6 - 8
ציין- און מויל-קראנקהייטען	צאהן-ארצט ס. שעהעס " מ. רעזניקאווא " ב. משודנאווסקא " נ. קאצענבאגען	פון 9—10¾ און 8—9 " 11—1¾ " 2¼—5 " 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אווענד.

קווארץ-לאמפען און גרופען-בעשטראהלונג

עס ווערען געמאכט אפעראציעס, בעשטראהלונגען מיט קווארץ-לאמפען עלעקטריזאציע און אנאליזען, קינסטליכע ציינער, קראנצעס, גאלד-בריקען און פלאטען.

וויזיטען אין שטאדט. נאכט-דיזשור. געבורטס-הילף.

מאדערנע אײַבערגל. גאר דינע טענטעדוב

פעלד-בעטען

Palma-Patent

ערקלערט מיט דער ... מארק

פאר יעדלכע אייר גאראנטירען אויף 8 יאהר שטעמפעלט אויף לעבער און גרויסע אויסוואהל

טעקל-בעטען, ניקעל-קינדער-בעטען, פיש-בעטען, אמעריקאנקעס, קינדער-וועגעלעך, קוטר-בענקלעך אויף רעלער ...

מאטראצען

נעבעטען, שאפאקאלאנעס און טאפעציר-קאזעטקעס און טאפטשאנעס.

פעס. ... פאבריקס-פרײַזען. רעעלע בעהאנדלונג.

לאדז, פולנאצנא 24, טעלעפאן 31-85.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OSWIATOWY

Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26

Dojazd tramwajami 16 i 10.

Dziś i dni następnych:

Czarny Pirat

W roli głównej:

Douglas Fairbanks.

מעבעל קויפט נישט קיין מעבעל

מעבעל

בעפאר איהר איבערצײַגט אײַך נישט אין בײַן

44 מעבעל-געשעפט 44

גדאנסקא (דלוגא) טעלעפאן 62-56

CH. ŁAZNIK

טר גט ... מעבעל ... פערשיידענע ...

Dr. med.

STUPEL

Szkolna 12

ספעציאליסט פאר הויט, האר און וועגערישע קראנקהייטען, בעגערשלאכקײַט, רענטגען- עלעקטר-טעראפיע.

נעמט אן פון 12—3 בײַטאג. און 6—8 אווענט.

לעטשניצע-פרײַזען.

Dr. med.

BRAUN

25 פאלודניאווא 25

טעלעפאן 40-26.

ספעציאל-ארצט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מינער-שוואכקײַט.

בעהאנדלונג מיט האהען-ליכט (קוארץ-לאמפע).

נעמט אן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אווענט.

ביי פאדאגרא, הישיאס, רעוומאטיזם, נריפע, קאפשמערצען, נערוועזע שמערצען און פערקילונג

האבען זיך אויסגעצייכנעט די טאגאל טאבלעטקעס אלס וואונדערליך רעצעפטיונג-מיטעל

פראבירט און איבערצייגט אייך

טאגאל צולאזט דיא הוין זיוערע

GERHARD F. SCHMIDT.
WYTWÓRNIA PREPARATÓW FARMACEUTYCZNYCH
ZURICH, MONACHJUM, BERLIN, WIEDEŃ, BUDAPESZT, TORONTO (KANADA) GDAŃSK.

Lekarz-Dent.

ZOFJA

Bielakowska

Kilińskiego 113

(Nawrot 41, tel. 48-27)

פון 10—1½ און 4—7 אוו. רענטגענ-ציינער, רעפלאנטאציעס, היילונג פון דושנסלעס, ציין א. א. וו.

די ווינדע איז טעטיג

שטרימפ=

מאשינען "Corona" אויף 244 אדער "Ideal" אדער 264 נאדלען וויל איך קויפען אדער פאכטען

Fabryka pończoch

„S. Bieliński"

Nowo-Cegieln. 20, tel 1916

מיידלעך

וואס קאנען ארבייטען צו פליסאוואניע און קארבאווניע קענען זיך זאפארט מעלדען 16 פעטריקאווער 16 בײַ ראזענבערג. 602

אנ'אנטער-מאשינער און האנדניערס ווערען געברויכט בײַ ראפוף, זאוואדזקא 19.

א מיידעל

צו לײַכטע ארבייט געגען באלדיגע צאהלונג און מיט עסען ווערט געברויכט בײַ פוזשיגורסקי, ושעלאנא 47. 066

LEKARZ-DENTYSTA צאהן-ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 31-08

היילט נאך די נײַסטע מעטאדען ציין און מויל-קראנקהייטען, דאקומענטן ... קינסטליכע ציין ... נעמט אן פון 9—1 און פון 3—7 אווענט ...

צוריקגעקעהרט.

דאס לאדזער לעבען

9 פרייטאג
יז
אדר תרפ״ח

מערץ
זון-אויפגאנג 6.04
זון-אונטערגאנג 5.28
לענג פון טאג 10.37
ליכט-צינדען—5.15

יובילעי - אווענד
פון יואל מאסטבוים.

דער בעקאנטער און פערדינסטפולער שריפטשטעלער יואל מאסטבוים פייערט איצט דעם 20-יאהריגען יובילעאום פון זיין שריפטשטעלערישער טעטיגקייט. נאך ווארשא האט אויך דער היגער יודישער ליטעראטען- און זשורנאליסטען-פעראיין אין לאדז בעשלאסען צו פייערען אויף אנ'אימפאזאנטען אופן דעם יובילעאום פון דעם דאזיגען בעגאבטען ליטעראט.

די פייערונג וועט פארקומען אין זאל פון פילהארמאניע דעם 21-טען מערץ ה. י. און זי וועט פערוואנדעלט ווערען אין א גראנדיעזער מאניפעסטאציע פאר דער יודישער ליטעראטור. און טאקע צוליב דעם קומען צו דעם אווענד ספעציעל פון ווארשא די שריפטשטעלער י. מ. ניימאן, אהרן צייטלין, רעד. אפענשלאק, רעד. וואגמאן א. א. א חוץ די בעקאנטסטע לאדזער ליטעראטען און זשורנאליסטען.

אויסער דעם ליטערארישען טייל ווערט אויך צו דעם אווענד צוגעגרייט א גרויסער קאנצערט און טעאטער-טייל.

לאדז, וועלכע איז אזוי ארים אין ליטערארישע אונטערנעהמונגען, וועט געוויס הארציג אויפנעהמען דעם פערדינסטפולען יואל מאסטבוים.

טשארלי טשאפלין
אין „קאזינא“.

נאך דעם ווי טשארלי טשאפלין „האט זיך אליין בעשאפען“ בלייבט ער ביז'ן היינטיגען טאג טריי זיין טראדיציאנעלען קאסטיום, וועלכער שיצט איהם פון אונערפאלגען:

טשאפלין איז שוין ארויסגעטרעטען נישט אין איין פילם, זיינע קרעאציעס אין „קונדס“, „גאלד-פיבער“ זענען געווען אזעלכע, וועלכע מ'קאן נישט פשוט נישט בעשרייבען און דערצעהלען, טשאפלינס קונסט איז פולשטענדיג אריגינעל און אייגנארטיג.

אבער דער נייעסטער פילם אונטערן נאמען „צירק“ שטייגט איבער יעדע פארשטעלונג. דאס איז זיינס אנ'אייגענער געדאנק, אייגענע רעאליזירונג און אייגענע אויספיהרונג.

דער דאזיגער פילם האט דעם גרעסטען ערפאלג, וועלכען ס'האט ווען ס'איז א פילם-בילד דערגרייכט.

דער פילם געהט אין „קאזינא“.

צווישען א קאכאנקע און א שוויגער

ער וויל האבען: אי א ווייב, אי נדן און א „קאכאנקע“ אלס צולאג.
דערפון איז ארויסגעקומען א טשיקאווער פראצעס.

עמיליע סלאווינסקא, פון נארוטאוויטשא 57, איז שוין געווען א פרוי אין די יאהרען, ווען איהר מאן איז פלוצלינג אפגעשטארבען און זי איבערגעלאזט מיט א 17-יעהריגע שיינע מעזינקע מאטילדע און מיט א נאך שענערע ירושה.

האט זיך דער וויסטער אלמנה געוואלט נאך דערלעבען נחת פון איהר מאטילדען און בעשלאסען זי ווי אמשנעלסטען חתונה צו מאכען.

מעגליך, אז עמיליע האט זיך גענומען אזוי איילינג פטור צו ווערען פון מאטילדען, ווייל זי האט אפשר אליין פאר זיך אויך נאך געקלעהרט וועגען א „שטיקעל תכלית“. ווי ס'זאל אבער נישט זיין, האט די דאזיגע זארגפעלטיגע מוטער אויסגעפונען פאר איהר מעזינקעלע א גאנץ סטאטעטשנעם יונגענמאן — א פיינעם מייסטער פון שלאסער-צעך — און זיי אין קורצען חתונה געמאכט.

עמיליע האט פאר'ן פארפאלק, עלעגאנט אויסמעבלירט א דירה און זיי איינגעארדענט אנ'ערשטקלאסיגען ווערקשטאט.

די אלטע האט אבער גוט פערשטאנען, אז מיט'ן ביסעל „רופעטשעפ“, וואס מ'גיט א היינטיגען מאן, איז מען נישט אין גאנצען זיכער: ערשטענס קאן דארויף אנ'אויג ווארפען דער סקוועסטראטאר, צווייטענס, קאן עס געפעלען א קאמארניק פאר א פריוואטען חוב און דריטענס, קאן אמאל איינפאלען דעם יונגענמאנטשיק אליין צו פערקנאקען די גראטעס און צו ווערען א האז, איבערלאזענדיג די מלכה מיט א פעקעל לעבעדיגע און טויטע צרות.

דעריבער האט זי זיך געוואנדען צו א רעיענט און מאטילדען, פאר יעדען פאל, בעזארגט מיט אנ'אקט אינטערציזיע.

דאס פארפאלק האט זיך געלעבט ווי צוויי טייבעלעך גליקליך און צופרידען. אין משך פון 1 יאהר האבען זיי זיך גאנץ שיין דערארבעט אזוי, אז זיי האבען זיך שוין געקאנט ערלויבען צו צונעהמען א דינסט.

די דינסט, האט געברענגט אין שטוב אריין מאטילדעס מאן אליין, פארשטעלענדיג זי, פאר דער פרוי, אלס זיין ארימע קרובה. אין אמת'ן איז זי גאר געווען זיין „קאכאנקע“ ביז צו דער חתונה און אויך אפילו שפעטער האט ער זיך מיט איהר פון צייט צו צייט „געטראפען“.

אין שטוב, האט זיך די „דינסט“ גאנץ פריי און אינטים געפיהלט און דער בעל-בית, האט צו איהר ארויסגעוויזען אנ'אויסערגעוועהנליכע „צערטליכקייט“.

מאטילדען האט די „דאפעלטע בוכהאלטעריע“ פון איהר מאן מיט דער דינסט, שטארק געקרענקט, זי האט ביידען נישט איין מאל געמאכט גאנץ פייערדיגע סצענעס. אויך די אלטע שוויגער עמיליע, האט זיך אפגערעכענט מיט'ן „גן עדן“. ס'האט אבער קיין שום זאך נישט געהאלפען. וואס אמאל, זענען די פאזיציעס פון דער דינסט, געווארען שטארקער און פון דער מאדאם מאטילדע — שוואכער.

אזוי לאנג און ברייט ביז די אומגליקליכע מאטילדע איז פאר פערדרוס משוגע געווארען...

מאטילדע איז אין דער אנוועזענהייט פון דער „געטרייער דינסט“ געווארען שטארק ווילד, אזוי, אז דער יונגערמאנטשיק האט געמוזט די „פשיאטשולקע“ אויף א געוויסע צייט אין ערגיץ אוועקשיקען. שכנים זאגען אפילו, אז ער האט זי איינגעארדענט אין אנ'ערשטקלאסיגען פענסיאנאט אין זאקאפאנע. נאר נישט דאס איז וויכטיג. וויכטיג איז אבער יא, אז באלד ווי ער האט די דינסט משלח געווען, האט ער זיך גענומען מעהר אינטערעסירען מיט דער גייסטיג-קראנקער פרוי, ער האט צו איהר גערופען די בעסטע דאקטוירים און זי געפלעגט מיט אלעם גוטען.

נאך א געוויסע אבסערוואציע, זענען די דאקטוירים געקומען צום אויספיהר, אז מען מוז די קראנקע אריינגעבען אין א הייל-אנשטאלט פאר גייסטיג-קראנקע.

דער מאן, — מיר וועלען איהם אנרופען לודוויג, — האט לאנג נישט געקלערט און זיין מאטילדע אוועקגעפיהרט אין אזא שפיטאל. דער יונגערמאן האט אבער נאך נישט געהאט די קלאמקע פערמאכט, האט זיך שוין אריינגעריסען, אין דער פערמאכטער דירה, די אלטע עמיליע מיט איהרע זוהן, די קראנקע מאטילדעס ברידער.

די חברה האבען אלע זאכען אויסגערוימט פון שטוב אזוי, אז ווען לודוויג איז אהיימגעקומען פון שפיטאל, אהן ווייב, פערשטעהט זיך, האט ער געטראפען כמעט א לעדיגע וואוינונג, נאר דערפאר האט נאך דארט געבאלעבאטעוועט די אלטע עמיליע.

דער פלוצלינגער פאגראם אין שטוב האט דעם געטרייען איידעם אזוי אויפגערעגט, אז ער האט זיך געווארפען אויף דער עלענדער שוויגער און איהר גוט אנגעבראכען דאס ביסעל אלטע ביינער.

אויף איהרע געוואלדען אין אנגעקומען פאליציי, וועלכע האט פערארדענט קודם כל די ארויסגענומענע זאכען צוריקצושטעלען ווי געווען און גלייכצייטיג צוזאמענגעשטעלט 2 פראטאקאלען: געגען דער שוויגער עמיליע פאר שפילען די ראל פון א קאמארניק און ריכטער צוזאמען און געגען לודוויגען — פאר שלאגען דער שוויגער.

אויף דער געריכטס-פערהאנדלונג, אין פרידענס-געריכט, האט עמיליע סלאווינסקע ערקלערט, אז די שטוב-זאכען זענען אויפ'ן סמך פון דעם אקט אינטערציזיע, דער טאכטער'ס אייגענטום און אזוי ווי די טאכטער איז קראנק, האט זי דאס רעכט געהאט דערווייל די זאכען אהיימצונעהמען.

דאס געריכט האט זיך אבער געהאלטען ביי דער מיינונג, אז נאר נאכ'ן טויט פון א טאכטער. קענען די עלטערן ירשנען איהר פערמעגען, כל זמן אבער זי לעבט, איז דער מאן דער „אפיעקון“ פון ווייבס אייגענטום.

צוליב דעם אבער, וואס געוויסע אומשטענדען פון די 2 פראצעסען דארפען נאך בעלויכטען ווערען דורך פרישע עדות, האט דער ריכטער ראווינסקי די ווייטערדיגע פערהאנדלונגען אפגעלעגט אויף א קורצען טערמין.

קונסטמאלער ח. קאהאנע
צו זיין 15-יעהריגען יובילעי.

דער בעקאנטער אין לאדז קונסטמאלער ח. קאהאנע פייערט דעם 15-יעהריגען יובילעי פון זיין ארטיסטישער טעטיגקייט.

זייענדיג אריגינעל און גאסטרייך, האט דער קינסטלער אין משך פון דער צייט נישט אויפגעהערט צו פערזיכערן זיין קונסט דורך אונערמידליכער ארבייט און שטודיעס.

קאהאנע איז געבוירען געווארען אין גאליציען. אלס 14-יעהריגער בחור איז אין ער געפאהרען קיין וויען. דא האט ער אריינגעכאפט אין זיך די איינדרוקען, וועלכע עס גיבען די פרעכטיגע אומגעגענד פון דער דונאי-שטאט, פון יענע בערג און וועלדער, וועלכע האבען שוין נישט איין קינסטלער בעגייסטערט צו שעפערישע ארבייט. און ווען איז ער געווארען א שטענדיגער גאסט פון דער בעריהמטער „הויפגאלעריע“.

שטודירט היינט קאהאנע אין לעמבערג און אין וויען, אין לעמבערג איז אויך פארגעקומען די ערשטע אויסשטעלונג קאהאנעס, אין יאהר 1912. אין לעמבערג און שפעטער אין וויען האט דער קינסטלער שטודירט ארכיטעקטור.

זייענדיג אין לעמבערג, האט קאהאנע אויך זיך גענומען צו געזעלשאפטליכער טעטיגקייט, צו פראפאגאנדע פון יודישען קולטור, ער איז געווען דער גרינדער און ערשטער פארזיצער פונ'ם „פעראיין פון ליבהאבער פון יודישער קונסט“.

אין משך פון 5-יאהריגער מיליטער-דינסט אין רומעניען און אין אונגארן האט זיך קאהאנע ארויסגעוויזען אלס גלענצענדער מאלער פון קריגס-טיפען. אויף איינער פון זיינע שפעטערדיגע אויסשטעלונגען זעהען מיר איהם אלס אויסגעצייכענטען מיניאטוריסט און קאריקאטוריסט.

פון יאהר 1919 פערנעהמט זיך קאהאנע מיט פעדאגאגיש-קינסטלערישער טעטיגקייט, און די לעצטע יאהרען האט זיך קאהאנע געווארפען אויף מעטאלא-פלאסטיק, און פאראיאהרען האט ער אין דער היגער קונסט-אויסשטעלונג זיך בעוויזען מיט א ריהע זעהר אינטערעסאנטע ארבייטען.

קאהאנע האט אריינגעפיהרט א ריהע יודישע מאטיווען אין זיינע בילדער און מעטארען; פערגעסענע מצבות, ארכעאישע לייכטערס, די פאעזיע פון יודישע מכשירים — אלץ האט אויפגעלעבט אין קאהאנעס ארבייטען.

F.

קליינער פעליעטאן

נישט קיין וועלף נאר... חזנים

איך האב אמאל געקאנט א יורענע, איז דאס איינענטליך געווען א יורענע ווי אלע יורענעס, האט געקאכט און געבאקען, געלעגען אין קינפעט און זיך ארומגעקריגט מיט די שכנים, געפרעגעלט איינגעמאכטס און כסדר געשריען אויף דער דינסט, הכלל, א יורענע כמו שכתוב, טאקע א יורענע, וואס הייסט א יורענע... האט אבער די דאזיגע יורענע געהאט א שטיקעל חסרון, נישט דא געדאכט, נישט פאר קיין יודישע טאכטער געדאכט. זי איז געווען נישט מעהר און נישט ווייניגער ווי א — נאשערקע, זי האט זייער ליב געהאט פרוכטען, (פירות בלע״ז) וואלט דאס אפשר נאר נישט געווען אזא געוואלדיגער געוואלד, א יורענע א נגידה, זי קאן זיך פארגינען זאל זי זיך קויפען פרוכטען און עסען וויפיל איהר. הארץ געלוסט און זאל איהר וואויל בעקומען איז אבער די יורענע (זאל איהר מיינע ווערטער לגנאי נישט זיין) געווען פון דעם זארט יורענעס, וואס ווילען קיין געלד נישט אויסגעבען.

עס ווילט זיך אבער דאך עסען פירות?

איז די יורענע געפאלען אויף א אריגינעלע המצאה, ווען אלע וואלטען האבען איהר שכל, וואלט ביי יעדען געווען די הוצאה א פיל קלענערע... זי פלעגט זיך אלע טאג ארומשפאצירען איבערן מארק כלומרשט איינצוקויפען פירות, און האט קודם כל ביי יעדען אויבס-קערביל גענומען צו פערזוכען, טועם טעם צו זיין, און אזוי ארום האט זי זיך יעדען טאג גוט אנגעגעסען מיט פרוכט און עס האט איהר א גראשען געלד נישט געקאסט... (עס האט אפילו אויך אמאל געטראפען אז זי האט זיך איבערגעסען און עס האט איהר שפעטער צו טייער געקאסט דער עסק נאר דאס איז נישט שייך צו דעם ענין.)

און איך וואלט אן דער דאזיגער יורענע שוין לאנג געהאט פארגעסען ווען נישט א מאדנער צופאל.

הערט א מעשה:

דעם ווינטער, האט מיר געבעטען מיינער א פריינד א שטענדיגער דאווענער אין דער ווילקער-שוהל, איך זאל קומען אין די דאזיגע שוהל יעדען פרייטאג צו נאכט צו הערען צו א חזן. מילא, האב איך מיר געטראכט וואס קאן דא זיין, אז מיין פריינד איז אזוי פריינדליך און וויל מיר פערשאפען א נחת רוח האב איך צוליב געטון מיין פריינד און בין געגאנגען.

איך בין געגאנגען איין פרייטאג, א צווייטען פרייטאג און א דריטען. און מיין פריינד האט מיר נישט אפגענארט. אלע פרייטאג צו נאכטס האב איך געהערט א פרישען דערווייל בין איך אפיסעל בעקאנט געווארען מיט דער אטמאספערע פון דער שוהל און איך בין דערגאנגען אט וואס:

די מתפללים פון דער דאזיגער שוהל, הגם זיי זענען מתפללים ווי אנדערע מתפללים פון אנדערע שוהלען. א גבאי איז נישט מעהר ווי א — גבאי, און א פעטע עליה געהט נישט צופוס... שמועסען און דאווענען איז נישט בעשאפען געווארען פאר פימפערנאטערס און א „פאראיבעל“ מאכט מען נישט אוועק מיט דער האנד... האבען אבער די דאזיגע מתפללים פון דער דאזיגער שוהל א חסרון — און אפשר איז דאס גאר א מעלה — זיי האבען ליב א — חזן. וואלט דאס אפשר אויך קיין עולה נישט געווען, ס'איז א גרויסע שוהל, מיט אהן עין-הרע נגידישע בעלי-בתים, זיי קאנען זיך פערגינען דעם פארגעניגען, האבען זיי אבער, בעונותינו הרבים, יענער יורענעס חסרון, זיי פוילען זיך אויסצוגעבען געלד אויף א חזן און זיי זענען געפאלען אויף יענער יורענעס שכל; כמעט אויף יעדען שבת לאדען זיי איין א פרישען חזן ער זאל קומען צו זיי דאווענען אויף פראבע... איהר פרעגט וואו נעמט מען אזוי פיל חזנים? דאס איז קיין קשיה נישט, דער תפוצות הגולה איז גרויס און חזנים, וואס ווילען פטור ווערען פון זייערע שטעטלעך, פעהלען נישט האבען זיי כמעט זיי יעדען שבת, א פרישען חזן, און געוועהנליך געפינט מען שוין אויף יעדען חזן א שטיקעלע פגימה'לע, ביי איינעם איז דער „צע“ נישט שטארק פונעלדיג און דער אנדערער, איז געהאקט אויף „עברי“ ביי א דריטען, איז דער „וואלעכיל“ נישט אזוי וואלעכדיג און א פירטער האט אין דערהיים איבערגעלאזט די אינטערטענער...

אויף ימים-נוראים האבען זיי גענומען א חזן, איז ער שוין געווען מיט אלע מעלות, איז זיי ווידער נישט געפעלען געווארען זיין „אנקת מסעלדך“...

דער היוצא לנו מדברינו איז, אז זיי האבען תמיד א חזן און זיי האבען אויף זיך נישט קיין — חזן... פונקט ווי יענע יורענע מיט די פירות...

אין די ווילקער שוהל, וואס טראגט דעם נאמען „ווילקער“ א זכר צו די וועלף, וואס זענען אמאל אומגעלאפען אויפ'ן איצטיגען לאדזער שטח איידער לאדז, איז נאך געווען לאדז, איז אנשטאט די וועלף לויפען איצט ארום חזנים... און דערפאר זאלט איהר קיין פאראיבעל נישט האבען, וואס איך האב דעם פעליעטאן א נאמען געגעבען „נישט קיין וועלף נאר חזנים“...

שר של אש.

Dr. med. J. BETTE
ספעציאל-ארצט פאר אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 6. טעל. 44-95
נעהמט אן פון 8—11 און פון 4—6.

Dr. RÓŻANER
ספעציאליסט פאר הויט-, ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.
היילונג מיט קווארץ-שטראהלען און דיאטערמיע
Dzielna 9 (Narutowicza), tel. 28-98.
נעמט-אן פון 8—10 און 5—8, פרויען פון 3—4
ווארטע-זאל פאר פרויען.

Dr. Z. RAKOWSKI
ספעציאליסט פאר אויערען-, נאז-, האלז- און לונגען-קראנקהייטען.
קאנסטאנטינער 9, טעל. 27-31.
שפרעכשטונדען פון 12 ביז 2 און פון 5—7
נעמט אויך אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17 פון 10—11 און פון 2 3.

Dr. med. H. LUBICZ
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
ספעציאליסט פאר הויט-, ווענערישע און מענער-שוואכע - קראנקהייטען היילונגס-קווארץ-לאמפען (הער-אויספאל).
נעהמט אן פון 8—10 און פון 5—8 אווענד

זונטאג—וואהלען צום סענאט

דאס שטימען קומט פאר אין די זעלבע וואהל-אבוואדען.

די וואהלען צום סענאט וועלען פאר-קומען זונטאג. דאס זעלבע מיינט מען לויט די פארשריפטען פון דער וואהל-ארדי-נאציע צום סיים.

וואהל-רעכט האט יעדער בירגער, וועלכער איז ביים אויסשרייבען די וואה-לען אלט געווען 30 יאהר, וואוינט אינם וואהל-קרייז א יאהר צייט ביז צום טאג, ווען די וואהלען זענען פערעפענטליכט געווארען.

דער בעדינג פון וואוינען א יאהר צייט אינ'ם וואהל-ארט איז נישט נוגע קאלאניסטען, וואס האבען זיך פריש בעז-זעצט אויף זייערע ערטער, ארבייטער וואס, האבען געענדערט זייער וואוינ-ארט צוליב'ן ענדערן די ארבייט; מלוכה בעאמטע, וואס זענען דינסטליך איבער-געטראגען געווארען אויף אנ'אנדער ארט.

יעדע וואיעוואדזטווע בילדעט איין וואהל-קרייז, די שטאט ווארשא בילדעט א בעזונדערען קרייז.

די אפשטימונג קומט פאר אין די זעלבע אבוואדען, ווי בעת די סיים-וואה-לען. די לאדזער וואיעוואדזטווע וועהלט 8 סענאטארען.

די אגיטאציע צום סענאט איז אין פערגלייך מיט דער וואהל-אקציע צום סיים נאר א שוואכע.

אין דער לאדזער וואיעוואדזטווע זענען ארויסגעשטעלט געווארען פאלגענדע ליס-טען: נומער 1 (אונפארטייאישער בלאק מיטצוארבייטען מיט דער רעגירונג); ליסטע נומער 2 (פ.פ.ס.) ליסטע נומער 3 (וויזוואלעניע) ליסטע נומער 7 (נ.פ.ר. רעכטע); ליסטע נומער 10 (פויערן פאר-טיי) ליסטע נומער 11 (מאנארכיסטן) ליסטע נומער 18 (מינדערהייטס-בלאק) ליסטע נומער 24 — (קאטויליש-נא-ראראדע) ליסטע 25 פויליש-קאטויל-שער בלאק (כ. ד. און פיאסט) ליסטע 33 (אגודה און פאלקיסטען) ליסטע 37 („סא-לידארנאשטש").

די וואהלען צום סענאט פיהרט ארורך די לאדזער קרייז-וואהל-קאמיסיע, גומער 14 אונטערן פארזיץ פון פרעזעס פון קרייז-געריכט ריכטער בעלושידסקי.

מארגען שבת-צונאכטס קומט פאר אין צענטראלען יורישען האנדווערקער-פערבאנד (פאלודניאווא 4) א גרויסער פאליטישער מיטינג, אין צוזאמענהאנג מיט די סענאט-וואהלען.

מיטלזיגענישטרעיעלע סוחרים

געהמען אן די פאבריקאנטען.

(ר) די לאדזער סוחרים און פאברי-קאנטען בעקלאגען זיך שוין לאנג אויף די נישט - נארמאלע און כאאטישע בעציהונגען, וועלכע הערשען צווישען פאבריקאנט און סוחר און פערקעהרט. די אנאמאליעס בעשטעהען אין דעם, וואס עס ווערען אין 90 פראצענט נישט אפגעהיט די קויפס און פערקויפס-בעד-דינגונגען, קרעדיט - בעדינגונגען און פליכטען.

צוליב דער דאזיגער סיבה איז לויט דער איניציאטיוו פון לאנדעס-פערבאנד פון טעקסטיל - אינדוסטריעלער פאר-געקומען א קאנפערענץ פון די פאברי-קאנטען - פעראיינען וועגען רעגולירען דעם דאזיגען ענין. נאך א לענגערע דיסקוסיע איז בעשלאסען געווארען צו שאפען א האנדעלס - סעקציע, וועל-כע זאל זיך מיט דעם דאזיגען ענין בעשעפטיגען.

ווייטער איז בעשלאסען געווארען, אז יעדער טראנזאקציע זאל געמאכט ווע-רען צווישען פערקויפער און קויפער שריפטליך און א קאפיע פון אפמאך זאל צוגעשיקט ווערען דער האנדעלס-סעקציע. אויב דער סוחר וועט נישט דערפיהלען זיינע פערפליכטונגען וועט די סעקציע אינטערוועניר, אויב דאס וועט נישט העלפען, וועט די סעקציע מיטטיילען וועגען דעם אלע פאבריקאנ-טען, כדי קיינער זאל מעהר מיט דעם נעגעבענעם סוחר קיין מגע ומשא נישט האבען.

דער סוחר וועט אבער אויך האבען דאס רעכט צו אינטערוועניר אין דער סעקציע, אויב דער פאבריקאנט וועט נישט דערהאלטען זיינע פערפליכטונגען.

האנדווערקער מיט פאטענטען

קאנען שוין בעקומען קארטען.

(—) ווי בעקאנט, איז דער מאגיסט-ראט איצט די ערשטע אינסטאנץ ביים ארויסגעבען די אינדוסטריע - קארטען פאר האנדווערקער. אין צוזאמענהאנג מיט'ן צעכען-געזעץ.

צוליב דעם, וואס דער מאגיסטראט זאגט זיך אפ ארויסצוגעבען אזעלכע קארטען די יעניגע האנדווערקער, וואס האבען נישט קיין פאטענטען פאר'ן יאהר 1927, זענען די ראטמענער מיר מאן, ארוו. וויצמאן און שוואנקאווסקי געווען אין מאגיסטראט אויף א קאנ-פערענץ וועגען דעם דאזיגען ענין.

מצד דעם מאגיסטראט האבען אין דער קאנפערענץ אנטיילגענומען וויצע-פרעזידענט ראפאלסקי, ביורא - שעף זאלעסקי און לייטער בערלינער.

אויף דער קאנפערענץ איז פעסטגע-שטעלט געווארען, אז די רעגיסטראציע-קארטען פאר האנדווערקער זאל מען שוין אנהויבען ארויסצוגעבען. וואס שייך דאס ארויסגעבען קארטען פאר האנד-ווערקער אהן פאטענטען, האבען די מאגיסטראט - פארשטעהער ערקלערט, אז דאס איז אין סתירה צום צעכען-געזעץ און ס'איז בעשלאסען געווארען זיך אנצופרעגען וועגען דעם אין מיניס-טעריום.

טראגעדיע פון אומגליק און פערברעכען.

מוטער דערשטיקט איהר קינד, וואס זי האט געבוירען 3 חדשים נאך דער חתונה

(ט) אין קרייז - געריכט איז נעכטען פארגעקומען דער פראצעס געגען דער 24-יעהריגער וויקטאריא יאוואראווסקא פון נאוואזלאטנע (אונטער לאדז), וועל-כע ווערט בעשולדיגט אין אומברענגען איהר אייגען ניי-געבוירען קינד.

אויף דער בעשולדיגונגס - באנק זיצט א צובראכענע טראגישע פיגור, וועלכע זעהט נישט די וועלט פאר זיך. וועגען דעם, ווי זי איז בעגאנגען דאס פער-ברעכען דערצעהלט די בעשולדיגטע א ליין און וויינט און יאמערט, דערפיי-פערצווייפעלט.

דריי חדשים נאך דער חתונה האט זי דערפיהלט, אז זי געהט געבוירען א קינד... ווי אזוי וועט די בשורה אויפנעה-מען דער מאן? זי האט איבערגעלעבט שרעקליכע קוואלען... יענער, דער טאטע פונ'ם קינד האט זי פערלאזט, דער איצטיגער מאן איז געווען זעהר גוט צו איהר, זי האט איהם ליב בעקומען; און ווי וועט ער זיך בעציהען צו איהר, ווען ער וועט זיך דערוויסען וועגען דעם קינד? עס איז איהר געווען צו נוט מיט דעם איצטיגען מאן און זי האט בעשלאסען נישט צוצושטערען דאס איצ-טיגע גליק...

בעת די ערשטע געבורט - ווע‏הען, וועלכע דער מאן האט אנגענומען פאר עפעס א קראנקהייט, האט זי בעשלאס-סען, אז זי וועט דאס קינד אומברענגען. זי דערצעהלט וועגען דער שרעקלי-כער נאכט פון וועהען, און נאכדעם וועגען דעם פערברעכען. זי האט אלץ גע-טון, ווי אין היץ. (די בעשולדיגטע האט נישט געהאט קיין אדוואקאט, דער מא-מענט פון געבורט-היץ וואלט געקענט גלענצענד אויסגענוצט ווערען).

זי האט דאס ניי-געבוירענע קינד דערשטיקט און בעהאלטען אין הויז אונ-טער א דיוואן.

ווי אזוי האט מען זיך דערוואוסט?

אין דארף איז נישטא קיין סודות, עמיץ פון די פרויען האט עפעס גע-וואוסט, דאס איבריגע איז מען זיך משער געווען און מען האט געבראכט פאליציי.

מען האט דאס דערשטיקטע קינד גע-פונען.

ד"ר אלטערמאן פון קראנקען-קאסע וועלכען דער מאן האט געבראכט צו דער קראנקער, האט אנגעטראפען אויף דער גאנצער טראגעדיע פון פערברעכען. ער האט פעסטגעשטעלט, אז דאס קינד איז געווען א זיבעלע.

דאס געריכט האט גענומען אין אכט די אומשטענדען,ביי וועלכע די אומגליק-ליכע פרוי איז בעגאנגען איהר שרעק-טאט, די גרויסע יסורים, וואס עס איז איהר אויסגעקומען און עס קומט איהר נאך אויס צו לײדען, צוליב איהר פער-ברעכען, און האט זי פער'משפט אויף זעקס חדשים טורמע און אפלעגען די שטראף אויף צוויי יאהר.

Dr. med.
H. GUTSZTADT
ספעציאל-ארצט פאר אקושער-
און פרויען - קראנקהייטען.
Zachodnia 62 23 צעגעלניאנא
טעלעפאן 29-52; 946
נעמט אן פון 4—7 אוונט. אין לעטשניצא
„סאנאטאס" צעגעלניאנא 29 פון 6—8 אוונט

Dr. Med. I. WEINBERG
Cegielniana 47, tel. 26-02.
אינערליכע קראנקהייטען, ספעציעל פאר
לונגען- און הארץ-קראנקהייטען, בע-
שטראהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.
נעמט אן אין לעטשניצע, זגערזשער 17
פון 6—7. אין דערהיים פון 3—5 נאכם

פאר פערגעוואלדיגען א שילערין

לעהרער פער'משפט אויף 4 יאהר טורמע.

(ס) בשעתו האט זיך געקאכט אין טא-מאשאוו וועגען א מעשה מיט דעם לעה-רער טארעאוש סאבאטקאווסקי, וועל-כער האט פערפיהרט איינע פון זיינע שילערינס און האט זי פערגוואלטיגט. פער'משפט פאר פערגוואלטיגונג דאס יונגע מיידעל צו 4 יאהר טורמע און פאר האבען מיט איהר כסדר'דיגע בעצי-הונגען צו דריי יאהר טורמע. צוליב דעם, וואס ביידע פערברעכענס פאלען זיך צונויף, איז די געמיינזאמע שטראף פעסטגעשטעלט געווארען אויף 4 יאהר טורמע.

דער פראצעס פון דעם דערמאהנטען לעהרער איז נעכטען פארגעקומען אין היגען קרייז - געריכט ביי פערמאכטע טירען.

דאס געריכט האט אנערקענט די שולד פון אנגעקלאגטען און האט איהם

סאבאטקאווסקי, וועלכער איז ביזן פראצעס געווען אויף דער פריי, איז באלד ארעסטירט געווארען און מ'האט איהם אפגעפיהרט אין טורמע.

יאהרצייט פון ראדאשיצער רבי

(—) קומענדיגע וואך פאלט אויס דער ערשטער יאהרצייט פון ראדאשיצער רב אליעזר דוד ז"ל, וועלכער איז נפטר געווארען אין לאדז. צום יאהרצייט קלויבען זיך טויזענדער ראדאשיצער חסידים פון גאנצען לאנד קיין לאדז. עס קומט אויך דער איצטיגער ראדאשיצער רבי ר' ישראל יוסף, זונטאג האלב צוויי בייטאג. ער וועט איינשטעהן ביי ה' ש. פיאטרקאווסקי, פאמארסקא נ. 6.

גרויסע הלוואה

אויף קאנאליזאציע.

(ר) פרעזידענט זשעמיענצקי צוזאמען מיט'ן וויצע - פרעזידענט יווילינסקי זע-נען היינט ארויסגעפארען קיין ווארשא אויף קאנפערענצען מיט דעם פינאנץ-מיניסטעריום און „באנק גאספאדאר-סטווא קראיאווענא" וועגען אינוועסטי-ציע-קרעדיטען פאר לאדז. קודם-כל האנ-דעלט זיך וועגען א גרויסער קאנאליזא-ציע-הלוואה.

שרפה

אין א בוי-אונטערנעהמונג.

(—) נעכטען אינדערפריה האט אויס-געבראכען א דראהענדע שרפה אין דער בוי - אונטערנעהמונג פון אינזש. האליץ אויף בענעדיקטא 88.

דאס פייער איז ענטשטאנען אין פאר-טער, וואו ס'האט זיך געפונען דער ברעטער-לאגער. די אנגעקומענע פייערלעשער האבען די שרפה איינגעלאשען ערשט 1 א זייגער בייטאג. דער שאדען בעטרעפט עטליכע צעהנדליג טויזענד זלאטעס.

בעת דער שרפה האט בעקומען שווערע בראנד - וואונדען דער ארבייטער מיעטשיסלאוו סוקיעניק, וועלכען די פאגאטאוויע האט אפגעפיהרט אין שפיטאל אויף דרעוונאווסקא גאס.

דער פארפאל

מיט'ן פוטבאל-שפילער פרייז.

דער מיליטערישער ספארט - קלוב און דער ספארט - קלוב טוריסטען בע-טען אונז מיטצוטיילען, אז דער פארפאל מיט דעם פוטבאל - שפילער פרייז פון מיליטערישען ספארט - קלוב, בעת וועלכען דער לעצטער האט צובראכען א האנד, האט נישט גורם געווען דער שפי-לער פון די טוריסטען באלטשעווסקי. פרייז איז אליין אזוי אומגליקליך אומ-געפאלען, אז ער האט צובראכען א האנד.

ארבייטס-לוינען

פון סעזאן-ארבייטער.

(ר) צוליב דעם, וואס ס'דערנעהנ-טערען זיך די שטעטישע סעזאן - אר-בייטען האט דער פערבאנד פון אינ-סטיטוציע פון עפענטליכען געברויך זיך געווענדעט צום מאגיסטראט וועגען נאר-מירען די ארבייטס - בעדינגונגען פאר די סעזאן - ארבייטער. דער מאגיסט-ראט האט מסכים געווען צו העכערען דעם לוין פון די סעזאן - ארבייטער פון 10 ביז 15 פראצענט.

די ארבייטער פערלאנגען נאך צושלאג פאר יעדען פאמיליע - מיטגליד אין דער הויך פון דריי זלאטעס א וואך.

דער אפמאך וועט די קומענדיגע וואך אונטערגעשריבען ווערען.

מיידעל סס'ט זיך

אויפ'ן קבר פון איהר מוטער.

(ר) נעכטען 12 א זייגער בייטאג האט דער קברן פון בית-עולם אויף נאוואמאניא בעמערקט ליגען א פרויענ-צימער מיט שוואכע סמנים פון לע-בען אויף איינעם פון די קברים. דער קברן האט ארויסגערופען די פאגאטא-וויע פון דער קראנקען - קאסע, נאר איידער די פאגאטאוויע איז אנגעקומען איז די פרוי געשטארבען. דער דאק-טאר האט קאנסטאטירט, אז די פער-שטארבענע האט זיך פער'סמט מיט עפעס א פליסיגקייט.

ווי די ערשטע אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, איז די זעלבסט-מער-דערין א 19-יעהריג מיידעל יאנינא פאוו-לאווסקא, זי האט זיך גע'סמט אויפ'ן קבר פון איהר מוטער. די סיבה פון זעלבסטמארד איז נישט בעוואוסט.

אין די אפטייקען

היינטיגע נאכט-דיזשורען.

(ב) היינט בייגאכט דיזשורירען פאל-גענדע אפטייקען: מ. ליפיעץ, פיעטרי-קאווער 193; ע. מילער, פיעטריקאר-ווער 46; גראשקאווסקי, קאנסטאנטי-נער 15; פערעלמאן, ציגעל-גאס 64; ניעוויאראווסקי, אלעקסאנדראווסקא 37; יאנקעלעוויטש, אלטער מארק 9.

די פרעמיערע

אין „אררט".

(—) די נעכטיגע פרעמיערע מלוה מלכה" אין „אררט" איז ארויס מיט דעם גרעסטען ערפאלג, אין דעם דאזי-גען פראגראם זענען ווידער פערהאן א גאנצע רייהע אריגינעלע און איינגעאר-טיגע נומערען, ווי מיר זענען דאס גע-וואוינט כסדר צו זעהען אין דעם דא-זיגען טעאטער. דער עולם האט יעדען נומער אויפגענומען מיט שטורמישע אפ-לאדיסמענטען. אויך די מוזיק צום איצ-טיגען פראגראם איז פולשטענדיג ניי און שעהן. דער 5-טער פראגראם וועט זיך זיכער לאנג האלטען אויף דער ביהנע פון „אררט".

א גענויע אפהאנדלונג וועלען מיר נאך געבען.

שבת גרויסער פורים-באל

אין „הזמיר".

מארגען, שבת 10 אווענד קומט-פאר דער לאנג-ערווארטעטער טראדיציאנע-לער פורים-באל אין „הזמיר. דער זאל פון דער בילדער - אויסשטעלונג אויף קאשטשושקי 21 וואו דער באל וועט פארקומען איז ספעציעל צו דעם צוועק דעקארירט געווארען.

דאס פראגראם פון אווענד, אין וועל-כען עס נעהמען אנטייל דער „הזמיר"-כאר, „הזמיר"-קווארטעט, די שוישפילער פון „אררט" א. א. וו. פערשפרעכט צו זיין העכסט אינטערעסאנט און פערווי-לעריש.

דער שלאגער פון פראגראם וועט זיין י. אבערזשאנעקס רעוויע „די מאדערנע מגילה" אין דער אויפפיהרונג פון „אררט" אנסאמבעל.

פון „גאנג".

(—) דער איצטיגער פראגראם אין „גאנג" אונטערן נאמען „דער שמייכעל פון וויען" נעהט מיט גרויס ערפאלג, אלע נומערען ווערען דורכ'ן פובליקום אויפגענומען מיט אפלאדיסמענטען.

קינא „ERA" פרי-העד „פלארא" זאווישא 22 (באלוט)

גרויסע קריגס-עפאפיי! די בלוטיגסטע מלחמה פון די פעלקער 1914/18

„VERDUN"

גרויסע קריגס-עפאפיי!
די איינציגע אויטענטישע אויפנאהמע פון דער גרעסטער דראמע פון דער מענשהייט אין 12 אקטען
צום ערשטען מאל אויפ'ן עקראן!

Wilhelm II, Hindenburg, Ludendorf, Kronprinz, Poincare, Petin.

דער פילם „VERDUN" איז נישט קיין קינצליכע שאפונג, זיין רעזשיסער איז געווען די געשיכטע אליין, די אקטיארען, די בעטייליגטע העלדען. „VERDUN" דאס איז א געמיינזאם קבר פון מיליאנען מענשען, וואס האבען זייער לעבען אוועקגעגעבען פאר זייער פאטערלאנד.

בעמערקונג: דאס געעהרטע פובליקום ווערט געבעטען צוליב'ן געדראנג צו קומען אויף די פריהערדיגע סעאנסען.

כשר לפסח

צערעס

שפייזעפעטס

CERES Tłuszcz Jadalny

איז די בעסטע, אויסשליסליך ריינע פלאנצענפעטס. עס ווערט עמפפעהלען אויף פסח אלערזייטיג צום

קאכען באקען בראטען

155

פערלאנגט אויסדריקליך „צערעס" מיט'ן פסח=שטעמפעל און ווארפט צוריק מינדערווערטיגע אונבעקאנטע פעטסען.

עס איז וויכטיג וגר צו פערלאנגען צערעס. איהר מוזט אויך זיך איבערצייגען צו דער סוחר גיט אייך די עכטע צערעס. צערעס איז עכט נור אין פאקעטען מיט א גרין-רויטען שליף און מיט'ן אויפשריפט „צערעס". עס ווערט קיינמאל נישט פערקויפט אהן פערפאקונג

„SATURNIA" S. A. Warszawa.

וויכטיג פאר פערלאבטע.
די מעבעל-טישלעריי פון

A. Müller, Wschodnia 65

G. GÜNTHER אינהאבער

עמפפעהלט אין א גרויסער אויסוואהל שפייזע-צימערן, שלאף-צימערן, הער'ען-צימערן, אכען-מעבעל, פאליטור- און ענצעל-מעבעל 089

צו מעסיגע פרייזען און גינסטיגע צאהלונגס-בעדינגונגען

געגרינדעט אין 1876. געגרינדעט אין 1876.

ס'ווערט געבעטען אונזער לאגער צו בעזוכען.

לונגען-קראנקע

פרעגט אייער דאקטאר און ער וועט בעשטעטיגען, אז פון סוכאטעס שטארבען אממייסטען מענשען, ווי פון אנדערע קראנקהייטען. יעדער איינציגער, וועלכער ליידט אויף א הוסט, בראנכיט, כריפקע, לונגען-פלעגמע, ווי אויך אויף קאקלוש, דארף זיך זאפארט נעהמען צו היילען. א גוט מיטעל צו לונגען-קראנקהייטען האט זיך ארויסגעוויזען דער פרעפאראט

„FAGOSOL"

ביים בענוצען Fagosol פערשווינדט דורך א קורצע צייט דער הוסט, דערוועקט אנ'אפעטיט און דער קראנקער ווערט דיקער. Fagosol קען מען בעקומען אין אלע אפטייקען.

289

השבת אבדה

פאהרענדיג פון נארוטאוויטשא ביז פלאץ ריימאנטא האב איך פערגעסען אויפ'ן טראמוואי נומער 7 א צייכנונג וואס פאר קיינעם האט ער קיין ווערט און פאר מיר איז דאס א גרויסער שאדען איך בעט דעם עהרליכען פינרער אפצוגעבען גדאנסקא 25 ביי גאר-פינקעל.

אכטונג!

נאכ'ן צוריקקעהר פון אויסלאנד און לאנג יעהריגער פראקטיק האב איך ערעפענט א ספעציעלע ווערקשטעל

פון מענער- און קינדער-העמדער

ווי אויך איך נעהם אן בעשטעלונגען פון אייגענע און אנפערטרויטע סחורה. אויספערטיגונג לויט פאריזער און ווינער מארעלען —):(— צו צוגענגליכע פרייזען.

Praeownia bielizny Wiedeńskiei

J. KOHN, Łódź, Pomorska (Średnia) 4.

Institut de Beauté

Anna Rydel,

(Diplomée de l'Uniwersité de Beauté Paris)

Cegielniana 19, m. 8 tel. 69-92.

Pielęgnacja skóry i włosów. Specjalne masaże twarzy i ciała. Masaże odtłuszczające. Usuwanie zmarszczek, brodawek, piegów, wągrów i innych defektów cery. Usuwanie włosów elektrolizą. Elektroterapja. Solux Przyjm. od 10-j do 8-ej wieczorem. 629

די אגודה מיט איהר אלטע שקר'דיגע דרכים, וויל אייך ווידער פערפיהרען, אז איהר זאלט שטימען פאר איהר, הגם די מוסרים ווייסען, אז די אלע שטימען וואס ווערען אפגעגעבען פאר זיי זענען ארויסגעווארפען. הארך זיך נישט צו צו זייערע צביעות'דיגע רייד, אפילו זייערע נאהענטסטע שותפים האבען זיך פון זיי אפגעווענדעט.

פון אייער שטימען איז אפהענגיג די וואהל פון אונזער קאנדידאט צום סענאט ה' שלמה בודזינער.

א פראקטיצירטער אינקאסענט

זוכט א פאסטען

גוט בעקאנט אין דער שטאט און אומגעגענד, פיהרט אדורך סאנדראווע זאכען, קען אויך איבערנעהמען אין אדמיניסטראציע הויזער. אפערטען אונטער „K. F." אין אדמינ.

מעבלירטע צימערן

זענען ערעפענט געווארען אויף קילינסקי 60 שטערן

צו פערדינגען

א געוועלב אויף מצות אויף דער ברזעזינער גאס 25. צו ערפאהרען פולנאצנא 14 ביי סטריכארש. 631

בעקאנטמאכונג.

איך מאך בעקאנט, אז איך בעזיץ אנ'אויסוואהל פון פערשידענע היסטארישע בילדער האנד-מאלעריי אויף לייווענד ווי אויך ראהמען צו בילינע פרייזען ווי אויך אויף אויסצאהלונגען וואלבארסקא 25 ביי עליאש בערקענפעלד. 659

א וועש-נייהערין

ווערט געזוכט צו גע-פוצטע און איינפאכע געשעפטס-וועש ביי פרעס-מאן פאנסקא 13 פראנט 3 שטאק (זשעראמסקי גאס)

א שותף

צו א פוטער און אייער געשעפט אין א גוטען צענטרום ווערט געזוכט עס קען זיין ווייניג געלד, נאר א פאכמאן. ערפאהרען נייע צעגעלניאנא 24. וויילאנד אין געוועלב.

א לעהרלינגעל

צו צאהן-טעכנישער ארבייט פון אנשטענדיגע על-טערן קען זיך מעלדען שענקעוויטש 26 ביים צאהן=ארצט

NOWOŚĆ — Nowość — Nowość

צום פריהלינג: קרעטען=פאלטענס | צום זומער: גאזעלען און פיקסען

צום ווינטער: לאפקאווע פאלטענס ala ברייטשוואנצען

עמפפעהלט אויף גינסטיגע בעדינגונגען

12 A. Fiszlewicz 12

NARUTOWICZA

Telefon 34-66.

8=ונגדאמען און הערן!

איך מאך בע-קאנט, אז די מאניקוזשיסטקע פרל. בראניא וועלכע האט געארבייט אין דער פירמע פיליבאווסקי, צעגעלניאנא 53 ארבייט איצט אין מיין אנשטאלט פאלודניאווא 15 (איינגאנג דורכ'ן טויער) מיט אכטונג

G. WYGOCKI פאלודניאווא 15

בעקאנטמאכונג.

דערמיט מאך איך בעקאנט דער געעהרטער קונדשאפט, אז מיין

שיד-געשעפט אויף זאוואדזקא 21

איז פערזעהן מיט א רייכען אויסוואהל פון פערשידענע קינדער שיך און פאנטאפעל צו קאנקורענץ פרייזען. איך בעזיץ אויך אויף לאגער פערשידענע ספארט=פאנטאפעל, אויך שטובען=פאנטאפעל ווי אויך מענער=און דאמען=שיך

מיט אכטונג ש. סטראוטשינסקי

21 זאוואדזקא 21

טלתים-פאבריק

אייפארבייטונג פון וואלענע, האלב-וואלענע, זיידענע טלתים נאך פערשיעדענע, ווי אויך טלתים-קטנים הורט און דעטאל. מיט אויספערטיגונג, אויך גארטלען, שפאניעס און ציצית צו בעקומען ביליגער ווי איבעראל

ביי א. ח. ציטרינאווסקי קאמיענגא 1.

298 אין צוזאמען טויער פארטער. קומט און איבערצייגט אייך! באמערקונג: מ'הערען אויך אנגענומען אלטע טלתים צו תמשען.

אן אויסלענדישע ריץ - מאשין

אין בעסטען צושטאנד צו פערקויפען אין גילזען-פאבריק „רעקארד" זאוואדזקא 34.

33 יודישע וועהלער! די איינציגע ריין יודישע ליסטע איז 33 33

מיר פאדערן אייך אויף צו געהן היינטיגען זונטאג, דעם 11-טען מערץ צו די סענאט=וואהלען און אלע ווי איינער זאלט איהר שטימען נאר פאר דער איינציגער ריין-יודישער ליסטע 33.

נערענקט, אז מיט אייער אפגעבען א שטים פאר'ן „18" העלפט איהר צו ארויפפיהרען אין סענאט אריין א נישט-יוד, דער רייטש שפיקערמאן. נערענקט, אז דאס וואס מ'וויל אייך פערטומלען די מוחות, בכן שפי-קערמאן איז שוין געוועהלט געווארען אין סיים אין קאנינער וואהל-קרייז, איז א שקר מוחלט. דארט איז גאר געוועהלט געווארען א געוויסער יוליאן וויל. אזוי ארום גיט איהר בשום אופן נישט אפ אייער שטים פאר א יוד, שטימענדיג אויפ'ן 18.

נערענקט, יודישע וועהלער, אז צום סענאט האט די איינציגע יודישע ליסטע 33, די בעסטע אויסזיכטען א דורכצופיהרען א מאנדאט. זייט-זשע דער-ריבער נישט גלייכגילטיג, נאר נעהט אלע צו די אורנעס און העלפט צום נצחון פון דער ליסטע 33.

אלגעמיינער יודיש-נאציאנאלער וואהל-בלאק.

אויפפאדערונג. די פערוואלטונגען פון אלע סעקציעס, וואס זענען אנגעשלאסען אין פאלקס=הויז און אלע אקטיווע מיטארבייטער ווערען דרינגענד אויפגעפאדערט זיך צו שטעלען ווי איין מאן מארגען, שבת, 8 אין אוונד אין פאלקס-הויז, זאוואדזקא 5 צו דער ארגאניזירונג פון דער ארבייט צו די סענאט=וואהלען.

קומט דורכאויס. שטעלט זיך צו דער ארבייט. קומט דורכאויס.

אכטונג צעירים! מיר פאדערן אייך אויף דיסציפלינאריש זיך צו שטעלען צו דער ארבייט צו די סענאט=וואהלען און זיך רעגיסטרירען אין אונזער ביורא היינט פרייטאג ביז 2 מיטאג און שבת=צו=נאכט'ס א גאנצע נאכט.

צעירים, העלפט צום נצחון פון דער ליסטע 33!

וואהל-קאמיטעט פון „צעירי אגודת ישראל" ביים אלג. יוד. נאצ. בלאק.

ענגלישער זאל

אלעע 1-מער מאי נומ' 2.

וויכטיג נייעס! היינט פרייטאג, 9 אוונד ווערט געעפענט דער גרויסער ענגלישער זאל. ס'ווערט געגעבען 3 פארשטעלונגען מיט'ן אנטייל פון וואונדער-קינד פון 8 יאהר, האריא אריעל. ס'ווערט געשפילט די גרויסע אויסשטאטונגס-פיעסע — דער

בלינדער מאלער

מארגן שבת, 9 א זייגער אוונד – די שוין לאנג נישט געשפילטע אפערעטע פון לאטיינער

דוד'ס פידעלע

אפערעטע אין 5 אקטען מיט גע-זאנג און טענץ. — די הויפט-ראלע דוד—מ' בערנער; אין דער ראל „יאנקעלע" — דאס וואונדער-קינד — הארי אריעל. —

מארגען שבת, 3.30 נאכמ. צו בילינע פרייזען—ווידערהאלונג

בלינדער מאלער

אין 3 אקטען מיט עפילאג פון ל. פריימאן. מאטא: „וואס געווען, איז געווען, זיין וועט נישט מעהר". — די הויפט-ראלע: „דער בלינדער מאלער"—ה' יאקובאוויטש.

עס נעהמען אנטייל אין די אלע פארשטעלונגען פאלג. קרעפטען: פרויען: אריעל, לעמבערגער, קראזא, רעשעלבאך, ראזענשטיין. מענער: יאקובאוויטש, בערגער, ראזאנאו, ווידאווסקי, בארסקי, גליקסמאן, האגינבאם און אנד. ס'נעמט אנטייל א גרויסער סימפאנישער ארקעסטער. טעכנישע לייטונג: ראזאנאו, סופליאר: הערצבערג.-בילעטען אויף די אוונד-פארשטעל. פון 1—2 זל. אויף די נאכמ.-פארשטעל. פון 75—1.50 זל. צו בעקומען היינט פון 5 א זייגער ביי דער קאסע, שבת – פון 10 א זייגער פריה אהן הפסקה.

בעמערקונג: קיין הנחה-בילעטען ווערט דורכאויס נישט געגעבען.

מעכאניש. שלאסער-ווערקשטעל
W. MACIASZEK, Łódź, ul. Pusta 5
מיר בויען: שפול-מאשינען, שלויך-שפול-מאשינען, טרייב-מאשינען, קרייץ-שפול-מאשינען, טריקאט-שפול-מאשינען נייע סיסטעמען טרייב-מאשינען אויף זיידע און שפול-מאשינען אויף זיידע אויך זייער מאשינען צו גלאנצען גארן, טראנס-מיסיעס ווי אויך פערשידענע מאשין רעפעראטורען און שחיסען פון פערשידענע מעטאלען.
794

בייקה = מאשינען
קויפט נישט בעפאר ביז איהר וועט נישט בעזוכען מיין אגענטור פון די בעסטע מאשינען אויף לייכטע בעדינגונגען, קומט איבערצייגט אייך ביי י. שטשענשליווי אלעקסאנדריסקא 27 (מרדכי גבאי'ס גאס). 457
בעמערקונג: רעפעראטור אויף דער שטעל.

די מאדערנסטע לאמפען
פאר שפייזע-צימערן און קאבינעטען
קויפט זיך אמבעסטען צו פאבריקס-פרייזען נור ביי
א. י. אייזנער, פאלודניאווא 25.
בעמערקונג: ס'ווערען אויך אנגענומען אלערליי איבער-ארבייטונגען פון גאז אויף עלעקטריע, ווי אויך אקסעדירט.

ווי׳כטיג פאר דאמען!
אויף אויסצאהלונג: ווי מענטעל, קאסטיומען, נאר אויף בעשטעלונג. אייגענע אטעליע לויט דער לעצטער מאדע. רעיעלע בעהאנדלונג. פינקטליכע אויספערטיגונג. ביליגע פרייזען.
A. BERGER. Południowa 6.

בייטארינס,
וועלכע האבען אבערלאג-מאשינען און פערשטעהען ערשטקלאסיגע ארבייטען אין דאמען-קאנפעקציאן אויס-צופערטיגען, קענען זיך מעלדען:
גדאנסקא גאס № 28, וואוינונג 5.

MAGAZIN OBUWIA
Alfred HEINE
POMORSKA 24
(Średnia)
עמפעהלט אין א גרויסען
אויסוואהל
שיך
מענער
דאמען
און קינדער
די פירמע איז געווארען בעשאנקען אויף דער אויסשטעלונג אין לאדז מיט אן אנערקענונגס-דיפלאם פאר די סאלידע אויספיהרונג.
צוגענגליכע פרייזען. צוגענגליכע פרייזען.

וויכטיג פאר בעל-שמחות
איך גיב אויף אפנויץ
געפעסער, גאפעל, לעפעל, מעסער, ווינער שטיהל א. אז. וו. צו ביליגע פרייזען! עכט כשר!
מיט אכטונג **פרידוואלד,**
פאלודניאווא 10.
בעמ.: דער זאל ווערט אויך אבגעגעבען אויף חתונות.

לאמפען
עלעקטרישע אין א גרויסען אויס-וואהל פון אייגענער אויסארבייטונג פון בראנז פון די נייעסטע מאדעלן עמפפעהלט
A. REJDER
56 Wschodnia, 56 tel. 67-64,
גינסטיגע בעדינגונגען.
— קאנקורענץ-פרייזען. —
אכטונג! רעפעראטור און איבערארבייטונג פון פערשידענע לאמפען. 666

Lekarz-Dentysta
JAKÓB KARMAZYN
ul. Południowa 2
פאר פערזיכערטע אין קראנקען-קאסע ספעציעלע הנחות ביים בעשטעלען קינסטליכע ציינער, ווערט אויסגעהיילט די ציינער און בעזייטיגט קראנקע ווארצלען אהן שמערצען בעראמונג אומזיסט.
858

פעלד-בעטען
לעזשאקעס, קינדער-שטיהלען פון דער פירמע
„OMEGA"
מיט פיל יעהריגע גאראנטיע
פאבריק לאדז, יוליוש-גאס 4.
צו בעקומען אין אלע מעבעל-געשעפטען

לעטשניצע „זדראוויע"
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
אויף נאוואמיעסקא 3 (וואסבאדנא 13) טעלעפאן 37-76.

אויגען קראנקהייטען	ד"ר קראוש	3—4, זונטאג 10.30—11.30
נערווען קראנקהייטען	ד"ר בראניסל. פרענקעל " קלאזענבערג	12.30—1.30, חוץ פרייטאג מיטוואך, שבת, זונטאג 11—12
מאגען און קישקע קראנק.	ד"ר אלכסנד. מארגאליס	2—3 אחוץ זונטאג, דינסט.
אינערליכע קראנקהייטען	ד"ר גיביאנסקי " קאץ " לעווי " מאי הענריק	$9^1/_2$—$11^1/_2$ זונטאג $9^1/_2$—11 12—2 זונטאג 1—12 3—$4^1/_2$ זונט. 1—2 11 — 12 זונטאג 11—12
קינדער קראנקהייטען	ד"ר סאלאוויטשיק ארק " מאשלאנסקא " פרעבנער	11—12.30, 3—5, ז. 12—2 1.30—2.30, זונט. 10.30—12 5—6.30, זונטאג 9—10.30
כירורגישע קראנקהייטען	ד"ר גאלדמאן " פערליס	טעגליך 2—3 12-1.30, 6-7.30, זונט 11-1
פרויען קראנקהייטען	ד"ר אראנסאן " אייגעראווא	12—1, זונטאג 12—1 10.30-11.30, דינסט. 1.30-2.30
נאז, האלז און אויערען קראנקהייטען	ד"ר ראבינאוויטש	12—2, זונטאג 12—1.30
הויט און ווענערישע קראנקהייטען	ד"ר פאלק " זאנענבערג	3.30—4.30, זונטאג 9—10 11—12, זונטאג 11—12
רענטגענאלאג	ד"ר מיילסאן	3—7
ערצטליכע אנאליזען	ד"ר מ. קאצען	

וויזיטען אין שטאט. :—: פאקען-שטעלען. :—: רענטגענאגראפיע. :—: זעמטליכע דורכשטראהלונגען (קווארץ-לאמפען). :—: אלערליי אנאליזען און אונטערזוכונגען
די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אווענד.
זונטאג פון 8.30 ביז 2 א זייגער נאכמיטאג.

Dr. med.
NIEWIAŻSKI
Sienkiewicza 34
tel. 59-40.
ספעציאליסט פאר סיפילים, טריפער און הויט-קראנקה בעהאנדל. פוזמענער-שטעכט נעמט אן פון 5—9 אווענד

Dr. med.
WOLF EYCHNER
פרויען - קראנקהייטען און אקושעריע
וניערזער 11 טעל. 34-72.
געהמט אן אין דער לעטשניצע פעטריקאווער 194 פון 12—2 נאכמ. און דערהיים פון 6-8 אוו.

מאסאזש- און הייל-גימנאסטיק-שולע און קאבינעט
פון דר. מעד.
ב. שמירגעלד
צעגעלניאנא 6, טעל. 51-89.
ימקענבינער - פערקרימונגען, פאראליזען, נערווען-שמערצען, אסטמא, ארטריטיזם, שוואכע-ערשטאפונג, גינעקאלאגישע מאסאזשען, בעהאנדלונג פון ראכיטישע קינדער (גרופען).
נאך דעם ענדיגען די שולע, ... א צייגניס
עמפפאנג פון 3—5 נאכמ

באדע-וואנעס

אלערארט
וועש-קעסלען

אין ווענמליכע ביבער-שפין-טעפ
„ZGODA"
בעקומט מען ביי דער בעוואוסטער פירמע
34 ציגעל-גאס 34, אין הויף, עקע פעטריקאווער
טעלעפאן 51-34.
בעמערקונג: וואנעס ווערען אויך אויסגעבארגט.

Dr ADAM
GROSGLIK
Al. Kościuszki 27,
tel. 51-78.
הויט און ווענערישע קראנקהייטען און ליבעס-קראפט איגמאט.
נעמט אן פון 4—7 אין אוונד.

Dr Med.
J. PIK
Kolczańska 57, tel. 23-77
parter
נערווען-קראנקהייטען
פערכישע היילונג פון ועררייטען און נערווען-ליידען. (פסיכאנאליז) .·. לעטשניצע-פרייזען פאר אנגעשטעלטע.

Dr. HELLER
ספעציאליסט פאר הויט-און ווענערישע קראנקהייטען.
2 נאווראט 2
נעמט אן ביז 10 פריה, 1—2 און פון 4 ביז 8 אוו. פאר פרויען ספעציעל פון 4 ביז 5 נאכמיטאג. פאר אנגעשטעלטע לעטשניצע-פרייזען.

לעטשניצע פון דאקטוירים ספעציאליסטען
בושעושינער 11, טעל. 37-63
אפען פון 9 פריה ביז 7 אווענד.

ד"ר וואלינסקי	נאז, האלז, אויערען קר.	3—4
ד"ר קערשנער	קינדער קראנקהייטען	$9^1/_2$-12 5-4
ד"ר שיפמאן	אינערליכע קראנקה.	11—1
ד"ר לוביטש	הויט-און געשלעכטס-קו.	12—1
ד"ר שמירגעלד	נערווען און גייסטיגע קר.	$12^1/_2$—2
ד"ר גאלדבלאט	אויגען-קראנקהייטען	12—1
ד"ר עליאסבערג	כירורגישע-קראנקה.	1—3
ד"ר בערגסאן	פרויען און געבורט-הילף	3—4

פסיכא-טעראפיע, שפראך-שטערונגען ווי שטאמלען א. א. ווי פאקען-שטעלען, קינסטליכע בערג-זון-בעשטראהלונג איינשפריצונגען, מאסאזשען, עלעקטריזאציע, אפעראציעס. אויף פערלאנג—וויזיטען אין שטאט.—אין לאבאראטאריום ווערען אנגענומען אלע ארט אנאליזען, ווי אויך פלעגמא און בלוט.
אימפונגען געגען שקארלאטין.
ווי אויך א דענטיסטישער קאבינעט.

ד"ר זילבערשטיין	צאהן-ארצט	10—2 נס.
ד"ר לאזשינסקי סטאראפאלסקא	צאהן-ארצט	3—7

קינסטליכע ציינער, קראנען, מאסטען א. א. וו.
די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאג.

קינא „סירענא"
KINO TEATR „SYRENA"
ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL 49-46
אלעקסאנדראווסקא 47, טעל. 49-46.

היינט און פאלגענדע טעג! נאר ביז מאנטאג ד. 12. מערץ איינשליסליך! די גרעסטע פרעמיערע!
דער ליבלינג פון אלע, דער 100-פראצענטיגער מאנסביל **MILTON SILS** ווי אויך די פרע-מירטע שעגהייט **BETTY BRANSON** און **NOAH BEERY** אין דער גרויסער שפאנענדער דראמע א. נ.:
דער אינזעל פון די צום טויט פערמשפטע
1) דער עהרליכער לאוועלאס, 2) דער מיליארדער אלס שאפער, 3) אין דער נעץ פון שאנטאזשיסט, דאס זענען די פאסטיגירענדע מאמענטען פון דעם פרעכטיגען בילד. | דער זאל איז בעהייצט. | פערשטארקטער ארקעסטער. | אין ווארטע-זאל זענען אויסגעשטעלט ראדיאפאנישע אפאראטען.
אנאנס: קירצליך **TOM MIX** אין בילד **הינטער דער שלייער פון דער נאכט** און דער פילם **פאראדע פון טויט.**

ZŁOTY MEDAL na WYSTAWIE w KATOWICACH 1927.
Zastępca na Łódź: S. B. Redlic, Łódź, Pomorska 19.

W związku z WALORYZACJĄ CEŁ

PÓŁNOCNE TOWARZYSTWO TRANSPORTOWE i EKSPEDYCYJNE Sp. Akc.

Łódź, Andrzeja 6, tel. 3-67 i 3-77.

podaje do ogólnej wiadomości, iż w myśl okólnika Ministerstwa Skarbu L. D./IV/205/III 28 z dnia 3 marca 1928 r. wszelkie towary zgłoszone do rewizji celnej (zadeklarowane) do dnia 14-go marca r. b. i przewiezione do SKŁADÓW WOLNOCŁOWYCH korzystają z przywileju i będą opłacały dotychczasowe cło w ciągu roku. W związku z powyższym polecamy nasze

obszerne bocznicowe składy wolnocłowe przy ul. Jerzego 8

oraz na terenie Łódź-Fabryczna dla magazynowania towarów celnych.

SPLENDID

היינט און פאלגענדע טעג!
דאס מעכטיגסטע פילם-מייסטערווערק!

היינט און פאלגענדע טעג!
דאס מעכטיגסטע פילם-מייסטערווערק!

דער צאר - און - דער פאעט

צאַר ניקאָלאַי דער I-טער און א. פּושקין.

די ליבעס-אינטריגעס פון צאַר ניקאלאַי דער I;
די ליבע און טויט פון אַלעקסאנדער פּושקין.
גרויסע עראטישע דראַמע אין 12 אַקטען.
3-טער פילם פון דער גאָלדענער סעריע פון דער סאָוויעט. פּראָדוקציע אין מאָסקווע.

הויפּט-פּערזאָנען:

צאַר ניקאלאַי I.	K. N. Karenin
אַלעקסאנדער פּושקין	S. Czerniakow
נאַטאַליאַ פּושקין	D. W. Wołodka
פּארוטשניק דאנטעס	B. Tamarin

אָנהויב 4.30 אַ זייגער נאָכמיטאָג. מוזיקאַלישע אילוסטראַציע אונטער דער לייטונג פון ה' א. טשודנאָווסקי. אָנהויב 4.30 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

Czary

היינט און פאָלגענדע טעג!

צום ערשטען מאל אין לאָדז! 12 גרויסע אַקטען! צום ערשטען מאל אין לאָדז!

דער אונבעזיגטער קעניג פון הומאָר! וויץ, געלעכטער, געזונדער הומאָר—דאָס זענען די ווירקזאַמסטע וויטאַמינען פון אַלע קינא-ליבהאָבער!

CHARLIE CHAPLIN

אין דער שאמפּאנער, שפּריצענדער מיט הומאָר און טעמפּעראַמענט פּארם אונטער'ן נאָמען:

„דער באָקסער אין דער עקראַן-שטערן"

אין דעם פילם שטייגט Charlie Chaplin אריבער זיך אליין. דער פילם צווינגט יעדען איינציגען צושויער צום אונאויפהערליכען הוראַגאַן פון געלעכטער.
אָנהויב 3.30 נאָכמ., שבת און זונטאָג—1 אַ זייגער. אויף'ן ערשטען סעאַנס זענען אַלע פּלעצער צו 75 גראָשען. פּערגרעסערטער אָרקעסטער אונטער דער לייטונג פון ה' מאַנדאַמירסקי.

CORSO

צום 1. מאָל אין לאָדז
לעצטער פילם און פון דער נייעסטער פּראָדוקציע 1927–28
סענסאַציע! גרויסע סענסאַצ. וועסטערן. דראַמע אין 9 אַקט.

דער רויב-פויגעל פון די פּאמפּאסען

אין דער הויפּט-ראָלע KEN MAYNARD מיט זיין פערדעל Tarran
אויסער'ן פּראָגראַם: א פאַרס אין 2 אַקטען.

ODEON

היינט און פאלג. טעג! צום 1. מאָל אין לאָדז!
דער ליבלינג פון פובליקום Harry LIEDTKE
אין זיין נייעסטער קרעאַציע – פּראָדוקציע 1927–28 אין בילד:

א ווייבעל אויף א מעת-לעת

פרעהליכע קאָמעדיע אין 10 אַקטען. אין די הויפּט-ראָלען: Harry Liedtke i Lotta Neuman
אויסער'ן פּראָגראַם: א פאַרס אין 2 אַקטען.

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג!

דאָס מאָנומענט. מייסטערווערק לויט דער ערצעהלונג פון גראַף ל. טאָלסטאָי

תחית המתים (Zmartwychwstanie)

עפּאָכע-דראַמע, וואָס שילדערט די פּאָלגען פון די לייכטזיניגע ליבעס פון גרויספירשט אין 10 גרויסע אַקטען. —— אין די הויפּט-ראָלען:

DOLORES DEL RIO, ROD LA ROCQUE

דאָס בילד ווערט אילוסטרירט מיט געזאַנג, אויסגעפיהרט פון קינסטלערישען כאָר „Harmonja"

כל דכפין ייתי ויכול

מצה-רייבעכץ, כשר לפסח

אפילו ליראים וחרדים פון גוטע מצות, וואָס ווערען געבאַקען אויך געמאָהלען בפה לאָדז תחת השגחת הרא-ביגאַט יחי' פה לאָדז שעהן און טרוקען מיט אַלע מעלות צו זעהר ביליגע פּרייזען. שוין צו בעקומען אין די בעוואוסטע מיהל שוו, יאַקובאַ 2. עס ווערט אויך אָנגענומען צו מאָהלען פון בעקערס מיט ביליגע פּרייזען! געדענקט די אַדרעס יאַקובאַ 2. 899

Biuro Próśb

przy ul. PAŃSKIEJ 1

ש. האָכבערג טעל. 36-77

בעמערקונג: איך נעהם אויך אָן צו ערלעדיגען דאָקאַ-דאָווי זעזנאַניעס אויפ'ן יאָהר 1928. 848

פראַנצויזישע שרינדען

די ריכטיג קינסטלערישע ווערען אויסגעפיהרט נאָר ביי צוקער קאָנסטאַנטינער 15. בעמער-קונג: ספּעציעלער פּערסויף פּאַר פּריזיערקעס פון פערשידענע פאַלקעס מיט פּאַרי-זער שרינדען

Skład Apteczny i Perfumerja

M. WOLLMAN

12 ZAWADZKA 12

עמפּפעהלט א רייכען אויסוואַהל

פון די נייעסטע פּערפוּמען

טואַלעט-זייפען, קרעמען, פּודער, קעלנישע בלומען-וואַסערן ווי אויך אַלערליי קאָסמעטיק צו קאָנ-קורענץ-פּרייזען! פאַר ענגראָסיסטען ראַבאַט!
בעמ.: פּודער קאָטי און הוביגאַן אויף דער וואָג.
ס'איז אָנגעקומען שלאַנק-בעדער פון ד"ר לייכנער № 1001
יעדע פרוי ווערט פּערפומירט מיט די בעסטע פּערפומען גערלאינע וואונדערליכע געשאַנקען! קומט און איבערצייגט אייך!

שפּאַרזאַמקייט מאַכט רייך!

די בעסטע איינקויפס-קוועלע פון מעבעל אין די פירמע:

Z. BOCIAN

Piotrkowska 41
w podwórzu

מעבעל

און טאַפּעציר-אויסאַרבייטונגען

בעמ: ס'איז דא געלעגענהייטליך צופערקויפען א משעטשאַטאַיע שלאַפציממער צו זעהר ביליגען פּרייז.

איילט דער יום-טוב רוקט אן

נאָר פאַר 250 ווערט איבערגעמאַכט און אי-בער געפּאַסאָנירט דאַמען און מענער-היטען ווי אויך קינדער-היטען פון גאָר אַלט ווערט געמאַכט גענצליך ניי, לויט די נייע מאָדעלן און פאַסאָנען פּינקטליכע אויספיהרונג און רעיעלע בעהאַנדלונג. גלייכצייטיג קאָנט איהר בעקומען אין א גרויסען אויס-וואהל אַלע אַרט דאַמען און מענער-היטען צ ביליגע פּרייזען. געדענקט די אַדרעס לוטאָ-מירסקאַ 2 (האָטעל גאַס), אָדער זגערסקאַ 20.

Hallo! Hallo! Dzwoń telefon 63-30

„Pogotowie Krawieckie KIERSZA", 91 Żeromskiego 91.

Odświeżamy

garnitur za zł 3. (z odebraniem i odesłaniem) Pranie chemicznie, farbowanie

Suknie za zł. 2.80 (z odebraniem i odesłaniem) nicowanie, przeróbki, reperacje i sztuczne cerowanie

Zakład czynny od 5 rano do 1 w nocy. 108

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Silberberg.
Redaktor odpowiedzialny Ch. Knaben.
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska 21.